

**DÖVLƏT İMTAHAN
MƏRKƏZİ**

www.dim.gov.az | www.abiturient.az | www.mekteb.edu.az

ABITURIYENT

xüsusi buraxılış

2024

**QƏBUL İMTAHANININ
BİRİNCİ MƏRHƏLƏSİ və TAM ORTA
(11 illik) TƏHSİL SƏVİYYƏSİ ÜZRƏ
BURAXILIŞ İMTAHANI ÜÇÜN**

- ✓ fənlər üzrə alt standartlar
- ✓ proqramlar
- ✓ tapşırıq nümunələri
və qiymətləndirmə meyarları

**BALLARIN
HESABLANMA
QAYDASI**

REDAKSIYA ŞURASI

M.M.Abbaszađe, N.Ə.Babayev,
K.R.Aydazada, F.Ş.Bədəlbəyli,
G.Ç.Gəraybəyli, A.M.Paşayev,
V.R.Misirov.

REDAKSIYA HEYƏTİ

M.Ə.Bədəlov (baş redaktor),
İ.M.Allahverdiyev,
A.H.Bağirov, G.M.Balacanova,
A.H.Batıyeva, N.N.Bayramova,
M.Ə.Əkbərli, V.O.Əkbərov,
N.L.Əliyev, X.S.Əzimova,
A.E.Həbibov, N.Z.Hüseynova,
Ç.C.Xəlilov, X.Z.Kərimova,
A.Ə.Qasimov, S.S.Mərdanov,
O.Y.Şelaginov, H.R.Zeynalov.

Dil və üslub üzrə redaktorlar:
N.M.Musayev, Ç.İ.Rüstəmov.

Kompüter və dizayn:
X.S.Mirzəyev, L.M.Ağayeva.

Redaksiyanın ünvanı:
Az1078, Bakı şəhəri, A.Salamzadə
küçəsi, 28.

Telefon:
1653 (DİM-in çağrı mərkəzi),

Whatsapp:
(*99450) 225-54-99 (Redaksiya).

Elektron poçt:
abituriyent.journal@gmail.com

Veb-sayt: www.abiturient.az

Jurnal Azərbaycan Respublikasının
Mətbuat və İnformasiya
Nazirliyində qeydə alınmışdır.
(Lisənziya B 171, 18 fevral 1999).

© DİM - «Abituriyent»-2024

Dövlət İmtahan Mərkəzinin rəsmi
razılığı olmadan jurnalın və ya onun
hər hansı hissəsinin təkrar çapı,
yayılması,
elektron və ya mexaniki üsulla
surətinin çıxarılması
QADAĞANDIR!

Jurnal Dövlət İmtahan Mərkəzinin
rəsmi materialları əsasında
hazırlanmışdır.

Çapa imzalanmışdır 11.01.2024.
Tiraj 5000.

Reklam materiallarının məzmununa
görə redaksiya cavabdeh deyil.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ	1
Balların hesablanması qaydası	2
TAM ORTA (11 illik) TƏHSİL SƏVİYYƏSİ ÜZRƏ BURAXILIŞ İMTAHANI ÜÇÜN FƏNLƏR ÜZRƏ ALT STANDARTLAR	
Azərbaycan dili	5
Riyaziyyat	6
Xarici dil (İngilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)	9
TAM ORTA (11 illik) TƏHSİL SƏVİYYƏSİ ÜZRƏ BURAXILIŞ İMTAHANI PROQRAMLARI	
Azərbaycan dili	10
Riyaziyyat	13
Xarici dil (İngilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)	16
- İngilis dili	16
- Alman dili	18
- Fransız dili	20
- Rus dili	22
- Ərəb dili	24
- Fars dili	27
TAM ORTA (11 illik) TƏHSİL SƏVİYYƏSİ ÜZRƏ BURAXILIŞ İMTAHANI MODELİNƏ UYĞUN TAPŞIRIQ NÜMUNƏLƏRİ	
Azərbaycan dili	31
Riyaziyyat	37
Xarici dil (İngilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)	41
- İngilis dili	41
- Alman dili	46
- Fransız dili	49
- Rus dili	53
- Ərəb dili	57
- Fars dili	65
QIYMƏTLƏNDİRMƏ MEYARLARI	
Azərbaycan dili	71
Riyaziyyat	77
Xarici dil (İngilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)	86
- İngilis dili	86
- Alman dili	90
- Fransız dili	93
- Rus dili	97
- Ərəb dili	100
- Fars dili	102

Dövlət İmtahan Mərkəzini rəsmi internet sahifəsindən
və sosial şəbəkələrdən izləyin:

www.dim.gov.az

facebook.com/stateexamcenter

youtube.com/stateexamcenter

instagram.com/stateexamcenter

twitter.com/stateexamcenter

Telegram/stateexamcenter

linkedin.com/company/stateexamcenter

ABITURIYENTLƏRİN DİQQƏTİNƏ !!!

Qəbul imtahanının ikinci mərhələsi üçün fənlər üzrə alt standartlar,
proqramlar, tapşırıq nümunələri və qiymətləndirmə meyarları
"Abituriyent" jurnalının növbəti birinci nömrəsində dərc ediləcək.

ÖN SÖZ

Hörmətli oxucular!

Dövlət İmtahan Mərkəzi keçirdiyi imtahanların xarakteri və məzmunundan asılı olaraq bilik, bacarıq və sərişələrin daha obyektiv yoxlanılması məqsədi ilə dünya təcrübəsinə və elmi-texnoloji yeniliklərə əsaslanaraq müntəzəm olaraq yoxlama-ölçmə vasitələrini təkmilləşdirir, tapşırıqlar bazasını zənginləşdirir, imtahanlarda yeni formalı tapşırıqlardan istifadə edir.

Məlum olduğu kimi, ölkəmizin ümumtəhsil məktəblərində kurikulumun tətbiqi təhsilin məzmununda dəyişikliklərə səbəb olmuş, "yaddaş modeli"ndən "təfəkkür modeli"nə keçidi zəruri etmişdir. Bu isə tədris prosesində biliklərin öyrədilməsi ilə yanaşı, müəyyən kompetensiyaların – məntiqi təfəkkürün inkişafını, müvafiq təhsil proqramı üzrə əldə edilən bilikləri tətbiq etmək, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etmək və digər sərişələrin də mənimsənilməsinə və formalaşmasına təmin edir. Bununla bağlı olaraq, 2016-cı ildə Dövlət İmtahan Mərkəzi Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birgə tam orta təhsil bazasında müvafiq fənn kurikulumlarının təlim nəticələri əsasında buraxılış imtahanlarının keçirilməsi üçün yeni qaydalar hazırlamışdır.

Bu qaydalar hazırlanarkən müvafiq fənlər üzrə aşağıdakı kompetensiyaların yoxlanılması və qiymətləndirilməsi əsas götürülmüşdür:

Tədris dili (Azərbaycan dili və rus dili) üzrə nitq və dil, düşünmə, öyrənmə və danışma, dərk etmə, tətbiq etmə;

Riyaziyyat fənni üzrə məlumat toplama, müqayisə etmə, nəticə çıxarma, mühakimə yürütmə, məntiqi düşüncə, induksiya və deduksiya, ümumiləşdirmə və konkretləşdirmə, analiz və sintez, təsnifat etmə və sistemləşdirmə, analogiyayaratma;

Xarici dil fənni üzrə nitq - dil, dərk etmə, tətbiq etmə, qazanılmış yeni dil bacarıqlarının real həyatda kommunikativ bacarıqlara çevrilməsi.

2017-ci ildən ümumi orta (9 illik), 2019-cu ildən isə tam orta (11 illik) təhsil bazasında buraxılış imtahanlarında şagirdlərin bilik və bacarıqları fənn kurikulumlarının təlim nəticələrinə uyğun olaraq yeni qiymətləndirmə vasitələri ilə yoxlanılır.

Dövlət İmtahan Mərkəzinin hər il keçirdiyi buraxılış imtahanlarının nəticələri əsasında elmi-statistik təhlillər aparılır. Hər il bu təhlilin nəticələri "Abituriyent" jurnalının 12-ci nömrəsində çap edilir, "Mənim məktəhim" (<http://mekteb.edu.az>) saytında yerləşdirilir, ölkənin hər bir rayonu üzrə bütün məktəblərin nəticələri ayrıca kitabçalar şəklində nəşr edilərək məktəblərə paylanılır.

Qeyd edək ki, həm 9 illik, həm də 11 illik təhsil bazasında keçirilən buraxılış imtahanlarının elmi-statistik təhlili tətbiq olunan imtahan modelinin fənn kurikulumlarının tələblərinə və dərslərin məzmununa tam uyğun olduğunu təsdiq edir.

2024-cü ildə də buraxılış imtahanı mövcud qaydalar əsasında fənn kurikulumlarının tələblərinə uyğun keçiriləcəkdir. Məlumat üçün xatırladıq ki, bilik və bacarıqlar müvafiq fənn kurikulumlarına uyğun olaraq aşağı siniflərdən etibarən öyrədilir və formalaşdırılır. 1-ci sinifdən 11-ci sinifədək ayrı-ayrı fənlər, o cümlədən tədris dili, riyaziyyat və xarici dil fənləri üzrə kurikulumların müəyyən etdiyi məzmun xatları dəyişmiş, alt standartların tələbləri isə sadəcədən mürəkkəbə doğru dəyişir.

Tədris proqramlarına görə əsas bilik və bacarıqlar xarici dil fənnindən 9-cu sinifdə, tədris dili və riyaziyyat fənləri üzrə isə 11-ci sinifdə dərs ilinin birinci yarımında formalaşmış olur. Qeyd olunanlar nəzərə alınaraq, buraxılış imtahanı dərs ilinin ikinci yarısında istənilən vaxtda keçirilə bilər.

Cari tədris ilində də buraxılış imtahanının ikinci yarımının ortasında keçirilməsi nəzərdə tutulduğu üçün Azərbaycan dili, riyaziyyat və xarici dil fənlərindən tədrisi həmin dövrdən sonraya təsadüf edən mövzular proqrama salınmayıb. Lakin nəzərə alınmalıdır ki, müvafiq fənlərdən həmin mövzular ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanı proqramlarına daxil ediləcək.

Məlum olduğu kimi, ümumtəhsil məktəblərində tədris ilinin sonunda fənlər üzrə qiymətləndirmə də aparılır və həmin qiymətlər attestatda qeyd olunur.

Şagirdlərə elmi-metodik köməklik məqsədi ilə hazırlanmış "Abituriyent" jurnalının bu xüsusi buraxılışında 11 illik təhsil bazasında buraxılış imtahanı fənlərinin proqramları və imtahanda tələblərinin yoxlanılması və qiymətləndirilməsi mümkün olan alt standartlar və imtahan modelinə uyğun tapşırıq nümunələri çap edilmişdir. Xüsusi buraxılışda, eyni zamanda test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları, yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan tapşırıqların həlli və qiymətləndirmə meyarları da verilmişdir. Şagirdlərə həmçinin dinləyib-anlama bacarığını yoxlamaq üçün jurnal vasitəsilə tapşırıq nümunələri, **abituriyent.az** saytında isə müvafiq audio fayllar təqdim edilir. Hər kəs bu faylları öz telefonuna və ya kompüterinə yükləyib dinləməklə jurnalda təqdim edilən tapşırıqları cavablandırma bilər. Siniflər üzrə "Qiymətləndirmə tapşırıqları" kitablarına da imtahan modelinə uyğun tapşırıq nümunələri daxil edilmişdir.

Sizə DİM-in təqdim etdiyi materiallarla "Abituriyent" jurnalı, rəsmi internet saytımız və sosial media hesablarımız vasitəsilə tanış olmağı tövsiyə edirik. Təqdim olunmuş materiallarla bağlı suallar yaranarsa onlara müvafiq izah və cavablar verilməsinə hazırıq.

Hörmətlə,

*DİM-in Direktorlar Şurasının sədri
Mələyə Abbaszadə*

BALLARIN HESABLANMA QAYDASI

Qəbul imtahanının birinci mərhələsi¹ (cari ilin məzunları üçün tam orta (11-illik) təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı) üzrə imtahan fənləri, tapşırıqların sayı və balların hesablanma qaydası

Qəbul imtahanının birinci mərhələsində şagird və abituriyentlərin bilik və bacarıqlarını yoxlamaq məqsədi ilə onlara ümumilikdə 85 tapşırıq təqdim edilir. İmtahanın müddəti 3 saatdır.

Fənnin adı	Maksimal bal	Tapşırıqların sayı	Nisbi balın hesablanması düsturu
Tədris dili – (Azərbaycan, rus)	100	- Dil qaydalarına dair qapalı tipli 10 tapşırıq; - Oxuyub-anlamaya dair 2 mətn (bədi, publisistik) və hər mətnə aid 10 tapşırıq; bunlardan yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan açıq tipli 5 və qapalı tipli 5 tapşırıq (hər iki mətn üzrə ümumilikdə 20 tapşırıq). Cəmi: 30 tapşırıq	$\frac{5}{2} \cdot (2n_{d(açiq, yazılı)} + n_{d(qapalı)})$
Riyaziyyat	100	- Qapalı tipli 13 tapşırıq; - Cavablarının kodlaşdırılması tələb olunan açıq tipli 5 tapşırıq; - Həllinin ətrafı şəkildə yazılması tələb olunan açıq tipli 7 tapşırıq. Cəmi: 25 tapşırıq	$\frac{25}{8} \cdot (2n_{d(açiq, yazılı)} + n_{d(açiq, kod.)} + n_{d(qapalı)})$
Xarici dil (ingilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)	100	- Dinləyib-anlamaya dair 1 mətn (publisistik və ya dialoq formatı) və mətnə aid 6 tapşırıq; bunlardan yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan açıq tipli 3 və qapalı tipli 3 tapşırıq; - Qapalı tipli 16 tapşırıq; - Oxuyub-anlamaya dair 1 mətn və mətnə aid 8 tapşırıq; bunlardan yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan açıq tipli 4 və qapalı tipli 4 tapşırıq. Cəmi: 30 tapşırıq	$\frac{100}{37} \cdot (2n_{d(açiq, yazılı)} + n_{d(qapalı)})$

Birinci mərhələ üzrə toplanıla bilən maksimal ümumi bal: 300.

Qeyd. 1. $n_{d(açiq, yazılı)}$ – yazılı şəkildə cavablandırılması və yaxud həllinin ətrafı şəkildə yazılması tələb olunan açıq tipli tapşırıqlara verilən balların cəmi;

$n_{d(açiq, kod.)}$ – cavablarının kodlaşdırılması tələb olunan açıq tipli tapşırıqlara verilən balların cəmi;

$n_{d(qapalı)}$ – qapalı tipli test tapşırıqlarına verilən balların cəmi.

2. Qapalı tipli və cavabların kodlaşdırılması tələb olunan açıq tipli tapşırıqların hər birinə verilən düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir.

3. Yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan açıq tipli tapşırıqlar markerlər tərəfindən meyarlar əsasında

$0, \frac{1}{3}, \frac{1}{2}, \frac{2}{3}$ və ya 1 balla qiymətləndirilə bilər.

Abituriyentin qəbul imtahanının birinci mərhələsi (cari ilin məzunları üçün tam orta (11-illik) təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı) üzrə ümumi balı hesablanarkən hər bir fənn üzrə topladığı nisbi ballar cəmlənir. Fənlər üzrə nisbi ballar yuxarıdakı cədvəldə göstərilən qaydada hesablanır və 0,1-ə qədər yuvarlaqlaşdırılır. Tapşırıqlar üzrə səhv cavablar düzgün cavabların nəticəsinə təsir göstərmir.

¹ I-IV ixtisas qrupları üzrə

Qəbul qaydalarına əsasən, I-IV ixtisas qrupları üzrə ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanı iki mərhələdən ibarətdir. Abituriyentlər qəbul imtahanının birinci (maksimal toplanıla bilən bal – 300) və ikinci (maksimal toplanıla bilən bal – 400) mərhələlərindən topladıqları ümumi balların cəminə (maksimal toplanıla bilən bal – 700) əsasən ali təhsil müəssisələrinin ixtisasları üzrə müsahibədə iştirak edirlər. Cari ilin məzunları üçün qəbul imtahanının birinci mərhələsinin nəticəsi kimi onların buraxılış imtahanında əldə etdikləri nəticələr götürülür.

Qəbul imtahanının ikinci mərhələsi üzrə imtahan fənləri, ixtisas qrupları üzrə fənlərin çəki əmsalları, tapşırıqların sayı və balların hesablanma qaydası

Abituriyentlərə hər fənn üzrə 30 tapşırıq (ümumilikdə 90 tapşırıq) təqdim olunur. Bu tapşırıqların 22-si qapalı, 8-i isə açıq tiplidir. Açıq tipli tapşırıqlardan 5-i cavabların kodlaşdırılması tələb olunan hesablama, seçim və ya uyğunluğu müəyyən etmək tapşırıqlarıdır. Digər açıq tipli 3 tapşırıq isə yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan, meyarlar əsasında markerlər tərəfindən qiymətləndirilən situasiya, mətn, mənbə əsasında və digər formalarda hazırlanan tapşırıqlardır. Bu tapşırıqlar biologiya və coğrafiya fənləri üzrə situasiya, Azərbaycan (rus) dili və ədəbiyyat fənləri üzrə mətn, tarix fənni üzrə mənbə, II ixtisas qrupunda riyaziyyat, IV ixtisas qrupunda isə fizika və kimya fənləri üzrə situasiya əsasında hazırlanır.

İmtahanın müddəti 3 saatdır.

Abituriyentin **qəbul imtahanının ikinci mərhələsi üzrə ümumi balı** hesablanarkən hər bir fənn üzrə topladığı nisbi ballar cədvəldə verilmiş müvafiq çəki əmsallarına vurulmaqla cəmlənir.

Hər bir fənni üzrə nisbi bal aşağıdakı qaydada hesablanır və 0.1-ə qədər yuvarlaqlaşdırılır:

İmtahan fənni üzrə nisbi bal:

$$NB = NB_q + NB_a,$$

burada NB – fənn üzrə nisbi bal;

NB_q – qapalı tipli tapşırıqlar üzrə nisbi bal;

NB_a – açıq tipli tapşırıqlar üzrə nisbi baldır.

Qapalı tipli tapşırıqlar üzrə nisbi bal:

$$NB_q = \left(D_q - \frac{1}{4} Y_q \right) \cdot \frac{100}{33}$$

(hesablanın nəticəsi mənfii almarsa, $NB_q=0$ götürülür).

burada D_q – qapalı tipli tapşırıqlar üzrə düzgün cavabların sayı;

Y_q – qapalı tipli tapşırıqlar üzrə yanlış cavabların sayıdır.

Açıq tipli tapşırıqlar üzrə nisbi bal:

$$NB_a = (D_{kod} + 2D_{yazılı}) \cdot \frac{100}{33}$$

burada D_{kod} – cavabların kodlaşdırılması tələb olunan açıq tipli (hesablama, seçim, uyğunluğu müəyyən etmək) tapşırıqlar üzrə düzgün cavabların sayı;

$D_{yazılı}$ – yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan, situasiya, mətn və yaxud mənbə əsasında hazırlanan

açıq tipli tapşırıqlar üzrə balların cəmidir. Bu tapşırıqlar markerlər tərəfindən meyarlar əsasında $0, \frac{1}{3}, \frac{1}{2},$

$\frac{2}{3}$ və ya 1 balla qiymətləndirilir.

Açıq tipli tapşırıqlar üzrə səhv cavablar düzgün cavabların nəticəsinə təsir göstərmir.

İxtisas qrupları (altqrupları) üzrə fənlərin çəki əmsalları

I qrup		II qrup	III qrup		IV qrup
RK altqrupu ²	Rİ altqrupu ³	Riyaziyyat – çəki əmsalı: 1,5	DT altqrupu ⁴	TC altqrupu ⁵	Biologiya – çəki əmsalı: 1,5
Riyaziyyat – çəki əmsalı: 1,5			Azərbaycan (rus) dili çəki əmsalı: 1,5		
Fizika – çəki əmsalı: 1,5		Coğrafiya – çəki əmsalı: 1,5	Tarix – çəki əmsalı: 1,5		Kimya – çəki əmsalı: 1,5
Kimya – çəki əmsalı: 1	İnformatika – çəki əmsalı: 1	Tarix – çəki əmsalı: 1	Ədəbiyyat – çəki əmsalı: 1	Coğrafiya – çəki əmsalı: 1	Fizika – çəki əmsalı: 1

² RK altqrupuna daxil olan ixtisaslar – Fizika müəllimliyi, Riyaziyyat müəllimliyi, Texnologiya müəllimliyi, Fizika, Geologiya, Mexanika, Riyaziyyat, Aerokosmik mühəndislik, Aqromühəndislik və s.

³ Rİ altqrupuna daxil olan ixtisaslar – İnformatika müəllimliyi, Riyaziyyat və informatika müəllimliyi, Kompüter elmləri, İnformasiya təhlükəsizliyi, İnformasiya texnologiyaları, Kompüter mühəndisliyi, Mexatronika və robototexnika mühəndisliyi, Proseslərin avtomatlaşdırılması mühəndisliyi və Sistemlər mühəndisliyi.

⁴ DT altqrupuna daxil olan ixtisaslar – Hüquqşünaslıq, Tarix, Tarix müəllimliyi, Filologiya, Dil və ədəbiyyat müəllimliyi, Xarici dil müəllimliyi, Tərcümə, Dövlət və ictimai münasibətlər və s.

⁵ TC altqrupuna daxil olan ixtisaslar – Beynəlxalq münasibətlər və Regionşünaslıq.

İkinci mərhələ üzrə toplanıla bilən maksimal ümumi bal: 400.

V ixtisas qrupu (ali təhsil müəssisələrinin xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisasları) və orta ixtisas təhsili müəssisələri üzrə müsabiqə yalnız qəbul imtahanlarının birinci mərhələsinin (cari ilin məzunları üçün buraxılış imtahanının) nəticələrinə əsasən aparılacaq.

Azərbaycan dili (dövlət dili kimi)

Tədris dili Azərbaycan dilindən fərqli olan şagirdlər, qeyd edilən fənlərdən əlavə Azərbaycan dili (dövlət dili kimi) fənnindən də imtahan verirlər.

Şagirdlərin bilik və bacarıqlarını yoxlamaq məqsədi ilə onlara 30 tapşırıq təqdim olunur. Bunlardan:

- Dinləyib-anlamaya dair 1 mətn və mətnə aid 4 tapşırıq (3 qapalı və yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan açıq tipli 1 tapşırıq);
- Oxuyub-anlamaya dair 2 mətn və hər mətnə aid 8 tapşırıq (7 qapalı və yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan açıq tipli 1 tapşırıq)
- Qapalı tipli 10 tapşırıq.

Qapalı tapşırıqların hər birinin doğru cavabı 1 balla qiymətləndirilir.

Yazılı şəkildə cavablandırılması tələb olunan açıq tipli tapşırıqlar isə markerlər tərəfindən meyarlar əsasında $0, \frac{1}{3}, \frac{1}{2}, \frac{2}{3}$ və ya 1 balla qiymətləndirilir.

Buraxılış imtahanı çərçivəsində (ümumi orta və tam orta təhsil səviyyələri üzrə) keçirilən Azərbaycan dili (dövlət dili kimi) imtahanı üzrə toplanıla biləcək maksimal bal 100-dür. Ballar aşağıdakı düstura əsasən hesablanır və 0.1-ə qədər yuvarlaqlaşdırılır:

$$\frac{10}{3} \cdot (n_{d(\text{qapalı})} + n_{d(\text{açıq, yazılı})})$$

Burada: $n_{d(\text{qapalı})}$ - qapalı tipli tapşırıqlar üzrə balların cəmi, $n_{d(\text{açıq, yazılı})}$ - yazılı cavab verilməsi tələb olunan açıq tipli tapşırıqlar üzrə balların cəmidir.

Qəbul imtahanları çərçivəsində keçirilən Azərbaycan dili (dövlət dili kimi) fənni imtahanı üzrə ballar hesablanarkən, hər bir tapşırıq üzrə toplanan ballar cəmlənir və 0.1-ə qədər yuvarlaqlaşdırılır. Abituriyentlərin imtahan üzrə toplaya biləcəkləri maksimal bal 30-dur.

TAM ORTA (11 illik) TƏHSİL SƏVIYYƏSİ ÜZRƏ BURAXILIŞ İMTAHANI ÜÇÜN FƏNLƏR ÜZRƏ ALT STANDARTLAR

Buraxılış imtahanında aşağıdakı alt standartlar üzrə bilik və bacarıqlar yoxlanılır və qiymətləndirilir.

Azərbaycan dili

V sinif

- 2.2.2. Mətnin tərkib hissələrini fərqləndirir.
- 2.2.3. Mətndəki əsas fikri müəyyənləşdirir.
- 3.1.3. Mətnin tərkib hissələrini (giriş, əsas hissə və nəticə) əlaqələndirir.
- 4.1.1. Cümləni məqsəd və intonasiyaya görə növlərinə ayırır.
- 4.1.2. Sözüün səs tərkibini, semantik xüsusiyyətlərini, tərkibini, yaranma üsullarını və qrammatik mənasını (ad, əlamət, hərəkət bildirməsini) izah edir.
- 4.1.3. Cümlənin sonunda və dialoqlarda durğu işarələrindən məqsədyönlü istifadə edir.
- 4.1.4. Səit və samitlərin, mürəkkəb sözlərin yazılış qaydalarına əməl edir.

VI sinif

- 2.1.2. Sözləri həqiqi və məcazi mənada işlənməsinə görə fərqləndirir.
- 2.2.1. Mətndəki əsas fikri nəzərə çarpdırmaq məqsədi ilə mühüm məqamları vurğulayır.
- 3.1.3. Mətnin hissələrini, abzaslarını əlaqələndirir.
- 4.1.1. Cümlələrin qrammatik əsasını müəyyənləşdirir.
- 4.1.2. Sözüün qrammatik mənasını kontekstə uyğun izah edir.
- 4.1.3. *O, bu* əvəzliliklərindən sonra vergüldən düzgün istifadə edir.
- 4.1.4. Əsas nitq hissələrinin yazılışı ilə bağlı qaydalara əməl edir.

VII sinif

- 2.2.2. Mətnin tərkib hissələri arasındakı əlaqəni müəyyənləşdirir.
- 2.2.3. Mətndəki fikrə münasibətini əlavə fakt və məlumatlarla əsaslandırır.
- 3.1.2. Topladığı fakt və hadisələrə münasibət bildirməklə mətni zənginləşdirir.
- 3.1.3. Qurduğu plan əsasında mətnin hissələrini məntiqi cəhətdən əlaqələndirir.
- 4.1.1. Cümlələri quruluşuna görə fərqləndirir.
- 4.1.2. Sözləri ümumi qrammatik mənalarına görə fərqləndirir.
- 4.1.3. Köməkçi nitq hissələrinin işlənmə məqamından asılı olaraq durğu işarələrindən istifadə edir.
- 4.1.4. Nitq hissələrinin yazılışı ilə bağlı qaydalara əməl edir.

VIII sinif

- 2.1.1. Tanış olmadığı söz və ifadələrin mənasını müvafiq qarşılığını tapmaqla şərh edir.
- 2.2.3. Mətndəki fakt və hadisələri real həyatla müqayisə edir və əlaqələndirir.
- 3.1.2. Sitatlardan istifadə etməklə fikir və mülahizələrini qüvvətləndirir.
- 4.1.1. Sadə cümlələrin növlərini fərqləndirir.
- 4.1.2. Söz və söz birləşmələrinin sintaktik vəzifəsini müəyyən edir.
- 4.1.3. Həmcins üzvlər, əlavələr, xitab və ara sözlərlə bağlı durğu işarələrindən istifadə edir.
- 4.1.4. Həmcins üzvlərdə şəkilçilərin yazılış qaydalarına əməl edir.

IX sinif

- 2.1.1. Tanış olmayan söz və ifadələrin kontekstə uyğun mənasını şərh edir.
- 2.1.2. Həqiqi və məcazi mənalı söz və ifadələrin mənasını kontekstə uyğun dəqiqləşdirməklə şərh edir.
- 2.2.2. Tərkib hissələri arasında əlaqəni gözləməklə mətni genişləndirir.
- 2.2.3. Mətnə irəli sürülmüş fikirləri dəyərləndirir.
- 3.1.2. Formalaşmış fikir və mülahizələrini həyat hadisələri ilə əlaqələndirərək əsaslandırır.
- 4.1.1. Mürəkkəb cümlələrin növlərini fərqləndirir.
- 4.1.2. Sözləri və söz birləşmələrini müxtəlif sintaktik vəzifələrdə işlədir.
- 4.1.3. Mürəkkəb cümlədə, vasitəsiz nitqdə durğu işarələrindən istifadə edir.
- 4.1.4. Dialoqlarda və vasitəsiz nitqdə sözlərin böyük və kiçik hərflərlə yazılış qaydalarına əməl edir.

X sinif

- 2.1.1. Mətndəki söz və ifadələri üslubi xüsusiyyətinə görə fərqləndirir.
- 2.1.2. Söz və ifadələrə əsasən oxuduğu mətnin üslubunu müəyyənləşdirir.
- 2.2.2. Mətnin hissələrini tezislər şəklində ifadə edir.
- 2.2.3. Mətnin məzmununu xülasə şəklində ifadə edir.
- 3.1.3. Mətnin üslubu üzərində işləməklə yazıya düzəlişlər edir.
- 4.1.1. Ədəbi dilin normalarına uyğun müxtəlif cümlə konstruksiyaları qurur.
- 4.1.2. Sözüün qrammatik-məna xüsusiyyətlərini gözləməklə ədəbi dil normalarına riayət edir.
- 4.1.3. Müxtəlif cümlə konstruksiyalarında durğu işarələrindən istifadə edir.

XI sinif

- 2.1.1. Öyrəndiyi söz və ifadələrin üslubi xüsusiyyətlərini izah edir.
- 2.1.2. Söz və ifadələrə əsasən oxuduğu mətnləri üslubi xüsusiyyətlərinə görə müqayisə edir, qiymətləndirir.
- 3.1.3. Mətni üslubi və struktur cəhətdən təkmilləşdirir.
- 4.1.1. Müxtəlif cümlə konstruksiyalarından məqsədyönlü istifadə edir.
- 4.1.2. Qrammatik-semantik xüsusiyyətlərini gözləməklə sözlərdən üslubi imkanlarına görə istifadə edir.
- 4.1.4. Üslubi çalarlarından asılı olaraq sözləri böyük və kiçik hərflərlə yazır.

Riyaziyyat**V sinif**

- 1.1.1. Natural ədədləri oxuyur və yazır.
- 1.1.2. Mövqeli və mövqesiz say sistemləri ilə tanışdır, natural ədədləri müqayisə edir və düzür.
- 1.1.3. Ədəd oxunda natural ədədə uyğun nöqtəni göstərir.
- 1.1.4. İki sonlu çoxluğun birləşməsini və kəsişməsini tapır.
- 1.2.1. Natural ədədlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirir.
- 1.2.2. Natural ədədləri, onluq kəsrləri mərtəbə vahidlərinə vurur və bölür.
- 1.2.3. Ədədi ifadənin qiymətini tapır (mötərizə daxilində ifadələr də daxil olmaqla).
- 1.2.4. Məxrəcləri eyni olan kəsrləri və qarışıq ədədləri toplayır, çıxır, onluq kəsrlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirir.
- 1.2.5. Ədədin hissəsini və faizini tapır.
- 1.3.1. Natural ədədləri və onluq kəsrləri tələb olunan mərtəbəyə qədər yuvarlaqlaşdırır.
- 2.1.1. Dəyişənlərin və natural ədədlərin köməyi ilə sadə cəbri ifadələr və tənliklər qurur.
- 2.1.2. Dəyişənlərin və natural ədədlərin köməyi ilə şifahi söylənilən təklifi bərabərsizlik şəklində yazır.
- 2.1.3. Natural ədədlərin və əşyaların verilmiş sırasındakı sadə qanunauyğunluğu müəyyən edir.
- 2.2.1. Dəyişənin verilmiş qiymətləri üçün ifadənin qiymətlərini tapır.
- 2.2.2. Natural ədədlər çoxluğunda tənlikləri həll edir.
- 2.2.3. Sadə bərabərsizliklərin natural həllərini tapır.
- 2.3.1. Düzbucaqlının, üçbucağın perimetrini, düzbucaqlı paralelepipedin yan səthinin sahəsini tərəflərlə ifadə edir.
- 3.1.1. Nöqtə, düz xətt, şüa, parça, müstəvi, bucaq, üçbucaq, dördbucaqlı, çevrə və dairə anlayışları haqqında biliklərini nümayiş etdirir.
- 3.1.3. Üçbucağın və dördbucaqlının perimetrini, düzbucaqlının və kvadratın sahəsini hesablayır.

- 3.1.4. Paralelepipedin və kubun səthinin sahəsini və həcmi hesablayır.
- 3.1.5. Üçbucaqların tərəflərinə və bucaqlarına görə təsnifatını aparır.
- 3.2.1. Sadə simmetrik müstəvi fiqurları tanıyır.
- 3.2.2. Sadə konqruent (formaca eyni, ölçüləri bərabər) fiqurları tanıyır.
- 3.2.3. Ədəd oxunda nöqtələrin koordinatlarını qurur və koordinatına görə ədədi tapır.
- 4.1.1. Uzunluğun, sahənin, həcmi və bucağın ölçü vahidlərini bilir və ölçmə alətlərindən istifadə edir.
- 5.1.3. Verilən məlumatların modasını, medianını və ədədi ortasını tapır.
- 5.1.4. Cədvəl və ya diaqramlar əsasında müəyyən nəticələr çıxarır.

VI sinif

- 1.1.1. Tam ədədləri oxuyur və yazır.
- 1.1.2. Tam ədədləri müqayisə edir və düzür.
- 1.1.3. Tam ədədə uyğun olan nöqtəni koordinat düz xətt üzərində göstərir.
- 1.1.4. İki sonlu çoxluğun fərqi tapır.
- 1.2.1. Tam ədədlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirir.
- 1.2.2. Vurma və bölmənin xassələrini tətbiq edir.
- 1.2.3. Əməllərin yerinə yetirilməsi qaydasını gözləməklə ədədi ifadənin (mütləq qiymət işarəsi altında ifadələr də daxil olmaqla) qiymətini tapır.
- 1.2.4. Adi və onluq kəsrlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirir.
- 1.2.5. Nisbət, tənəsüb, düz mütənəsib, tərs mütənəsib kəmiyyətlərə və faizə aid sadə məsələləri həll edir.
- 1.3.1. Praktiki məsələlərin həllində təqribi qiymətləndirmədən istifadə edir.
- 2.1.3. Tam ədədlər çoxluğunda verilmiş cütlərin koordinatları arasında düz mütənəsibliyin olub-olmamasını müəyyən edir.
- 2.2.1. Dəyişənin verilmiş qiymətləri üçün iki cəbri ifadənin uyğun qiymətlərini müqayisə edir.
- 2.2.2. Rəsiional ədədlər çoxluğunda tənlikləri həll edir.
- 2.2.3. Sadə xətti bərabərsizliklərin tam ədədlər çoxluğunda həllini seçmə üsulu ilə müəyyən edir.
- 2.3.1. Düz və tərs mütənəsib asılılıqları funksiya şəklində ifadə edir.
- 3.1.1. Müstəvi üzərində düz xətlərin, düz xətlə çevrənin, çevrələrin qarşılıqlı vəziyyəti haqqında biliklərini nümayiş etdirir.
- 3.1.2. Tərəfinə və ona bitişik bucaqlarına görə üçbucağın və radiusuna görə çevrəni qurur.
- 3.1.3. Qonşu bucaqların və qarşılıqlı bucaqların xassələrinə aid məsələləri həll edir.
- 3.1.4. Çevrə və dairənin elementlərini (vətər, seqment, sektor, mərkəzi bucaq) bilir, onların xassələrini tətbiq edir.

- 3.1.5. Müstəvi üzərində düz xətlə çevrənin qarşılıqlı vəziyyətini müəyyən edir.
- 3.2.2. Fiqurla oxla nəzərən simmetrik olan fiqurun həmin fiqurla konqruent olduğunu göstərir.
- 3.2.3. Müstəvi üzərində koordinatları verilmiş nöqtəni qurur və verilmiş nöqtənin koordinatlarını tapır.
- 5.1.2. Müəyyən əlamətlərinə görə seçilmiş məlumatların dəyişməsinə xarakterizə edən cədvəl və ya diaqram qurur.
- 5.1.3. Toplanmış ədədi məlumatların modasını, medianını və ədədi ortasını tapır.
- 5.2.2. Azehtimallı və çoxehtimallı hadisələri fərqləndirir.
- 5.2.3. Nisbətən mürəkkəb hadisələrdə əlverişli hallar sayını tapır.

VII sinif

- 1.1.1. Rasional ədədləri oxuyur və yazır.
- 1.1.2. Rasional ədədləri müqayisə edir və düzür.
- 1.1.3. Rasional ədədə uyğun olan nöqtəni koordinat düz xətti üzərində göstərir.
- 1.1.4. Çoxluqların birləşməsi və kəsişməsi xassələrini məsələlər həllinə tətbiq edir.
- 1.2.1. Əməllərin yerinə yetirilmə ardıcılığını gözləməklə ədədi ifadənin qiymətini tapır (natural üstlü qüvvət də daxil olan).
- 1.2.2. Natural üstlü qüvvətin xassələrini tətbiq edir.
- 1.2.3. Natural üstlü qüvvət daxil olan ifadələri sadələşdirir.
- 1.2.4. Ədədi ifadələrin qiymətinin tapılmasına müxtəsər vurma düsturlarını tətbiq edir.
- 1.2.5. Sadə faiz artımı və mürəkkəb faiz artımı düsturlarını sadə məsələlərin həllinə tətbiq edir.
- 2.1.1. Həyati situasiyaya uyğun xətti tənlik və ya iki dəyişənli iki xətti tənliklər sistemi tərtib edir.
- 2.1.3. Rasional ədədlər çoxluğunda verilmiş cütlərin koordinatları arasında xətti asılılığın olub-olmamasını müəyyən edir.
- 2.2.1. Çoxhəddilər üzərində toplama, çıxma və vurma əməllərini yerinə yetirir.
- 2.2.2. Birdəyişənli xətti tənliyi, modul işarəsi daxilində dəyişənli olan tənliyi və ikidəyişənli iki xətti tənliklər sistemini həll edir.
- 2.2.3. Modul işarəsi daxilində dəyişənli olan sadə bərabərsizliklərin həllini seçmə üsulu ilə müəyyən edir.
- 3.1.1. Üçbucağın əsas elementləri və onlar arasındakı münasibətləri bilir, həndəsi təsvir edir.
- 3.1.2. Parçanı yarıya bölür, parçanın orta perpendikulyarını, bucağın tənbölənini və tərəflərinə görə üçbucağı qurur.
- 3.1.3. İki paralel düz xətti üçüncü ilə kəsikdə alınan bucaqların xassələrini tətbiq edir.
- 3.1.4. Üçbucağın daxili bucaqlarının cəmi haqqında teoremi və xarici bucağının xassəsini tətbiq edir.
- 3.2.2. Üçbucaqların konqruentlik əlamətlərini bilir və tətbiq edir.

- 3.2.3. $y=kx+b$ tənliyi ilə verilmiş düz xəttin qrafikini qurur, bu düz xəttin koordinat oxları ilə kəsişmə nöqtələrini müəyyən edir.
- 4.1.1. Eyni adlı kəmiyyətlərin ölçü vahidlərinin birindən digərinə keçir.
- 5.2.1. Aparılan sınaqda elementar hadisələrin sayını tapır və onun əsasında hadisənin ehtimalını hesablayır.
- 5.2.2. Nisbətən mürəkkəb hadisə üçün əlverişli halların sayını müəyyən edir.
- 5.2.3. Ehtimalların toplanması düsturunu tətbiq edir.

VIII sinif

- 1.1.1. İrrasional (kvadrat kökəlmə ilə təyin olunan) ədədləri oxuyur və yazır.
- 1.1.2. İrrasional ədədləri müqayisə edir və düzür.
- 1.1.3. İrrasional ədədə uyğun olan nöqtəni koordinat düz xətti üzərində təxmini göstərir.
- 1.1.4. Çoxluqlar üzərində əməllərin xassələrini tətbiq edir.
- 1.2.1. Mənfi olmayan həqiqi ədədin hesabi kvadrat kökünün xassələrini tətbiq edərək ifadələrin qiymətini tapır.
- 1.2.2. Tam üstlü qüvvətin xassələrini tətbiq edir.
- 1.2.3. Kvadrat kök daxil olan ədədi ifadələri sadələşdirir.
- 1.2.4. Müxtəsər vurma düsturlarının köməyi ilə kvadrat kök daxil olan ifadələrin qiymətini tapır.
- 1.2.5. Nisbət və tənəsübün xassələrini, faizin düsturlarını müxtəlif məsələlərin həllinə tətbiq edir.
- 2.1.1. Həyati situasiyaya uyğun kvadrat tənlik qurur.
- 2.1.2. Birdəyişənli xətti bərabərsizliyə gətirilən sadə məsələləri həll edir.
- 2.1.3. Həqiqi ədədlər çoxluğunda verilmiş cütlərin koordinatları arasında kvadratik asılılığın olub-olmamasını müəyyən edir.
- 2.2.1. Rasional ifadələr üzərində əməlləri yerinə yetirir.
- 2.2.2. Kvadrat tənlikləri həll edir.
- 2.2.3. Modul işarəsi daxilində dəyişənli olan və xətti bərabərsizliyə gətirilən bərabərsizlikləri həll edir.
- 2.3.1. Sərbəst düşən cismin getdiyi yolun zamandan asılılığını kvadratik funksiya şəklində ifadə edir.
- 3.1.1. Dördbucaqlının əsas elementlərini və onlar arasındakı münasibətləri bilir, həndəsi təsvir edir.
- 3.1.3. Pifaqor teoremini tətbiq edir, iti bucağın triqonometrik funksiyalarının təriflərini bilir və bəzi bucaqların triqonometrik funksiyalarının qiymətini tapır.
- 3.1.4. Üçbucağın, paraleloqramın, rombun, trapesiyanın sahəsini hesablayır.
- 3.1.5. Dördbucaqlının təsnifatını (paraleloqram, düzbucaqlı, romb, trapesiya) və xassələrini bilir, paraleloqramın əlamətlərini tətbiq edir.
- 3.2.1. Dönmə anlayışını bilir və fiqurların çevrilməsinə onu tətbiq edir.

- 3.2.3. Uc nöqtələrinin koordinatlarına görə parçanın orta nöqtəsinin koordinatlarını tapır, verilmiş iki nöqtədən keçən düz xəttin tənliyini yazır.
- 5.2.1. Hadisələrin asılı olub-olmaması anlayışlarını başa düşür, asılı olmayan iki hadisənin hasilinin ehtimalını tapır.
- 5.2.2. Asılı olan iki hadisənin hasilinin ehtimalını (şərti ehtimal) tapır.
- 5.2.3. Ehtimalların hesablanması aid məsələlərdə vurma qaydasını tətbiq edir.

IX sinif

- 1.1.1. Həqiqi ədədləri oxuyur və yazır.
- 1.1.2. Həqiqi ədədləri müqayisə edir və düzür.
- 1.1.3. Həqiqi ədədə uyğun olan nöqtəni koordinat düz xətti üzərində təxmini göstərir.
- 1.1.4. Çoxluqların birləşməsi və kəsişməsi xassələrini həqiqi ədədlər çoxluğu ilə bağlı məsələlər həllinə tətbiq edir.
- 1.2.1. n -ci ($n > 2$) dərəcədən kökün xassələrini tətbiq edərək ifadələrin qiymətini tapır.
- 1.2.2. Rasional üstlü qüvvətin xassələrini tətbiq edir.
- 1.2.3. n -ci ($n > 2$) dərəcədən kök daxil olan ifadələri sadələşdirir.
- 1.2.4. Müxtəsər vurma düsturlarını n -ci ($n > 2$) dərəcədən kök daxil olan ifadələrə tətbiq edir.
- 1.2.5. Praktiki məsələlərin həllinə (bank əməliyyatlarında, satış qiymətinin dəyişməsində) faizin düsturlarını tətbiq edir.
- 2.1.1. Həyati situasiyaya uyğun birdəyişənli tənlik və ya ikidəyişənli iki tənliklər sistemi tərtib edir.
- 2.1.2. Verilmiş təklifi birdəyişənli iki xətti bərabərsizliklər sistemi şəklində yazaraq həll edir.
- 2.1.3. Ardıcılıqların, ədədi və həndəsi silsilələrin xassələrini məsələ həllinə tətbiq edir.
- 2.2.1. Cəbri ifadələr üzərində eynilik çevirmələri aparır.
- 2.2.2. Biri xətti, digəri ikidərəcəli olan ikidəyişənli tənliklər sistemini həll edir.
- 2.2.3. Kvadrat bərabərsizliyi həll edir.
- 2.3.1. Cəbri bərabərsizlikləri intervallar üsulu ilə həll edir.
- 3.1.1. Sınıq xətt və çoxbucaqlı anlayışları bilir, düzgün çoxbucaqlını təsvir edir.
- 3.1.2. Verilmiş üçbucağın daxilinə və xaricinə çevrə çəkir.
- 3.1.3. Çevrəyə toxunanın və kəsinin xassələrini tətbiq edir.
- 3.1.4. Dairənin daxilinə və xaricinə çəkilmiş dördbucaqlının xassələrini məsələlər həllinə tətbiq edir.

- 3.1.5. Müstəvi üzərində vektor anlayışını, vektorların toplanması, çıxılması və ədədə vurma qaydalarını riyazi və fiziki məsələlərə tətbiq edir.
- 3.2.1. Müstəvi üzərində paralel köçürmə anlayışını bilir və fiqurların çevrilməsinə onu tətbiq edir.
- 3.2.2. Hərəkət çevrilməsi anlayışını bilir və iki kongruent fiqurdan birini digərindən hərəkət çevirməsi ilə alır.
- 3.2.3. Verilmiş iki nöqtə arasındakı məsafə düsturunu bilir, mərkəzinin koordinatlarına və radiusuna görə çevrənin tənliyini yazır.
- 5.2.1. Birləşmələrin növlərini fərqləndirir və onlara aid sadə məsələləri həll edir.
- 5.2.3. Birləşmələrin köməyi ilə ehtimalla aid sadə məsələləri həll edir.

X sinif

- 1.1.1. Kompleks ədəd anlayışı ilə tanışdır.
- 1.1.2. Kompleks ədədi cəbri və triqonometrik şəkildə təqdim edir.
- 1.1.3. Triqonometrik, üstlü, loqarifmik ifadələri sadələşdirərək qiymətini tapır.
- 1.2.1. Cəbri şəkildə verilmiş kompleks ədədlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirir.
- 1.2.2. Kompleks ədədin işənilən dərəcədən qüvvətini və kökünü tapır.
- 1.2.3. Əsas triqonometrik eynilikləri bilir və onları triqonometrik ifadələrin sadələşdirilməsinə tətbiq edir.
- 2.1.1. Bucağın radian ölçüsü anlayışını və istənilən bucağın triqonometrik funksiyalarının tərifini bilir, məsələlər həllində onlardan istifadə edir.
- 2.1.2. Triqonometrik funksiyalar üçün çevirmə düsturlarını bilir və tətbiq edir.
- 2.1.3. Triqonometrik funksiyalar üçün toplama düsturlarını, onlardan alınan nəticələri bilir və tətbiq edir.
- 2.2.1. Ədədi funksiyanın tərifini və verilmə üsullarını bilir, onun təyin oblası, qiymətlər çoxluğu anlayışlarını başa düşür.
- 2.2.2. Funksiyanın qrafiki anlayışını bilir, funksiyanın dövrülüyünü, təkliyini, cütliyünü, monotonluğunu araşdırır, qrafikləri çevirməyi bacırır.
- 2.2.3. Müərkəb funksiya, tərs funksiya anlayışlarını bilir və bəzi funksiyaların tərs funksiyalarını tapır.
- 2.2.4. Əsas triqonometrik funksiyaları və tərs triqonometrik funksiyaları tanıyır, onların qrafiklərini qurur.
- 2.2.5. Qüvvət funksiyasının tərifini və xassələrini bilir, qrafikini qurur.
- 2.2.6. Üstlü funksiyanın tərifini və xassələrini bilir, qrafikini qurur.
- 2.2.7. Ədədin loqarifminin tərifini, loqarifmləmə qaydalarını, bilir və onları tətbiq edir.

- 2.2.8. Loqarifmik funksiyanın tərifini və xassəsini bilir, qrafikini qurur.
- 2.3.1. Triqonometrik tənlik və bərabərsizlikləri həll edir.
- 2.3.2. Üstlü və loqarifmik tənlikləri, bərabərsizlikləri həll edir.
- 3.1.1. Sinuslar və kosinuslar teoremlərinin tətbiqi ilə üçbucaqları həll edir.
- 3.1.2. Fəzada düz xətlərin və müstəvilərin qarşılıqlı vəziyyətinə aid məsələlər həll edir.
- 3.1.3. Fəzada düz xətlə müstəvi arasındakı bucağın, iki müstəvi arasındakı bucağın necə təyin olunduğunu bilir və məsələlər həllində onlardan istifadə edir.
- 3.1.4. Üç perpendikulyar haqqında teoremi və tərs teoremi tətbiq edir.
- 3.1.5. Çoxüzümlülərin növlərini tanıyır.
- 3.2.1. Simmetriyanın növlərini tanıyır.
- 3.2.2. Çoxüzümlülərin simmetriya mərkəzini, simmetriya oxunu və simmetriya müstəvisini tanıyır, verilmiş fiqurla simmetrik olan fiquru qurur.
- 3.2.3. Prizmanın yan səthinin, tam səthinin və həcmnin tapılmasına aid məsələlər həll edir.
- 3.2.4. Piramidanın, kəskin piramidanın yan səthlərinin, tam səthlərinin və həcmələrinin tapılmasına aid məsələlər həll edir.
- 3.2.6. Oxşar çoxüzümlülərin səthlərinin sahələrinin və həcmələrinin hesablanmasına aid məsələlər həll edir.

XI sinif

- 1.1.1. n dərəcəli çoxhədlinin n kökü olduğunu bilir və ona əsasən tənlikləri həll edir.
- 1.1.2. Çoxhədlinin ikihədliliyə bölünməsinə Bezu teoremini tətbiq edir.
- 3.1.1. Fəzada Dekart koordinat sistemi anlayışını, vektor anlayışını bilir, koordinatları ilə verilmiş iki vektorun skalyar hasilini tapır.
- 3.1.2. Fəzada koordinatlar üsulunu müxtəlif məsələlərin həllinə tətbiq edir.
- 3.1.4. Fəzada verilmiş vektoru komplanar olmayan üç vektor üzrə ayırır.
- 3.1.5. Fırlanmadan alınan fiqurları tanıyır.
- 3.2.1. Paralel köçürməni məsələlər həllinə tətbiq edir.
- 3.2.2. Fəzada oxşarlıq çevirməsini məsələlər həllinə tətbiq edir.
- 3.2.3. Silindrin yan səthinin, tam səthinin və həcmnin tapılmasına aid məsələlər həll edir.
- 3.2.4. Konusun, kəskin konusun yan səthlərinin, tam səthlərinin və həcmələrinin tapılmasına aid məsələlər həll edir.
- 3.2.5. Kürənin səthinin sahəsinin və həcmnin tapılmasına aid məsələlər həll edir.
- 3.2.6. Kürənin hissələrinin (kürə seqmenti, kürə sektoru) səthlərinin sahələrini və həcmələrini tapır.

Xarici dil (ingilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)

V sinif

- 1.1.1. Müraciətlər zamanı sadə sualları cavablandırır.
- 3.1.1. Söz və ifadələri seçir və qruplaşdırır.
- 3.1.3. Mətnin bütöv hissələrini fərqləndirir.
- 3.1.4. Mətnin məzmununa uyğun suallara cavab verir.
- 4.1.1. Verilmiş sözləri mənə və qrammatik cəhətdən əlaqələndirərək cümlələr qurur.

VI sinif

- 1.1.1. Müraciətlər zamanı sualları cavablandırır.
- 1.1.2. Dinlədiyi mətndəki yeni informasiyanı müəyyən edir.
- 3.1.1. Söz və ifadələrin leksik-semantik mənasını fərqləndirir.
- 3.1.3. Mətni tərkib hissələrinə (giriş, əsas hissə, nəticə) ayırır.
- 4.1.1. Verilmiş cümlələr əsasında kiçikhəcmli mətnlər qurur.
- 4.1.3. Sözləri orfoqrafiya qaydalarına uyğun yazır.

VII sinif

- 1.1.1. Müraciətlərə uyğun tapşırıqları icra edir.
- 1.1.2. Dinlədiyi mətndəki əsas fikri müəyyən edir.
- 3.1.1. Söz və söz birləşmələrini morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırır.
- 3.1.3. Mətnin tərkib hissələri arasındakı məntiqi ardıcılığı müəyyən edir.
- 3.1.4. Mətdəki əsas fikri müəyyən edir.
- 4.1.2. Müxtəlif əşya və hadisələri təsvir edir.

VIII sinif

- 1.1.1. Müraciətlərə uyğun tapşırıqları ardıcı icra edir.
- 1.1.2. Dinlədiyi mətnin məzmununu hissələrə ayırır.
- 3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir.
- 3.1.4. Mətdəki əsas fakt və hadisələri seçir, qruplaşdırır.

IX sinif

- 1.1.1. Müraciətdə ifadə olunan fikrə münasibət bildirir.
- 3.1.1. Söz və ifadələrin qrammatik-semantik xüsusiyyətlərini izah edir.
- 3.1.4. Oxuduğu mətnin məzmununa münasibət bildirir.
- 4.1.3. Müxtəlif konstruksiyalı cümlələri düzgün yazır.

X sinif

- 1.1.2. Dinlədiyi mətndəki fakt və hadisələri qruplaşdırır, ümumiləşdirmələr aparır.
- 3.1.4. Mətdəki fakt və hadisələri təhlil edir.
- 4.1.3. Cümlələri və abzasları düzgün əlaqələndirmək üçün bağlayıcı vasitələrdən istifadə edir.

XI sinif

- 4.1.3. Orfoqrafiya, qrammatika və durğu işarəsi qaydalarına əməl edir.

TAM ORTA (11 illik) TƏHSİL SƏVIYYƏSİ ÜZRƏ BURAXILIŞ İMTAHANI PROQRAMLARI

Qeyd: Cari tədris ilində 11-ci siniflərdə təhsil alanların aşağı siniflərdə istifadə etdikləri dərslərlə ümumtəhsil müəssisələrində hazırda qüvvədə olan dərslərlə müqayisəli təhlili aparılmış, proqramlara hər iki dərslərdə eyni olan mövzular daxil edilmişdir.

AZƏRBAYCAN DİLİ

Proqram fənn kurikulumunu üzrə təlim nəticələrinə uyğun olaraq V-XI sinif dərslərləri əsasında hazırlanmışdır. İmtahanda fənn kurikulumunun Azərbaycan dili fənni üçün müəyyən etdiyi 4 məzmun xəttinə ("Dinləyib-anlama və danışma", "Oxu", "Yazı", "Dil qaydaları") aid alt standartların hamısı üzrə bilik və bacarıqların yoxlanılması mümkün deyil. Bəzi alt standartların yoxlanılması üçün müəyyən vasitələr tələb edildiyindən onlarla bağlı tapşırıqlardan istifadə olunması məqsəda uyğun deyil.

İmtahanda məzmun standartlarının təlim nəticələrində nəzərdə tutulmuş tətbiq etmə, tədqiq etmə, əlaqələndirmə, uyğunluğu müəyyənlətmə, fərqləndirmə, fikrini sənədlər, cədvəllərlə ifadə etmə, mühakimə yürütmə, əsaslandırma bacarıqlarının sistemli şəkildə nümayiş etdirilməsi tələb olunur.

Proqramın əsas etibarilə 3 məzmun xətti ("Oxu", "Yazı", "Dil qaydaları") üzrə alt standartların reallaşdırılması üçün verilmiş materialları əhatə edir.

"Oxu" məzmun xətti ilə bağlı, əsasən, aşağıdakılara uyğun bilik və bacarıqlar nümayiş etdirilməlidir: mətni tərkib hissələrinə ayırmaq, onları fərqləndirmək və giriş, əsas hissə, nəticəyə görə adlandırmaq, mətnin məzmun və strukturunu mənimsədiyini nümayiş etdirmək, tərkib hissələri arasında əlaqəni gözləməklə mətni genişləndirmək, tanış olmayan söz və ifadələrin, eləcə də həqiqi və məcazi mənalı söz və ifadələrin mənasını kontekstə uyğun dəqiqləşdirmək, şərh etmək, məndəki əsas fikri müəyyən etmək, fikrə münasibətini fakt və məlumatlarla əsaslandırmaq, məndəki yerinə görə sözlərin informativ, poetik, terminoloji funksiyasını müəyyən etmək, zəngin söz ehtiyatına malik olduğunu nümayiş etdirmək, məndəki söz və ifadələri üslubi xüsusiyyətinə görə fərqləndirmək, söz və ifadələrə əsasən oxuduğu mətnin üslubunu müəyyənləşdirmək, mətnin hissələrini tezislər şəklində ifadə etmək, mətnin məzmununu xülasə şəklində ifadə etmək, öyrəndiyi söz və ifadələrin üslubi xüsusiyyətlərini izah etmək, söz və ifadələrə əsasən oxuduğu mənləri üslubi xüsusiyyətlərinə görə müqayisə etmək.

"Yazı" məzmun xətti üzrə, əsasən, aşağıdakılara uyğun bilik və bacarıqlar nümayiş etdirilməlidir: dil qaydalarını yazılı nitqə tətbiq etmək, rəhbər yazı vərdişlərinə yiyələndiyini nümayiş etdirməklə verilmiş mövzuya uyğun mətn hazırlamaq, mövzu ilə bağlı fakt, sitat və dəlillər müəyyən edib yazmaq, plan tərtib etmək, verilmiş mətnin

hissələrini plan əsasında məntiqi cəhətdən əsaslandırmaq, mətnin üslubu üzərində işləməklə yazıya düzəlişlər etmək, mətni üslubi və struktur cəhətdən təkmilləşdirmək.

"Dil qaydaları" məzmun xətti üzrə isə, əsasən, aşağıdakılarla bağlı bilik və bacarıqlar nümayiş etdirilməlidir:

Fonetika. Danışq sosləri. Saitlərin növləri: qalın, incə, açıq, qapalı; dodaqlanan, dodaqlanmayan. Samitlərin növləri: kar, cingiltili. Saitlərin uzun tələffüzü. Bir sıra sözlərdə "o" saitinin [a] kimi tələffüzü. Söz sonunda "b", "c", "d", "g" samitlərinin tələffüzü. "K" samitinin yazılışı və tələffüzü. "Q" samitinin yazılışı və tələffüzü. Qoşa samitlə bitən təkhecəl sözlər: eynicinsli qoşa samitlə bitən sözlər, müxtəlifcinsli qoşa samitlə bitən sözlər. Qoşasamitli sözlərin tələffüzü. Söz ortasında yanaşı gələn *tt, kk, pp, qq* samitlərinin tələffüzü. Sözlün hərf və səs tərkibi. Ahəng qanunu. Heca. Vurgu. Sözlün fonetik təhlili.

Leksika. Sözlün leksik və qrammatik mənası. Əsas nitq hissələrinin həm leksik, həm də qrammatik mənaya, köməkçi nitq hissələrinin ancaq qrammatik mənaya malik olması. Sözlün ilkin – həqiqi mənası. Sözlün məcazi mənası. Çoxmənalı sözlər. Omonimlər. Omonim sözlərlə çoxmənalı sözlərin müqayisəsi. Sinonimlər. Antonimlər. Frazoloji birləşmələr (sabit söz birləşmələri). Terminlər. Sözlün leksik təhlili.

Sözlün tərkibi. Kök və şəkilçi. Leksik və qrammatik şəkilçilər. Sözə əvvəl leksik, sonra qrammatik şəkilçinin qoşulması. Sözlün başlanğıc forması. Şəkilçilərin bir, iki və dörd variantlı olması. Sözlü şəkilçilər. Bitişdirici samitlər (*n, y, s*).

Söz yaradıcılığı. Quruluşuna görə sözlərin bir-birindən fərqləndirilməsi. Sadə sözlər. Düzəltmə sözlər. Eyniköklü sözlər. Eyniköklü sözlə eyni sözlün müxtəlif formalarının müqayisəsi. Mürəkkəb sözlər. Tərkibində leksik şəkilçi olan mürəkkəb sözlər. Bitişik, defisla və ayrı yazılan mürəkkəb sözlər. Sözlün tərkibinə görə təhlili.

Morfologiya. Əsas və köməkçi nitq hissələri.

Əsas nitq hissələri.

İsim, onun əşya adı bildirməsi. Konkret və mücərrəd isimlər. İsm quruluşca növləri. Sadə, düzəltmə və mürəkkəb isimlər. Mürəkkəb isimlər və onların yazılışı. Bitişik və defisla yazılan mürəkkəb isimlər. Ümumi və xüsusi isimlər. Tək və cəm isimlər. Toplu isimlər və onların cəm isimlərdən fərqi. İsm halı. Qeyri-müəyyənlilik bildirən yiyəlik halı. Qeyri-müəyyənlilik bildirən təsirlik halı.

Adlıq, qeyri-müəyyən yiyəlik və qeyri-müəyyən təsirlik halların bir-birindən fərqləndirilməsi. Yönlük halda olan bəzi sözlərin tələffüzü. Çıxışlıq hal şəkilçisinin bəzən fərqi tələffüz olunması. İsmnin mənsubiyyətə görə dəyişməsi. *Mənə, mövqə, mənəfə, tale, mənşə, su, nə* sözlərinin mənsubiyyətə görə dəyişməsi. Bəzi ikihəcali isimlərin kökündə qapalı saitin düşməsi. Xəbərlilik şəkilçiləri.

Sifət, onun əşyaya aid əlamət və keyfiyyət bildirməsi. Sifətin quruluşca növləri. Sadə, düzəltmə və mürəkkəb sifətlər. Mürəkkəb sifətlər və onların yazılışı. Bitişik və defislə yazılan mürəkkəb sifətlər. Sifətin dərəcələri. Adi dərəcə, azaltma və çoxaltma dərəcələri. Azaltma və çoxaltma dərəcələrinin yaranma yolları.

Say, onun əşyanın miqdar və sırasını bildirməsi. Sayın quruluşca növləri. Sadə, düzəltmə, mürəkkəb saylar. Sayın mənacə növləri: miqdar və sıra sayları. Miqdar saylarının növləri: müəyyən miqdar sayları, qeyri-müəyyən miqdar sayları, kəsr sayları. Numerativ sözlər. Numerativ sözlərin işlənmə məqamları. Sayların yazılışı: sözlərlə, ərəb rəqəmləri ilə, Roma rəqəmləri ilə, ərəb rəqəmləri və sözlərin iştirakı ilə. Rəqəmlə ifadə olunan miqdar saylarında şəkilçilərin yazılışı. Sıra saylarının yazılışı. Defislə yazılan mürəkkəb saylar. Saylarla işlənən isimlərin təkdə və cəmdə olması.

Əvəzlilik, onun əsas nitq hissələrinin yerində işlənməsi. Əvəzliyin mənacə növləri. Şəxs əvəzlilikləri. Şəxs əvəzliliklərinin I, II və III şəxsin təkində və cəmində olması. İşarə əvəzlilikləri. "O", "bu" əvəzliliklərindən sonra vergülün işlənməsi. Sual əvəzlilikləri. Qeyri-müəyyən əvəzliliklər. Təyini əvəzliliklər. Əvəzliyin quruluşca növləri: sadə, düzəltmə, mürəkkəb əvəzliliklər.

Feil, onun hərəkət və hal-vəziyyəti bildirməsi. Təsdiq və inkar feillər. Feilin şəxsə görə dəyişməsi. Feilin quruluşca növləri: sadə, düzəltmə, mürəkkəb feillər. Mürəkkəb feillər və onların yazılışı. Defislə yazılan mürəkkəb feillər, ayrı yazılan mürəkkəb feillər. Hərəkətin subyektə və obyektə. Feilin qrammatik məna növləri: məlum, məchul, şəxssiz, qayıdış, qarşılıq-birgəlik, icbar növ. Feilin şəkilləri (Feilin təsriflənən formaları). Xəbər şəkli. Xəbər şəklinin həm zamana, həm də şəxsə görə dəyişməsi. Feilin indiki zamanı. Feilin keçmiş zamanı. Feilin gələcək zamanı. Xəbər şəklində olan feillərin yazılışı və tələffüzü. Əmr şəkli. Arzu şəkli. Vəcib şəkli. Lazım şəkli. Şərt şəkli.

İdi, imiş, isə köməkçi sözləri (hissəcikləri). *İdi, imiş* köməkçi sözləri (hissəcikləri) və keçmiş zaman şəkilçiləri. *İsə* köməkçi sözü (hissəciyi) və feilin şərt şəkli. Cümlədə *isə* köməkçi sözü (hissəciyi) ilə bağlı vergül işarəsindən istifadə edilməsi.

Feilin təsriflənməyən formaları.

Feilin şəxsə və kəmiyyətə görə dəyişməyən formaları: məsdər, feili sifət, feili bağlama. Feilin təsriflənməyən formalarının hər birinin iki nitq hissəsinin xüsusiyyətlərinə malik olması. Məsdərin hərəkət və hal-vəziyyətin adını bildirməsi. Məsdərin feil və ismin bəzi xüsusiyyətlərinə malik olması. Feili sifətin hərəkət, əlamət, keyfiyyət və zaman anlayışı bildirməsi. Feili sifətin feilin və sifətin bəzi xüsusiyyətlərinə malik olması. Feili sifətin feildən düzəlmə sifətlərdən fərqləndirilməsi. Feili bağlamanın həm feilin, həm də zərfin xüsusiyyətlərinə malik olması.

Zərf, onun, əsasən, hərəkəti müxtəlif cəhətdən izah etməsi. Zərfin quruluşca növləri: sadə, düzəltmə, mürəkkəb zərflər. Mürəkkəb zərflər və onların yazılışı. Bitişik, defislə və ayrı yazılan zərflər. Zərflərin mənacə növləri: təzvi-

hərəkət zərfləri, zaman zərfləri, yer zərfləri, kəmiyyət zərfləri. Həm zərf, həm də digər nitq hissələri kimi işləmə bilən sözlər.

Köməkçi nitq hissələri.

Qoşma, onun müxtəlif məna çalarları yaradan köməkçi nitq hissəsi olması. Qoşmaların deyilişi və yazılışı. Çoxhəcali qoşmaların ayrı, təkəcali qoşmaların bitişik yazılması.

Bağlayıcı, onun sözlər, cümlə üzvləri və cümlələr arasında əlaqə yaradan köməkçi nitq hissəsi olması. Bağlayıcılarda vergülün işlənməsi. Mürəkkəb bağlayıcılar və onların yazılışı.

Ədat, onun cümlədə fikrin təsirli olmasına kömək edən köməkçi nitq hissəsi olması. Ədatların orfoqrafiyası. Bitişik və ayrı yazılan ədatlar. Təsdiq və inkar bildiren ədatlarda vergülün işlənməsi.

Modal söz, onun danışanın ifadə etdiyi fikrə münasibət bildiren köməkçi nitq hissəsi olması. Modal sözlərdə vergülün işlənməsi.

Nida, onun hiss-həyəcan ifadə edən köməkçi nitq hissəsi olması. Nidalarda vergül və nida işarəsinin işlənməsi.

Əsas və köməkçi nitq hissələrinin omonimiyi. Köməkçi nitq hissələrinin bir-biri ilə omonimiyi. Köməkçi nitq hissələrinin sinonimiyi. Bəzi bağlayıcı və ədatların müəyyən şəkilçilərdən fərqləndirilməsi.

Sözün morfoloji təbii.

Sintaksis.

Söz birləşməsi və cümlə. Söz birləşməsinin iki və daha artıq müstəqil sözün məna və qrammatik cəhətdən birləşməsindən yaranan dil vahidi olması.

Söz birləşməsi (sərbəst söz birləşmələri). Söz birləşmələrinin əsas və asılı tərəfləri. Əsas tərəfə görə söz birləşmələrinin növləri: ismi və feili birləşmələr. İsmi birləşmələr. Mürəkkəb adlar. Mürəkkəb adların yazılışı. Tərkibindəki bütün sözlərin baş hərfi böyük yazılan mürəkkəb adlar. Yalnız birinci komponentinin baş hərfi böyük yazılan mürəkkəb adlar.

Feili birləşmələr və onların növləri. Əsas tərəfi məsdərlə ifadə olunan feili birləşmələr. Əsas tərəfi feili sifətlə ifadə olunan feili birləşmələr. Əsas tərəfi feili bağlama ilə ifadə olunan feili birləşmələr.

Sintaktik əlaqələr və onların növləri.

Tabəsizlik əlaqəsi. Tabelilik əlaqəsi. Tabelilik əlaqəsinin yaranmasında ismin hal, mənsubiyyət və xəbərlilik şəkilçilərinin rolu. Uzlama əlaqəsi. Xəbərin mübtədə ilə şəxsə və kəmiyyətə görə uzlaşması.

Cümlə üzvləri.

Cümlənin baş üzvləri. Cümlənin qrammatik əsası.

Mübtədə. Mübtədanın cümlədə haqqında danışılanı bildirməsi. Obyektin mübtədə yerində çıxış etməsi. Mübtədanın ifadə vasitələri.

Xəbər. Xəbərin cümlədə, əsasən, haqqında danışılan barədə məlumat verməsi. Xəbərin ifadə vasitələri. Feili xəbər. Feili xəbərin feilin müxtəlif şəkilləri ilə ifadə olunması. İsmi xəbər. İsmi xəbərin ifadə vasitələri. Sualla cavab verməyən *və, yax, lazım, mümkün* və s. kimi sözlərin ismi xəbər kimi işlənməsi. "Deyil" sözünün adlara qoşulması ilə yaranan ismi xəbər.

Cümlənin II dərəcəli üzvləri.

Tamamlıq. Tamamlığın ifadə vasitələri.

Təyini. Təyinin bütün cümlə üzvlərinə aid olması. Təyinin ifadə vasitələri.

Zərflilik. Zərflinin, əsasən, feili xəbəre aid olması. Zərflinin mənacə növləri. Tərzi-hərəkət zərfliyi. Zaman zərfliyi. Yer zərfliyi. Səbəb zərfliyi. Məqsəd zərfliyi. Kamıyyət zərfliyi. Zərflinin ifadə vasitələri.

Həmcins üzvlər. Bütün cümlə üzvlərinin həmcins ola bilməsi. Həmcins üzvlər arasında təbəzizlik əlaqəsi. Həmcins üzvləri bir-birinə bağlayan vasitələr. Həmcins üzvlərdə qrammatik şəkilçilərin, köməkçi sözlərin (hissəciklərin) və qoşmaların ixtisarı. Həmcins üzvlərdə ümumiləşdirici sözlər. Ümumiləşdirici sözlərlə bağlı düzgün işarələrinin işlənməsi.

Cümlədə söz sırası.

Əlavələr. Əlavənin özündən əvvəlki sözü, üzvü aydınlaşdırən söz və ifadə olması. Bütün cümlə üzvlərinin əlavəsinin olması. Əlavələrlə bağlı işlənən düzgün işarələri.

Ara sözlər. Ara sözün danışanın ifadə etdiyi fikrə münasibətini bildirməsi. Ara sözlərlə bağlı işlənən düzgün işarəsi.

Xitab. Xitabla bağlı işlənən düzgün işarələri.

Cümlə.

Cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növləri. Naqli cümlə. Sual cümləsi. Əmr cümləsi. Nida cümləsi.

Mübtədanın iştirakına görə sadə cümlənin növləri.

Müəyyən şəxsi cümlə. Qeyri-müəyyən şəxsi cümlə. Ümumi şəxsi cümlə. Şəxssiz cümlə. Adlıq cümlə.

Söz-cümlə. Söz-cümlələrin ifadə vasitələri.

Cümlənin quruluşca növləri. Sadə cümlənin bir, mürəkkəb cümlənin iki və daha artıq qrammatik əsasının olması.

Mürəkkəb cümlə.

Tabesiz mürəkkəb cümlə. Tabesiz mürəkkəb cümlənin tərkib hissələri arasında tabesizlik əlaqəsinin olması.

Tabesiz mürəkkəb cümlənin tərkib hissələrini bağlayan vasitələr (intonasiya, tabesizlik bağlayıcıları).

Tabeli mürəkkəb cümlələr.

Baş və budaq cümlə. Tabeli mürəkkəb cümlənin tərkib hissələrini bağlayan vasitələr (intonasiya, tabelilik bağlayıcıları, digər vasitələr). Tabeli mürəkkəb cümlədə "ki" bağlayıcısının yeri. Tabeli mürəkkəb cümlələrdə bağlayıcı sözlər. Baş və budaq cümlələrin yeri.

Sintaktik təhlil.

Vasitəsiz nitq. Vasitəsiz nitqdə düzgün işarələri (qoşa nöqtə, dırnaq, vergül, tire).

Dialoglarda düzgün işarələri,

Vasitəli nitq.

Dil, onun ictimai hadisə olması.

Yazı, onun tipləri.

Ədəbi dilin normaları: fonetik norma, leksik norma və qrammatik norma.

Düzgün işarələri: nöqtə, sual, nida, vergül, üç nöqtə, qoşa (iki) nöqtə, dırnaqlar, tire.

Dilin üslubi imkanlarının təzahür formaları: funksional və fərdi (fərdi nitq üsurləri) üslub.

Bədii üslubun xüsusiyyətləri. Bədii üslubun obrazlı nitq forması olması. Bədii üslubun təzahür formaları. Sözlün informativ və poetik funksiyaları. Bədii söz. Bədii təsvir və ifadə vasitələri: ellipsis.

Elmi üslubun xüsusiyyətləri: izah etmək, şərh etmək, nəticə çıxarmaq. Elmi üslubda sözlərin terminləşməsi. Sözlün terminoloji funksiyası. Sözlün həqiqi mənada işlədilməsinin elmi üslubun əsas xüsusiyyətlərindən biri olması.

Publisistik üslubun xüsusiyyətləri, publisistik üslubun formaları: yazılı və şifahi.

Rəsmi-ışğuzar üslubun xüsusiyyətləri.

Məişət üslubunun xüsusiyyətləri.

Xülasə. Xülasəyə verilən tələblər.

Tezis. Tezisin əsas xüsusiyyətləri.

Qeyd: Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan dilinin orfoepiya normaları"nın təsdiq edilməsi haqqında 18 iyun 2021-ci il tarixi (75 №-li qərarında əksini tapan bəzi qaydalar şagirdlərin istifadə etdikləri aşağı sinif dərsliklərində olmadığından buraxılış imtahanlarında bu mövzularla bağlı tapşırıqlardan istifadə edilməyəcək:

1. tərkibində *ae, ea, ea, əa, eo, üa, üə, au, ua, ue, uə* yanaşı yazılan sahitlərin işləndiyi sözlərin tələffüzü ilə bağlı;

2. tərkibində *ov, öv* hərf birləşmələri olan sözlərin tələffüzü ilə bağlı.

ƏSAS ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. R.Ə.İsmayılov, D.N.Cəfərova, G.S.Xudiyeva, X.A.Qasımova. "Azərbaycan dili". 5-ci sinif, Bakı – 2020.
2. R.Ə.İsmayılov, D.N.Cəfərova, S.Məmmədova. "Azərbaycan dili". 6-cı sinif, Bakı – 2021.
3. R.Ə.İsmayılov, A.X.Rüstəmov, H.F.Allahverdi, S.Məmmədova. "Azərbaycan dili". 7-ci sinif, Bakı – 2022.
4. T.M.Hacıyev, S.Q.Bektaş, M.H.Vəliyeva, Y.İ.Hüseynova. "Azərbaycan dili". 8-ci sinif, Bakı – 2023.
5. T.M.Hacıyev, S.Q.Bektaş, Y.İ.Hüseynova. "Azərbaycan dili". 9-cu sinif, Bakı – 2020.
6. T.M.Hacıyev, S.Q.Bektaş, Y.İ.Hüseynova. "Azərbaycan dili", 10-cu sinif, Bakı – 2022.
7. T.M.Hacıyev, S.Q.Bektaş. "Azərbaycan dili", 11-ci sinif, Bakı – 2023.

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. "Azərbaycan dili". 5-11-ci siniflər üçün qiymətləndirmə tapşırıqları kitabçaları. "Abituriyent" jurnalının 1-ci nömrəsinin əlavəsi. – Bakı – 2023.
2. Orfoqrafıya, orfoepiya lüğəti. DİM – "Abituriyent". Bakı – 2021.
3. "Azərbaycan dili". Yeni təhsil proqramı (kurikulum) üzrə imtahanlara hazırlaşanlar, yuxarı sinif şagirdləri və müəllimlər üçün vəsait. Bakı – 2019.
4. "Azərbaycan dili". Test toplusu. "Abituriyent" jurnalının 1-ci nömrəsinin əlavəsi. Bakı – 2023.

Proqram Dövlət İmtahan Mərkəzində

18.09.2023-cü il tarixində keçirilmiş iclasda (Protokol № 2) müzakirə edilərək qəbul olunmuşdur.

İclasın rəhbəri: filologiya elmləri doktoru, professor T.M.Hacıyev.

Dövlət İmtahan Mərkəzinin rəhbərliyi proqramın hazırlanmasında zəhməti olanlara dərin minnətdarlığımı bildirir.

RİYAZIYYAT

Proqram fənn kurikulumu üzrə təlim nəticələrinə uyğun olaraq V-XI sinif dərslərləri əsasında hazırlanmışdır.

Proqram fənn kurikulumunun riyaziyyat fəmi üçün müəyyən etdiyi 5 ("Ədədlər və əməllər", "Cəbr və funksiyalar", "Həndəsə", "Ölçmə", "Statistika və ehtimal") məzmun xətti üzrə 12 əsas standartın tələblərinin reallaşdırılması ilə bağlı təlim materiallarını əhatə edir.

İmtahanda məzmun standartlarının təlim nəticələrində nəzərdə tutulmuş tətbiqetmə, tədqiqetmə, əlaqələndirmə, uyğunluğu müəyyənetmə, fərqləndirmə, fikrini sxemlər və cədvəllərlə ifadəetmə, mühakiməyürütmə, əsaslandırma bacarıqlarının sistemli şəkildə nümayiş etdirilməsi tələb olunur.

Ədədlər və əməllər məzmun xəttinə aid alt standartların tələbləri üzrə natural, rasionallıq, həqiqi ədədləri oxuyub-yazmaq, onları müqayisə etmək, onlar üzərində əməlləri yerinə yetirmək və uyğun nöqtələri koordinat düz xəttində göstərmək, iki sonlu çoxluq üzərində əməllər yerinə yetirmək və onların xassələrini məsələ həllinə, habelə həqiqi ədədlər çoxluğu ilə bağlı məsələlər həllinə tətbiq etmək kimi bilik və bacarıqlar, natural, tam, rasionallıq və həqiqi üstlü qüvvətin xassələrini bilmək, onları ardıcıl yerinə yetirmək vərdişləri, şagirdlərin n -ci ($n \geq 2$) dərəcədən kökün xassələrini tətbiqetmə qabiliyyəti yoxlanılır. Həmçinin sadə və mürəkkəb faiz artımı düsturlarını sadə məsələlərin həllinə tətbiq etmək bacarığı, habelə praktik məsələlərin həllində faiz düsturlarının tətbiqi və təqribi qiymətləndirmə bacarıqları yoxlanılır. Kompleks ədədi cəbri şəkildə təqdim etmək, cəbri şəkildə verilmiş kompleks ədədlər üzərində hesab əməllərini yerinə yetirmək, kompleks ədədin istənilən dərəcədən qüvvətini tapmaq bacarıqları yoxlanılır. Triqonometrik, üstlü, loqarifmik ifadələri sadələşdirərək qiymətini tapmaq vərdişləri, bucağın radian ölçüsünü anlayışını və istənilən bucağın triqonometrik funksiyalarının tərifindən məsələlər həllində istifadə etmək sərəştəsi, əsas triqonometrik eynilikləri, triqonometrik funksiyalar üçün çevirmə və toplama düsturlarını tətbiq etmək bacarıqları yoxlanılır.

n dərəcəli tənliklərin həlli üsullarının araşdırılması, Bezu teoreminin tətbiq etmək bacarıqları yoxlanılır. Bundan başqa yığılan ardıcılıqların xassələrini tətbiq edilməsi, bacarıqları yoxlanılır.

Cəbr və funksiyalar məzmun xəttinə aid alt standartlar üzrə müxtəlif situasiyalardakı problemləri cəbri şəkildə ifadə etmək, araşdırmaq, cəbri proseduraları yerinə yetirmək, gündəlik həyatda rast gəlinən kəmiyyətlər arasında asılılıqları (xətti, kvadrat, üstlü, loqarifmik) funksiyalar vasitəsi ilə ifadə etmək kimi bilik və bacarıqlar, o cümlədən, müxtəlif ədədlər çoxluğunda birdəyişənli tənlikləri (xətti, kvadrat, üstlü, loqarifmik), həyatı situasiyaya uyğun birdəyişənli tənlik və ya ikidəyişənli iki tənliklər sistemini tərtib və həll etmək bacarıqları, sadə xətti bərabərsizliklərin araşdırılması vərdişləri və həll etmək bacarıqları, biri xətti, digəri ikidəyişənli olan ikidəyişənli tənliklər sistemini, kvadrat bərabərsizliyi həll etmək bacarıqları, cəbri bərabərsizlikləri intervallar üsulu ilə həll etmək, modul işarəsi daxilində dəyişənli olan sadə tənlik və bərabərsizliklərin həlli və araşdırılması qabiliyyətləri yoxlanılır. Həmçinin rasionallıq

ifadələrin, kvadrat kök və n -ci dərəcədən kök daxil olan ifadələrin çevrilməsi, habelə ardıcılıqların, ədədi və həndəsi silsilələrin xassələrini məsələ həllinə tətbiq etmə vərdişləri yoxlanılır.

Həndəsə məzmun xəttinə aid alt standartlar üzrə həndəsi təsvir, təsəvvür və məntiqi mühakimələrin köməyi ilə fiqurların əlamət və xassələrini araşdırmaq, habelə həndəsi çevirmələri və simmetriyanı tətbiq etmək kimi bilik və bacarıqlar yoxlanılır. O cümlədən, ən sadə fiqurlar, üçbucaqlar, dördbucaqlılar, çevrə və daire, çoxbucaqlılar haqqında bilik və bacarıqlar, onların xassələrini tətbiqi vərdişləri yoxlanılır. Sinuslar və kosinuslar teoremlərinin tətbiqi ilə üçbucaqları həll etmək bacarıqları, verilmiş üçbucağın daxilinə və xaricinə çəkilmiş çevrələrin xassələrini, habelə çevrəyə toxunan və kəsənin xassələrini tətbiq edilməsi vərdişləri yoxlanılır.

Müstəvidə və fəzada vektorlar haqqında biliklər, hərəkət çevirməsi və onun tətbiqi, koordinatlar üsulunun bəzi tətbiqi bacarıqları (o cümlədən düz xəttin, müstəvinin, sferanın tənliyini tətbiq etmək bacarıqları) yoxlanılır. Fəzada koordinatları ilə verilmiş iki vektorun skalyar hasilini tapmaq, koordinatlar üsulunu müxtəlif məsələlərin həllinə tətbiq etmək, fəzada verilmiş vektoru komplanar olmayan üç vektor üzrə ayırmaq vərdişləri yoxlanılır.

Həmçinin fəzada düz xətlərin qarşılıqlı vəziyyətinə və fəzada müstəvilərin qarşılıqlı vəziyyətinə aid, fəzada düz xətlə müstəvi arasındakı bucağa, iki müstəvi arasındakı bucağa aid məsələləri həll etmək qabiliyyətləri, habelə üç perpendikulyar haqqında teoremi tətbiq etmək bacarıqları aşkarlanır.

Çoxüzvlülərin növlərini tanımaq, prizmanın, piramidanın, kəşik piramidanın yan səthinin, tam səthinin və həcmi, oxşar çoxüzvlülərin səthlərinin sahələrinin və həcmələrinin hesablanmasına aid məsələlər həll etmək bacarıqları yoxlanılır.

Fırlanma cisimləri haqqında təsəvvürlər aşkarlanır, silindrin, konusun, kəşik konusun yan səthlərinin, tam səthlərinin və həcmələrinin tapılmasına aid məsələləri həll etmək, kürənin və hissələrinin səthlərinin sahələrini və həcmələrini tapmaq bacarıqları yoxlanılır.

Ölçmə məzmun xəttinə aid alt standartlar üzrə ölçü vahidləri haqqında, bir ölçü vahidindən digərinə keçid (o cümlədən çox işlənen beynəlxalq ölçü vahidlərini tanımaq və birindən digərinə keçid) kimi bilik və bacarıqlar yoxlanılır. Fəza fiqurlarının xassələrini ölçməyə tətbiq etmək, ölçmə və hesablama vasitələri ilə sahələri hesablamaq qabiliyyətləri aşkarlanır.

Statistika və ehtimal məzmun xəttinə aid alt standartlar üzrə statistik məlumatları toplamaq, sistemləşdirmək, təhlil etmək, birləşmələr və ehtimal nəzəriyyələrinin əsas anlayışlarını başa düşmək və onları tətbiq etmək kimi bilik və bacarıqlar yoxlanılır.

HƏQIQİ ƏDƏDLƏR

Natural ədədlər və onların onluq say sistemində yazılışı. Bölinən və bölən. Tam və qalıqlı bölünmə. Ədədlərin bölünmə əlamətləri. Sadə və mürəkkəb ədədlər. Natural ədədlərin sadə vuruculara ayrılması. Ən böyük ortaq bölən (ƏBÖB), ən kiçik ortaq bölinən (ƏKÖB). Natural ədədlər üzərində əməllər.

Adi kəsrilər. Kəsrin əsas xassəsi. Kəsrlərin ixtisarı. Kəsrlərin müqayisəsi. Adi kəsrlər üzərində əməllər. Ədədin hissəsinin və hissəsinə görə ədədin tapılması. Onluq kəsrlər. Onluq kəsrlər üzərində əməllər. Adi kəsrin onluq kəsre və onluq kəsrin adi kəsre çevrilməsi. Adi, onluq və dövrü kəsrlər üzərində birgə əməllər. Tam ədədlər. Rəşional ədədlər. Koordinat oxu. Rəşional ədədlərin koordinat oxu üzərində təsviri. Ədədin modulu (mütləq qiyməti). Rəşional ədədlərin müqayisəsi. Rəşional ədədlər üzərində əməllər. İrrəşional ədədlər. Həqiqi ədədlər və onların onluq kəsr şəklində yazılışı. Həqiqi ədədlər üzərində əməllər. Ədədin tam və kəsr hissəsi. Ədədi orta, həndəsi orta.

KOMPLEKS ƏDƏDLƏR

Kompleks ədədin tərifli. Qoşma kompleks ədədlər. Kompleks ədədin cəbri şəkli. Kompleks ədədlər üzərində cəbri əməllər.

NİSBƏT. TƏNASÜB. FAİZ

Nisbət. Tənasüb və onun əsas xassəsi. Düz və tərs mütənasib kəmiyyətlər, onların xassələri. Ədədin verilmiş ədədlərlə düz mütənasib və tərs mütənasib hissələrə bölünməsi. Faiz. Ədədin faizinin tapılması. Faizə görə ədədin tapılması. İki ədədin faiz nisbəti. Kəmiyyətlərin dəyişməsinin faizlə ifadəsi. Diaqramlar.

RƏŞIONAL İFADƏLƏR

Ədədi ifadələr. Dəyişəni olan ifadələr. Natural üstlü qüvvət və onun xassələri. Birləhdililər və çoxəhdililər, onların standart şəkli. Birləhdililər və çoxəhdililər üzərində əməllər. Eyniliklər və cənilik çevrilmələri. Müxtəsər vurma düsturları. Çoxəhdlinin vuruqlara ayrılması. Kvadrat üçəhdliyə tam kvadratın ayrılması.

Rəşional ifadələr və onlar üzərində əməllər.

İRRƏŞIONAL İFADƏLƏR.

HƏQİQİ ÜSTLÜ QÜVVƏT

Kvadrat kök. Hesabi kvadrat kök. Hesabi kvadrat kökün xassələri. $\sqrt{x^2} = |x|$ cəniliyi. Vuruğun kök işarəsi altından çıxarılması. Vuruğun kök işarəsi altına salınması. Kvadrat köklər daxil olan ifadələrin çevrilməsi. Tam üstlü qüvvət və onun xassələri. Ədədin standart şəkli. Həqiqi ədədlərin n -ci dərəcədən kökü və onun xassələri. Həqiqi üstlü qüvvət və onun xassələri. Qüvvətlərin müqayisəsi. Kəsrin məxrəcənin və ya surətinin irrəşionalıqdan azad edilməsi. İrrəşional ifadələrin eynilik çevrilmələri.

ÖLÇMƏ. STATİSTİKANIN ELEMENTLƏRİ.

ÇOXLUQLAR. BİRLƏŞMƏLƏR NƏZƏRİYYƏSİNİN VƏ EHTİMAL NƏZƏRİYYƏSİNİN ELEMENTLƏRİ

Ölçü anlayışı. Eyni kəmiyyətin müxtəlif ölçü vahidləri və onlar arasındakı əlaqə. Məlumatların toplanması. Ədədi orta, median, moda və ən böyük fərq.

Çoxluqlar və onlar üzərində əməllər. Eylər-Venn diaqramı. İki sonlu çoxluğun birləşməsinin elementlərinin sayı. Birləşmələr nəzəriyyəsində toplama və vurma prinsipləri. Birləşmələrin növləri: permutasiyalar, kombinezonlar. Hadisə anlayışı. Yəqin hadisə, mümkün olmayan hadisə, təsadüfi hadisə. Elementar hadisələr. Asılı olmayan və asılı olan hadisələr. Mümkün halların sayı. Əlverişli halların sayı. Ehtimalın klassik tərifli. Ehtimalın toplanması qaydası. Asılı olmayan iki hadisənin hasilinin ehtimalı. Asılı olan iki hadisənin hasilinin ehtimalı (şərti ehtimal). Birləşmələr nəzəriyyəsində düsturlarının tətbiqi ilə məsələlərin həlli.

BİRDƏYİŞƏNLİ TƏNLİKLƏR VƏ TƏNLİK QURMAQLA MƏSƏLƏLƏR HƏLLİ

Tənlük və onun kökləri. Eynigüclü tənlük. Birləşənli tənlük, ona gətirilən tənlük və məsələlər. Kvadrat tənlük. Kvadrat tənlüyün kökləri düsturu. Viyet teoremi və onun tərsi olan teorem. Kvadrat üçəhdlinin vuruqlara ayrılması. Kvadrat tənlüyə gətirilən tənlük və məsələlər. Rəşional tənlük və sadə irrəşional tənlük. Dəyişəni həm də modul işarəsi daxilində olan tənlük (modullu tənlük).

TƏNLİKLƏR SİSTEMİ. TƏNLİKLƏR SİSTEMİ QURMAQLA MƏSƏLƏLƏR HƏLLİ

İkidləşənli xətti tənlük. İkidləşənli xətti tənlük sistemi. İkidləşənli xətti tənlük sisteminin həllinin varlığını araşdırılması. Eynigüclü tənlük sistemi. İkidləşənli xətti tənlük sisteminin həlli üsulları. Biri xətti, digəri ikidərəcəli, hər iki tənlüyü ikidərəcəli olan ikidləşənli tənlük sistemi. Tənlük sistemi qurmaqla məsələlər həlli.

BƏRABƏRSİZLİKLƏR

Ədədi bərabərsizliklər və onların xassələri. Ədədi bərabərsizliklərin toplanması və vurulması. Ədədi aralıqlar. Birləşənli xətti bərabərsizliklərin həlli. Eynigüclü bərabərsizliklər. İkiqat xətti bərabərsizliklər. Birləşənli xətti bərabərsizliklər sistemi və birləşənli xətti bərabərsizliklər heyəti. Kvadrat bərabərsizliklər.

Rəşional bərabərsizliklər. Bərabərsizliklərin intervall üsulu ilə həlli. Dəyişəni həm də modul işarəsi daxilində olan bərabərsizliklər (modullu bərabərsizliklər). Mənfi olmayan iki ədədin ədədi ortası ilə həndəsi ortası arasında əlaqə.

ƏDƏDİ ARDICIILLIQLAR. SİLSİLƏLƏR

Ədədi ardıcılıqlar. Ardıcılığın limiti. Monoton ardıcılıq. e ədədi. Ədədi və həndəsi silsilə, onların xassələri. n -ci həddinin və ilk n həddinin cəmi düsturları. Sonsuz həndəsi silsilənin cəmi ($|q| < 1$).

FUNKSİYALAR VƏ QRAFİKLƏR

Ədədi funksiya. Funksiyanın təyin oblası və qiymətlər çoxluğu, funksiyanın verilməsi üsulları. Funksiyanın qrafiki. Funksiyanın sıfırları. Funksiyanın artması və azalması, dövrüliyi, təkliyi, cütü. Qüvvət funksiyası. Mürəkkəb funksiya. Tərs funksiya. Xətti, kvadratik funksiyalar. $y = k/x$, $y = |x|$, $y = \sqrt{x}$ funksiyalarının xassələri və qrafikləri.

TRİQONOMETRİK FUNKSİYALAR

Bucağın dərəcə və radian ölçüsü. Bucağın radian ölçüsünün dərəcə ölçüsü ilə və tərsinə ifadəsi. İxtiyari bucağın sinusu, kosinusu, tangensi və kotangensinin tərifli. Sinus, kosinus, tangens, kotangens funksiyalarının xassələri və qrafikləri. Eyni arqumentin triqonometrik funksiyaları arasındakı əlaqələr. Çevirmə düsturları. İki bucağın cəmi və fərqinin kosinusu, sinusu və tangensi. İkiqat bucağın triqonometrik funksiyaları. Yarım arqumentin triqonometrik funksiyaları. $\sin \alpha$ və $\cos \alpha$ -nu $\tan(\alpha/2)$ ilə ifadəsi. Eyni adlı triqonometrik funksiyaların cəminin və fərqinin hasilə çevrilməsi. Triqonometrik funksiyaların hasilinin cəmə çevrilməsi. Tərs triqonometrik funksiyalar, onların xassələri və qrafikləri.

TRİQONOMETRİK TƏNLİKLƏR

Triqonometrik tənlük və onların həlli üsulları.

ÜSTLÜ VƏ LOQARİFMİK FUNKSİYALAR

Üstlü funksiya, onun xassələri və qrafiki. Ədədin loqarifmi və onun xassələri. Loqarifmik funksiyanın xassələri və qrafiki. Üstlü və loqarifmik ifadələrin çevrilməsi.

ÜSTLÜ VƏ LOQARİFMİK TƏNLİKLƏR.**ÜSTLÜ VƏ LOQARİFMİK BƏRABƏRSİZLİKLƏR**

Üstlü tənlik, onun həll üsulları. Üstlü bərabərsizliklərin həlli. Loqarifmik tənliklərin həlli. Loqarifmik bərabərsizliklərin həlli.

ƏN SADƏ HƏNDƏSİ FİQURLAR. CƏVRƏ

Parça. Parçaların müqayisəsi. Parçalar üzərində əməllər. Bucaq. Bucaqların növləri. Bucaqların müqayisəsi. Bucağın tənbölnü. Bucağın dərəcə və radian ölçüsü. Qonşu və qarşıqlı bucaqlar. Perpendikulyar düz xətlər. Perpendikulyar və maililər. Mailin proyeksiyası. Kəsişən və paralel düz xətlər. Planimetriya aksiomları. İki düz xəttin üçüncü düz xətlə kəsişməsindən alınan bucaqlar. Düz xətlərin paralellik əlamətləri. Uyğun tərəfləri paralel və uyğun tərəfləri perpendikulyar olan bucaqlar.

Çevrə. Dairə. Düz xətlə çevrənin qarşılıqlı vəziyyəti. Çevrəyə toxunan. İki çevrənin qarşılıqlı vəziyyəti. Mərkəzi bucaq. Daxilə çəkilmiş bucaq. Çevrədə mütləq parçalar. Daxilə və xaricə çəkilmiş çevrələr. Çevrənin və çevrə qövşünün uzunluğu. π ədədi.

ÜÇBUCAQLAR

Üçbucaq və onun əsas elementləri. Üçbucağın medianı, tənbölnü, hündürlüyü. Üçbucağın perimetri. Medianların xassəsi. Tənbölnün xassəsi. Bərabəryanlı üçbucağın xassələri. Üçbucağın daxili bucaqlarının cəmi. Üçbucağın xarici bucağının xassəsi. 30° -li bucaq qarşısındakı katetin xassəsi. Pifaqor teoremi. Düzbucaqlı üçbucağın tərəfləri və bucaqları arasındakı münasibətlər. Konqruent fiqurlar. Üçbucaqların konqruentlik əlamətləri. Üçbucaq bərabərsizliyi. Sinuslar teoremi. Kosinuslar teoremi. Üçbucağın xaricinə və daxilinə çəkilmiş çevrə. Xaricə və daxilə çəkilmiş çevrələrin radiuslarının üçbucağın tərəfləri ilə əlaqəsi. Üçbucaqların həlli.

DÖRDBUCAQLILAR VƏ ÇOXBUCAQLILAR

Sınıq xətt. Qapalı sınıq xətt. Çoxbucaqlı. Qabarıq çoxbucaqlı. Qabarıq çoxbucaqlının daxili və xarici bucaqlarının cəmi. Dördbucaqlı. Paraleloqram, onun xassələri və əlamətləri. Düzbucaqlı, romb, kvadrat və onların xassələri. Fales teoremi, üçbucağın orta xətti. Trapesiya və onun orta xətti. Dördbucaqlıların daxilinə və xaricinə çəkilmiş çevrələr. Düzgün çoxbucaqlının daxilinə və xaricinə çəkilmiş çevrələr, onların radiuslarını hesablamaq üçün düsturlar.

FİQURLARIN SAHƏSİ

Kvadratın, düzbucaqlının, paraleloqramın, üçbucağın, rombun, trapesiyanın və ixtiyari çoxbucaqlının sahəsi. Dairənin və onun hissələrinin sahəsi.

KOORDİNATLAR ÜSULU. HƏRƏKƏT. OXŞARLIQ.**VEKTORLAR**

Müstəvidə və fəzada Dekart koordinat sistemi. Parçanın orta nöqtəsinin koordinatları. İki nöqtə arasında məsafə düsturu. Düz xəttin tənliyi. Düz xəttin bucaq əmsəli. Çevrənin tənliyi. Hərəkət, ox simmetriyası, mərkəzi simmetriya, müstəviyə nəzərən sinmetriya, paralel köçürmə. Homotetiya. Fiqurların oxşarlığı. Üçbucaqların oxşarlıq əlamətləri. Düzbucaqlı üçbucaqda düz bucaq rəpəsindən hipotenuza endirilmiş hündürlüyün xassələri. Oxşar fiqurların perimetrləri və sahələri nisbəti. Müstəvidə və fəzada vektorlar. Vektorun uzunluğu (mütləq qiyməti, modulu). Vektorların toplanması və çıxılması. Vektorun bəzədə vurulması. Vektorun komponentləri. Komponentlərinə görə vektorun uzunluğunun hesablanması. Komponentləri ilə verilmiş vektorlar üzərində əməllər. Müstəvidə vektorun kollinear olmayan iki vektor üzrə ayrılışı. Vektorun koordinat vektorları üzrə ayrılışı. İki vektorun skalyar hasilı.

FƏZADA DÜZ XƏTLƏRİN VƏ MÜSTƏVİLƏRİN QARŞILIQLI VƏZİYYƏTİ

Stereometriyanın aksiomları. Fəzada düz xətlərin qarşılıqlı vəziyyəti. Düz xətlərin paralellik əlamətləri. Düz xətlə müstəvinin paralellik əlaməti. Müstəvilərin paralellik əlaməti. Paralel müstəvilərin xassələri. Fəzada düz xətlərin perpendikulyarlığı. Düz xətlə müstəvinin perpendikulyarlıq əlaməti. Perpendikulyar və maililər. Üç perpendikulyar haqqında teorem. Nöqtədən müstəviyə qədər olan məsafə. İki müstəvinin perpendikulyarlıq əlaməti. Çarpaz düz xətlər arasındakı bucaq və məsafə. Düz xətlə müstəvi arasındakı bucaq.

ÇOXÜZLÜLƏR, ONLARIN SƏTHİ VƏ HƏCMİ

İkiüzlü, üçüzlü və çoxüzlü bucaqlar. Çoxüzlü. Prizma. Paralelepiped. Paralelepipedin üzlərinin və diaqonallarının xassələri. Piramida. Kəşik piramida. Düzgün çoxüzlülər. Prizma, piramida və kəşik piramidanın yan və tam səthi. Düzbucaqlı paralelepipedin, düz və mail prizmanın, piramidanın, kəşik piramidanın həcmi.

FIRLANMA FİQURLARI. ONLARIN SƏTHİ VƏ HƏCMİ

Silindr və konus. Silindrin və konusun müstəvi ilə kəsiyi. Sfera və kürə. Kürənin müstəvi ilə kəsiyi. Kürənin hissələri. Çoxüzlülərlə fırlanma fiqurlarının müxtəlif kombinasiyaları. Silindrin, konusun və kəşik konusun yan və tam səthinin sahəsi. Sferanın sahəsi. Silindr, konus və kəşik konusun həcmi. Kürənin həcmi. Oxşar fəza fiqurlarının səthlərinin sahələri və həcmi nisbəti.

ƏSAS ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. N. Qəhrəmanova, F. Hüseynov. Riyaziyyat 5 - Bakı, 2020.
2. S. İsmayılova, A. Hüseynova. Riyaziyyat 6 - Bakı, 2021.
3. S. İsmayılova, S. Abdurahimov. Riyaziyyat 7 - Bakı, 2022.
4. N. Qəhrəmanova, M. Kərimov, İ. Hüseynov. Riyaziyyat 8 - Bakı, 2023.
5. N. Qəhrəmanova, M. Kərimov, İ. Hüseynov. Riyaziyyat 9 - Bakı, 2020.
6. N. Qəhrəmanova, M. Kərimov, İ. Hüseynov. Riyaziyyat 10. - Bakı, 2022.
7. N. Qəhrəmanova, M. Kərimov, Ə. Quliyev. Riyaziyyat 11. - Bakı, 2023.

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. "Riyaziyyat" vəsait. "Abituriyent" jurnalının 1-ci nömrəsinin əlavəsi - Bakı, 2019.
2. Riyaziyyat. 5-11-ci siniflər üçün "Qiymətləndirmə tapşırıqları" kitabları. "Abituriyent" jurnalının 1-ci nömrəsinin əlavəsi - Bakı, 2023.
3. Riyaziyyat. Test toplusu. "Abituriyent" jurnalının 1-ci nömrəsinin əlavəsi - Bakı, 2023.

Proqram Dövlət İmtahan Mərkəzində 08 sentyabr 2023-cü il tarixində keçirilmiş iclasda (Protokol № 1) müzakirə edilərək qəbul olunmuşdur.

Iclasın rəhbəri: fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor M.H. Yaqubov.

Dövlət İmtahan Mərkəzi proqramın hazırlanmasında zəhməti olan iştirakçılara dərin minnətdarlığın bildirir.

XARİCİ DİL

(İngilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)

Təqdim olunan proqram V-XI sınıfların tədris materialları əsasında hazırlanmışdır.

İmtahanda fənn kurikulumunun Xarici dil fənni üçün müəyyən etdiyi 4 ("Dinləyib-anlama", "Danışma", "Oxu" və "Yazı") məzmun xəttinə aid alt standartların hamısı üzrə bilik və bacarıqların yoxlanılması 2023/2024-cü tədris ilində də mümkün deyil. Bəzi alt standartların tələblərinin yoxlanılması üçün müəyyən vasitələr tələb edildiyindən, onlarla bağlı tapşırıqlardan istifadə olunması məqsəduyğun hesab edilir. "Danışma" məzmun xətti üzrə bilik və bacarıqlar buraxılış imtahanında hələ ki, yoxlanılmır.

Proqram əsas etibarilə 3 ("Dinləyib-anlama", "Oxu" və "Yazı") məzmun xətti üzrə alt standartların yoxlanılması və qiymətləndirilməsi üçün verilmiş materialları əhatə edir.

"Dinləyib-anlama" məzmun xətti üzrə, əsasən, aşağıdakılara uyğun bilik və bacarıqlar yoxlanılır:

- müraciətlər zamanı sualları cavablandırmaq,
- müraciətlərə uyğun tapşırıqları ardıcıl icra etmək,
- dinlənən mətdəki fakt və hadisələri qruplaşdırmaq, ümumiləşdirmələr aparmaq və s.

"Oxu" məzmun xətti ilə bağlı, əsasən, aşağıdakılara uyğun bilik və bacarıqlar yoxlanılır:

- Mətdəki əsas fikri müəyyən etmək;
- Mətinin bütöv hissələrini fərqləndirmək;
- Mətdəki əsas fakt və hadisələri seçmək, qruplaşdırmaq;
- Mətdəki fakt və hadisələri təhlil etmək və s.

"Yazı" məzmun xətti üzrə, əsasən, aşağıdakılara uyğun bilik və bacarıqlar yoxlanılır:

- Verilmiş sözləri məna və qrammatik cəhətdən əlaqələndirərək cümlələr qurmaq;
- Müxtəlif əşya və hadisələri təsvir etmək;
- Müxtəlif konstruksiyalı cümlələri düzgün yazmaq;
- Cümlələri və abzasları düzgün əlaqələndirmək üçün bağlayıcı vasitələrdən istifadə etmək;
- Orfoqrafiya, qrammatika və dürgü işarəsi qaydalarına əməl etmək.

İNGİLİS DİLİ

FONETİKA (PHONETICS)

İngilis dilinin hərf və səs tərkibi. Səs-hərf münasibəti. Sözlərdə səs tərkibi ilə hərf tərkibinin bir-birinə uyğun gəlməməsi halları. Hərf və hərf birləşmələrinin oxunuş qaydaları. Uzun və qısa sait səslər. Monoftonqlar və diftonqlar. Kar və cingiltili samit səslər.

Açıq və qapalı heca. Vurğu.

LEKSİKOLOGİYA (LEXICOLOGY)

Sözün leksik və qrammatik mənalı. Sözlərin quruluşca növləri: sadə, düzəltmə, mürəkkəb sözlər. Təknənəli və çoxmənalı sözlər. Sinonimlər (*Synonyms*). Antonimlər (*Antonyms*). Söz birləşmələri (*Collocations*). Nitq etiketi.

Sözdüzəltmə (Word formation). İsim düzəldən suffikslər: *-er, -ment, -tion (-sion), -ness, -ity, -ing, -th, -dom, -ship*.

Sifət düzəldən suffikslər: *-less, -ful, -able, -y, -ly (a weekly newspaper), -ous, -ish* və prefikslər: *pre-, un-, in-, (im-, ir-, ll-)*.

Say düzəldən suffikslər: *-teen, -ty, -th*.

Feil düzəldən suffikslər: *-ify, -ize, -ate, -en* və prefikslər: *en-, dis-, re-, un-, il-, in-, ir-, mis-*.

Zərf düzəldən suffikslər: *-ly (fluently, to publish weekly), -ward(s) (forward, upward)*.

MORFOLOGİYA (MORPHOLOGY)

İsim (The Noun). İsmi əsas qrammatik əlamətləri. Xüsusi və ümumi isimlər. Ümumi isimlərin təsnifatı. Konkret və mücərrəd isimlər. Toplu isimlər. Maddi isimlər. Sayılan və sayılmayan isimlər.

Tək və cəm isimlər. Yalnız təkə işləyən isimlər; sayılmayan – maddi və mücərrəd isimlər.

Yalnız cəmdə işləyən isimlər. Cəm forması xüsusi qayda ilə düzələn isimlər. Tək və cəm forması eyni olan isimlər.

İsmi halları: adlıq hal (*The Common Case*) və yiyəlik hal (*The Genitive / Possessive Case*).

Canlı varlıqları bildirən isimlərin yiyəlik halını düzəldilməsi (*the student's answer, the students' answers, the child's toys, the children's toys*). Canlı və cansız varlıqları bildirən isimlərdə yiyəlik halının *of* sözünü ilə ifadə edilməsi.

Bəzi cansız varlıqları bildirən isimlərlə (zaman bildirən ölkə, şəhər, fəsil, ay, gün, ulduz və planet bildirən isimlərlə) yiyəlik hal şəkilçisinin işlənməsi.

Artıqlar (The Article). Qeyri-müəyyənlik (*a, an*) və müəyyənlik (*the*) artıqları. Artıqların işlədilməsi və işlədilməmə halları.

Sifət (The Adjective). Sifətin adi (*Positive Degree*) müqayisə (*Comparative Degree*) və üstünlük (*Superlative Degree*) dərəcəsi. Müqayisə və üstünlük dərəcələrini düzəldilməsi və işlədilməsi. Müqayisə və üstünlük dərəcələri kökündən dəyişməklə düzələn sifətlər: *bad – worse – the worst, good – better – the best* və s.

Sifətin bağlayıcı feillərlə (*to be, to taste, to seem, to smell, to look, to feel, to become*) işlədilməsi: *She feels bad. He looked happy.*

Than, (not) as ... as, not so ... as bağlayıcıları ilə düzəldən konstruksiyalar.

İsmiləşmiş (substantivləşmiş) sifətlər (*the rich, the wounded* və s.).

Say (The Numeral). Miqdar və sıra sayları. Sıra saylarının düzəldilməsi.

Əvəzlik (The Pronoun). Əvəzlilərin növləri.

Şəxs əvəzliləri (Personal Pronouns). Şəxs əvəzlilərinin halları: adlıq halı (*The Nominative Case*) və obyekt halı (*The Objective Case*).

Yiyəlik əvəzliləri (Possessive Pronouns). Asılı (isimlə işlənən) və müstəqil (isimsiz işlənən) formaları.

Qeyri-müəyyən əvəzlilər (Indefinite Pronouns): *some, any* və onların törəmələri.

One qeyri-müəyyən əvəzliyinin işlədilməsi.

Many, much, little, a little, few, a few əvəzlilərinin işlənməsi.

A lot (of), lots (of), plenty (of) sözlərinin işlənməsi.

Təyini əvəzlilər (Defining Pronouns): *all, both, other (the other, others), another, each, every, everybody, everyone, everything.*

Qayıdış əvəzliləri (Reflexive Pronouns): *myself, yourself, himself, herself, itself, ourselves, yourselves, themselves.*

İşarə əvəzliləri (Demonstrative Pronouns): *this, that, these, those.*

Sual (Interrogative Pronouns), nisbi (Relative Pronouns) və bağlayıcı (Conjunctive Pronouns) əvəzlilər: *who, which, what, whose, whom, that.* Tamamlıq funksiyasında olan nisbi əvəzlilərin atla bilməsi.

İnkər əvəzliləri (Negative Pronouns): *no, nobody, no one, nothing.*

Zərf (The Adverb). Tərzi-hərəkət zərflərinin müqayisə və üstünlük dərəcələrinin düzəldilməsi və işlədilməsi.

Sual və bağlayıcı zərflər (*when, where, why, how*).

Yer, zaman və tezlik bildirən (*often, usually, seldom* və s.) zərflər.

Ölçü və dərəcə zərfləri: *very (very cold), quite (quite calm), too (too much), enough (well enough, clever enough).*

Ədat (The Particle). *Too, also, either* ədatları və onların işlədilməsi (*The police agreed with it too*).

Feil (The Verb). Feilin dörd əsas forması (*Basic Forms of the Verb*). Məsdər (*The Infinitive*); Keçmiş sadə zaman forması (*The Past Simple*), İndiki zaman feili sifəti (*The Present Participle*); Keçmiş zaman feili sifəti (*The Past Participle*).

To be, to have və *to do* feilləri.

Feilin xəbər şəklinin dörd zaman qrupu: 1. Sadə (qeyri müəyyən) zaman formaları (*Simple Tenses*); 2. Davamedici zaman formaları (*Continuous Tenses*); 3. Bitmiş zaman formaları (*Perfect Tenses*); 4. Bitmiş davamedici zaman formaları (*Perfect Continuous Tenses*).

To be going to ifadəsi.

İndiki sadə zaman formasının (*The Present Simple*) düzəldilməsi və işlədilməsi.

Keçmiş sadə zaman formasının (*The Past Simple*) düzəldilməsi və işlədilməsi. Qaydalı və qaydasız feillər (*Regular and Irregular Verbs*). *Used to + məsdər* söz birləşməsi.

Gələcək sadə zaman formasının (*The Future Simple*) düzəldilməsi və işlədilməsi.

Keçmişə nəzərən gələcək sadə zaman formasının (*The Future Simple in the Past*) düzəldilməsi və işlədilməsi.

İndiki davamedici (*The Present Continuous*), keçmiş davamedici (*The Past Continuous*) və gələcək davamedici (*The Future Continuous*) zaman formalarının düzəldilməsi və işlədilməsi.

İndiki bitmiş (*The Present Perfect*), keçmiş bitmiş (*The Past Perfect*), gələcək bitmiş zaman (*The Future Perfect*), indiki bitmiş davamedici (*The Present Perfect Continuous*) zaman formalarının düzəldilməsi və işlədilməsi.

Zamanların uzlaşması (*The Sequence of Tenses*).

Modal feillər (*The Modal Verbs*) və onların ekvivalentləri: *can (could), may (might), must, to have to, to be able to, need, ought to, should.*

Feilin məchul növü (*The Passive Voice*). İndiki sadə zaman (*The Present Simple*), Keçmiş sadə zaman (*The Past Simple*), Gələcək sadə zaman (*The Future Simple*), İndiki hitmiş zaman (*The Present Perfect*), keçmiş bitmiş zaman (*The Past Perfect*), İndiki davamedici zaman (*The Present Continuous*) və keçmiş davamedici zaman (*The Past Continuous*) formalarının məchul növdə işlədilməsi.

Modal feillərin (*can, may, must, should*) məchul növlə işlənməsi (*Modal Verbs in the Passive Voice*).

Feilin əmr şəklinin (*The Imperative Mood*) düzəldilməsi və işlədilməsi.

Real şərt budaq cümlələri (*Zero Conditional, Conditional I*) (*If you come, I'll show you interesting pictures; If you heat ice, it melts.*).

Feilin şəxssiz (təriflənməyən) formaları. Məsdər (*The Infinitive*). İndiki və keçmiş zaman feili sifətləri (*The Present Participle, The Past Participle*). Cerund (*The Gerund*). Onların düzəldilməsi və işlədilməsi.

Feilin icbar növü (*The Passive Causative*). (*To have/get something done*).

Sözünü (The Preposition). *In, on, at, next to, from, behind, between, opposite, in front of, around, round, for, before, after, into, since, till, until, by, to, with, without, under, of, out of, despite, in spite of, because of.*

Bağlayıcı (The Conjunction). Tabesiz və tabeli bağlayıcılar (*because, and, but, so, or, as...as, not as...as, if, when, before, after, that, neither...nor, either...or, both...and, not only...but also, while, whereas, although, though*).

Bağlayıcı sözlər (*who, which, whom, what, whose, that, when, where, how, why*).

SİNTAKSİS (SYNTAX)

Sadə cümlə (*The Simple Sentence*). Ünsiyyətə görə məqsədinə görə cümlənin növləri. Nəqli cümlə (*The Declarative Sentence*) (təsdiq və inkar formaları), sual cümləsi (ümumi, xüsusi, seçmə və ayırıcı suallar), əmr cümləsi, nida cümləsi. Cümlə üzvləri. Baş və ikinci dərəcəli üzvlər. Xəbər mübtəda ilə uzlaşması.

There formal sözü ilə başlayan cümlələr.

Mürəkkəb tamamlıq (*The Complex Object*). *Advise, allow, ask, expect, order, remind, tell, want, permit, promise + object + to do sth. (I want you to help him.)*

Let, make + object + do sth (The story made us laugh).

See, hear, watch, feel, notice + object + doing sth/do smth (I saw her crossing (cross) the street).

Sadə cümlədə söz sırası.

"*So do I. Neither do I.*" tipli cümlələr.

Şəxssiz cümlələr: *It is cold. It is early. It is morning. It is snowing.*

Mürəkkəb cümlə (*The Composite Sentence*). Tabesiz və tabeli mürəkkəb cümlələr (*The Compound and The Complex Sentences*).

Vasitəsiz və vasitəli nitq (*Direct and Indirect Speech*). Vasitəsiz nitqin vasitəli nitqə çevrilməsi.

Nəqli cümlələrin, ümumi, xüsusi sual və əmr cümlələrinin vasitəli nitqdə düzgün işlənməsi (*He asks if I know the Japanese language*).

Vasitəli suallar (*Included/Embedded questions*).

ƏSAS ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. K. Heydərova, G. Qurbanova, S. Məmmədova. English. 5-ci sinif. – Bakı, 2020.
2. F. Hüseynova, N. Bağırova. English. 6-cı sinif. – Bakı, 2021.
3. K. Heydərova, G. Qurbanova, S. Məmmədova. English. 6-cı sinif. – Bakı, 2021.
4. K. Heydərova, G. Qurbanova, S. Məmmədova. English. 7-ci sinif. – Bakı, 2022.
5. K. Heydərova, G. Qurbanova, S. Məmmədova. English. 8-ci sinif. – Bakı, 2023.
6. Q. Quliyeva, X. Rüstəмова, G. Nadirova. English. 9-cu sinif. – Bakı, 2020.
7. K. Heydərova, G. Qurbanova, S. Məmmədova. English. 10-cu sinif. – Bakı, 2022.
8. K. Heydərova, G. Qurbanova, S. Məmmədova. English. 11-ci sinif. – Bakı, 2023.

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. English. Vəsait. "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı, 2019.
2. İngilis dili. 5-11-ci siniflər üçün "Qiymətləndirmə tapşırıqları" kitabları. "Abituriyent" jurnalının 1-ci nömrəsinin əlavəsi. – Bakı, 2023.
3. O. Musayev. "İngilis dilinin qrammatikası". Bakı, 2007.
4. "İngiliscə – Azərbaycanca lüğət". "Abituriyent" 1-ci nömrəsinin əlavəsi. – Bakı, 2021.
5. İngilis dili. Test toplusu. "Abituriyent" jurnalının 1-ci nömrəsinin əlavəsi. – Bakı, 2023.

Program Dövlət İmtahan Mərkəzində 18.09.2023-cü il tarixində keçirilmiş iclasda (Protokol №2) müzakirə edilərək qəbul olunmuşdur. İclasın rəhbəri: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ş.A. Musayeva.

Dövlət İmtahan Mərkəzi programın hazırlanmasında zəhməti olanlara minnətdarlığını bildirir.

ALMAN DİLİ

FONETİKA (DIE PHONETIK)

Alman dilinin hərf və səs tərkibi. Səs-hərf münasibəti. Uzun və qısa sait səslər. Səs və hərf birləşmələri. Diftonqlar, affrikatlar.

Söz vurğusu. Müəkkəb sözlərdə vurğu. Ayrılan və ayrılmayan ön şəkilçili feillərdə vurğu.

LEKSİKA (DIE LEXIK)

Sözün leksik mənası. Təkmənəli və çoxmənalı sözlər. Sinonimlər (Synonyme). Antonimlər (Antonyme). Sabit söz birləşmələri və nitq etiketləri, atalar sözləri.

Sözdüzləmə (Die Wortbildung). -er, -ler, -ner, -ling, -ist, -ent, -ant (kişi cinsli); -ung, -heit, -keit, -in, -schaft, -ei, -tion, -tät (qadın cinsli); -um, -chen, -lein suffiksleri və ge- prefiksi ilə düzələn (orta cinsli) isimlər (das Gebäude, das Gebirge və s.).

-ig, -lich, -los, -bar, -sam, -isch suffiksleri və un- ön şəkilçisi (prefiksi) ilə düzələn sifətlər.

Ayrılan (an-, ab-, aus-, auf-, mit-, zu-, bei- və s.) və ayrılmayan (er-, ver-, ge-, be-, zer-, ent-, miss-, emp-) ön şəkilçiləri və -ieren suffiksi ilə düzələn feillər.

Müəkkəb feillərin (kennen lernen, zurück kehren, fort gehen, stehen bleiben, zurück fahren, spazieren gehen və s.) işlədilməsi.

MORFOLOGIYA (DIE MORPHOLOGIE)

İsim (Das Substantiv). İsimlərin quruluşca növləri. İsimin əsas qrammatik əlamətləri; cinsi, halı və kəmiyyəti. Cinsin mənə və suffikslərə görə təyin olunması.

İsimlərin cəmlənməsi (Pluralbildung der Substantive): I

tip: – e, – e; II tip: –n, –(e)n; III tip: –er, –er; IV tip: –; –, V tip: –s.

İsimlərin təkdə hallanması (Deklination der Substantive im Singular); qüvvətli, zəif və qadın cinsli isimlərin hallanması. Xüsusi hallanma (der Name, der Gedanke, der Friede, der Buchstabe und das Herz):

Nom. – der Wille; das Herz

Gen. – des Willens; des Herzens

Dat. – dem Willen; dem Herzen

Akk. – den Willen; das Herz

İsimlərin cəmdə hallanması (Deklination der Substantive im Plural):

Nom. – die Bücher

Gen. – der Bücher

Dat. – den Büchern

Akk. – die Bücher

Cəmdə sonu -s, -en (-n) ilə bitən isimlər Dativ halında -n qəbul etmirlər.

Artikl (Der Artikel). Artiklin növləri: müəyyən (der bestimmte Artikel) və qeyri-müəyyən (der unbestimmte Artikel) artikllər. Artiklin cins, hal, kəmiyyət bildirməsi. Müəyyən və qeyri-müəyyən artiklin hallanması. Artiklin işlənməsi və düşməsi halları.

Sifət (Das Adjektiv). Sifətin əsas qrammatik xüsusiyyətləri.

Sifətin dərəcələri (Steigerungsstufen der Adjektive): ad (Positiv), müqayisə (Komparativ) və üstünlük (Superlativ) dərəcələri.

Müstəsna hallar (Ausnahmen) (gut – besser – am besten, der (die, das) beste, Pl. die besten; nah-näher-am nächsten, der (das, die) nächste, Pl. die nächsten; hoch, höher, am höchsten, der (das, die) höchste, Pl. die höchsten; viel-mehr-am meisten, wenig-minder-am mindesten və s.).

Sifətin hallanması (Deklination der Adjektive). Sifətlərin zəif, qüvvətli və qarışıq hallanması (schwache, starke und gemischte Deklinationen der Adjektive).

Sifətin cümlədə funksiyaları:

a) sifətin ismi-xəbər kimi işlənməsi: (Das Gras ist grün, Der Tag ist lang, Die Straße ist breit);

b) sifətin təyin kimi işlənməsi: (das grüne Gras, der lange Tag, die breite Straße, die guten Lehrer).

c) Sifətin isimləşməsi

Əvəzlilik (Das Pronomen). Əvəzliliyin mənə növləri: şəxsi (Personalpronomen), yiyəlik (Possessivpronomen), qayıdıcı (Reflexivpronomen), sual (Fragepronomen), işarə (Demonstrativpronomen), qeyri-müəyyən (unbestimmte Pronomen), şəxssiz (impersönliches Pronomen), inkar (negative Pronomen) və nisbi əvəzliliklər (Relativpronomen).

Əvəzliliklərin hallanması (*Deklination der Pronomen*).

Kein inkar əvəzliyinin hallanması və işlədilməsi.

Man (qeyri-müəyyən şəxs) və *es* (şəxssiz) əvəzlilikləri.

Alle, niemand, jemand əvəzliliklərinin işlənməsi.

Nisbi əvəzliliklərin (*der, das, die, Plural die, welcher, welches, welche, Pl. welche*) hallanması və işlədilməsi.

Es əvəzliyinin çoxmənalılığı.

Say (Das Zahlwort). Miqdar, sıra və kəsr sayları (*Kardinal-, Ordinal- und Bruchzahlen*). Miqdar və sıra saylarının düzəldilməsi. Sıra saylarının hallanması və işlədilməsi.

Miqdar və sıra saylarının tarix göstəricisi kimi işlənməsi (1999-neunzehnhundertneunundneunzig, 2018-zweitausendachtzehn, 15 oktyabr – der fünfzehnte Oktober və s.).

Mürəkkəb sayların yazılışı.

Zarf (Das Adverb). Zərflərin mənacə növləri: yer (*Adverbien des Ortes / Lokaladverbien*), zaman (*Adverbien der Zeit/Temporaladverbien*), tərz-i-hərəkət (*Adverbien der Art und Weise*), kəmiyyət zərfləri (*Adverbien des Grades*).

Müqayisə və üstünlük dərəcələri xüsusi yolla düzələn zərflər:

<i>viel</i>	<i>mehr</i>	<i>am meisten</i>
<i>gern</i>	<i>lieber</i>	<i>am liebsten</i>
<i>wenig</i>	<i>minder</i>	<i>am mindesten</i>
<i> bald</i>	<i>eher</i>	<i>am ehesten</i> və s.

Feil (Das Verb). Feilin üç əsas forması (*Drei Grundformen des Verbs: sagen - sagte - gesagt; lesen - las - gelesen*). Əsas, köməkçi, qaydalı, qaydasız və modal feillər (*Voll- und Hilfsverben: sein, haben, werden*); (regelmäßige Verben: *machen, spielen, hören*); (unregelmäßige Verben: *wissen, stehen, tun*); (Modalverben: *wollen, mögen, sollen, müssen, können, dürfen*). Ayrılan və ayrılmayan önsəkilçili feillər (*trennbare Verben: aufmachen, einkaufen, münnehmen*); (untrennbare Verben: *besuchen, erzählen, gefallen*).

Feilin zaman formalarının (*Zeitformen des Verbs: Präsens, Imperfekt (Präteritum), Perfekt, Plusquamperfekt, Futurum-I*) düzəldilməsi və işlədilməsi (*Bildung und Gebrauch der Zeitformen*). Zaman formalarının uzlaşması (*Kongruenz der Zeitformen*).

Feilin idarəsi (*Rektion des Verbs*); sözünüsüz və sözünülü idarə.

Feilin təsriflənməyən formaları. Məsdər, feili-sifət I, feili-sifət II (*Der Infinitiv, Partizip I, Partizip II*). Onların düzəldilməsi, sifət və zərf kimi işlədilməsi və hallanması. Partizip formalarının isimləşməsi.

Məsdər (*Der Infinitiv*). Məsdərin *zu* ilə (*beginnen, bitten, vergessen* və s.) və *zu*-suz (*gehen, fahren*, modal feillər və "lassen" modal feili) işlədilməsi: *Der Lehrer beginnt zu diktieren. Wir beschließen heute den Jungen zu besuchen. Wir gehen Bücher holen. Wir müssen gut lernen.*

Məsdər qrupları və məsdər tərkiblərinin işlədilməsi: *an...zu+Infinitiv, ohne...zu+Infinitiv, statt...zu +Infinitiv* arqibləri.

Feilin əmr forması (*Der Imperativ*). Əmr formasının düzəldilməsi və işlədilməsi (*Sprich richtig aus! Sprecht richtig aus! Sprechen Sie richtig aus!*).

Feilin məchul növü (*Das Passiv*). *Präsens, Imperfekt (Präteritum), Perfekt, Plusquamperfekt, Futurum Passiv*-in düzəldilməsi, işlədilməsi.

Sözünülər (Die Präpositionen).

Dativ halını tələb edən sözünüləri: *mit, nach, bei, von, u, aus, außer, seit* və s.

Akkusativ halını tələb edən sözünüləri: *durch, für, ohne, m, gegen, bis, entlang.*

Dativ və Akkusativ halını tələb edən sözünüləri (*Wechselpräpositionen*): *in, an, auf, hinter, neben, zwischen, vor, unter, über.*

Genitiv halını tələb edən sözünüləri: *wegen, während, trotz, statt (anstatt)* və s.

In, an, um sözünülərinin zaman mənasında işlənməsi (*in diesem Jahr, in diesem Monat, im Monat Mai, im Januar; in der Woche, in der Nacht; am 24. Mai, am Montag, am Samstag; um 2 Uhr, um 9 Uhr*).

Bağlayıcılar (Die Konjunktionen). Tabesizlik (*und, denn, aber, darum, deshalb, deswegen, entweder...oder, weder...noch, sowohl...als auch, nicht nur... sondern auch*) və tabelilik (*dass, ob, als, wenn, nachdem, weil, damit* və s.) bildiren bağlayıcılar.

SİNTAKSIS (DIE SYNTAX)

Sadə cümlə (*Der einfache Satz*). Cümlənin mənacə növləri. Nəqli, sual və əmr cümlələri (*Aussage-, Frage- und Imperativsätze*). Sadə cümlənin qrammatik əsası. Mübtədə və xəbərin şəxsə və kəmiyyətə görə uzlaşması. Sadə cümlədə söz sırası. İnkariyyət bildiren *nicht* və *kein* sözlərinin cümlədə yeri.

Mürəkkəb cümlə (*Der zusammengesetzte Satz*). Tabesiz və tabeli mürəkkəb cümlə (*Satzreihe und Satzgefüge*). Təsriflənən feilin baş və budaq cümlədə yeri. Budaq cümlədə söz sırası (*Die Wortfolge im Nebensatz*).

Budaq cümlənin növləri: tamamlıq (*die Objektsätze*), təyin (*die Attributsätze*), zərflilik (*die Adverbialsätze*) budaq cümlələri: zaman – *die Temporalsätze*, səbəb – *die Kausalsätze*, məqsəd – *die Finalsätze*, şərt – *die Bedingungsätze*.

ƏSAS ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Ç. Qurbanlı, İ. Məmmədova, A. Məmmədova *Deutsch. 5-ci sinif*. – Bakı, 2020.
2. F. Veysəlli, Z. Quliyev, İ. Məmmədova. *Deutsch. 6-cı sinif*. – Bakı, 2021.
3. S. Adıyova. *Deutsch. 6-cı sinif*. – Bakı, 2021.
4. S. Adıyova. *Deutsch. 7-ci sinif*. – Bakı, 2022.
5. İ. Məmmədova. *Deutsch. 8-ci sinif*. – Bakı, 2023.
6. F. Veysəlli, Z. Quliyev, İ. Məmmədova. *Deutsch. 9-cü sinif*. – Bakı, 2020.
7. T. Kərimbəyli. *Deutsch. 10-cu sinif*. – Bakı, 2022.
8. T. Kərimbəyli. *Deutsch. 11-ci sinif*. – Bakı, 2023.

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. "Deutsch". Vasitə. "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı, 2019.
2. "Deutsch". Buraxılış imtahanı modelinə uyğun qiymətləndirmə vasitələri. "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı, 2023.
3. Məktəblinin almanca-azərbaycanca liqası. "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. Bakı, 2001.

Proqram Dövlət İmtahan Mərkəzində 18.09.2023-cü il tarixində keçirilmiş iclasda (Protokol №2) müzakirə edilərək qəbul olunmuşdur.

İclasın rəhbəri: R. F. Həsənova.

Dövlət İmtahan Mərkəzi proqramın hazırlanmasında zəhmətli olarkən minnətdarlığımı bildirir.

FRANSIZ DİLİ

FONETİKA (LA PHONÉTIQUE)

Fransız dilinin səs və hərf tərkibi. Səs-hərf münasibətləri. "Əlaqə" (*la liaison*) və "bağlanma" (*l'enchaînement*) hadisələri. Açıq və qapalı heca. Heca bölgüsü.

LEKSİKA (LE LEXIQUE)

Sözün leksik və qrammatik mənalı. Təkmənəli və çoxmənalı sözlər. Sinonimlər (*les synonymes*). Antonimlər (*les antonymes*). Sabit söz birləşmələri. Sözlərin quruluşca növləri: sadə və düzəltmə sözlər.

Sözdüzəltmə (la dérivation). Suffikslərlə (*-ment, -ième, -té, -ier, -ière* və s.) və prefikslərlə (*re-(ré-), in-, anti-, contre-* və s.) düzələn sözlər.

GRAMMATİKA (LA GRAMMAIRE)

MORFOLOGİYA (LA MORPHOLOGIE)

İsim (le nom). İsmnin əsas qrammatik əlamətləri. Ümumi və xüsusi isimlər. Sayılan və sayılmayan isimlər. Canlı və cansız isimlər. Kişi və qadın cinsli isimlər. Qadın cinsli isimlərin düzəldilməsi. İxtisas, peşə, milliyyət bildirən isimlərin qadın cinsinin düzəldilməsi qaydaları.

İsimlərin tək və cəm forması. İsimlərin cəm formasının düzəldilməsi. Xüsusi qaydalar, o cümlədən *-al, -au, -eau* ilə bitən isimlərin cəm forması. Cəm şəkilçisi qəbul etməyən isimlər.

Artikl (l'article). Artiklin növləri: qeyri-müəyyən (*l'article indéfini*) və müəyyən (*l'article défini*) artikllər. Müəyyən artiklin qısa forması (*l'article étidé*).

Artiklin birləşmiş formaları (*les articles contractés*): *au, aux, du, des*.

Hissə bildirən artikllər (*les articles partitifs*): *du, de la, de l'*. İnkar formada, habelə kəmiyyət, çəki, həcm, ölçü və s. bildirən sözlərdən sonra hissə bildirən artiklin *de* ilə əvəzlənməsi. Sayılmayan isimlərin qarşısında hissə bildirən artiklin əvəzinə müəyyən artiklin işlənməsi halları.

Müəyyən artiklin *le, la, l'*, *les* formalarının şəxs əvəzlənlərinin eyni formalarından fərqləndirilməsi; birləşmiş artiklin *du* formasının hissə bildirən *du* artiklindən fərqləndirilməsi; qeyri-müəyyən artiklin *des* formasının birləşmiş artiklin *des* formasından fərqləndirilməsi.

Artiklin *de* ilə əvəzlənməsi.

Artiklin işlədilməməsi halları.

Sifət (l'adjectif). Sifətin əsas qrammatik əlamətləri. Sifətin qadın cinsinin düzəldilməsi. Milliyyət bildirən sifətlərin qadın cinsi. Cinsə görə dəyişməyən sifətlər.

Sifətin cəm formasının düzəldilməsi. *-al* suffiksi ilə bitən sifətlərin cəm forması. Xüsusi hallar. Sifətin aid olduğu isimlə cinsə və kəmiyyətə görə uzlaşma xüsusiyyətləri. Sifətin cümlədə yeri. İsimdən əvvəl işlənən sifətlər. *Quelle (quelle, quels, quelles)* sifətinin aid olduğu sözlə uzlaşma xüsusiyyəti.

Sifətin dərəcələri (*les degrés des adjectifs*): adi (*le degré positif*), müqayisə (*le degré comparatif*) və üstünlük (*le degré superlatif*) dərəcələri. Müqayisə və üstünlük dərəcələrinin düzəldilməsi və işlədilməsi.

Le plus və *le moins* ilə ifadə olunan üstünlük dərəcəsi. *Bien, fort, extrêmement* ilə ifadə olunan mütləq üstünlük dərəcəsi.

Bon, mauvais, petit sifətlərinin müqayisə və üstünlük dərəcələri.

Qeyri-müəyyən sifətlər: *plusieurs, tout, toute, tous, toutes, même* və s. *Tout* və *même* qeyri-müəyyən sifətlərinin işlənmə xüsusiyyətləri.

İşarə və mənsubiyyət sifətləri (determinatıfları) (*les adjectifs (ou les déterminatifs) démonstratifs et possessifs*).

Sifətin sintaktik funksiyaları.

Say (le nom de nombre). Miqdar və sıra sayları.

Sıra saylarının düzəldilməsi və işlədilməsi.

Əvəzlilik (le pronom). Əvəzliliklərin növləri.

Şəxs əvəzlilikləri (*les pronoms personnels*). Şəxs əvəzliliklərinin vurğusuz və vurğulu formaları; onların işlənmə xüsusiyyətləri. Vasitəsiz və vasitəli tamamlıq funksiyasında işlənən şəxs əvəzliliklərinin işlənmə xüsusiyyətləri və onların cümlədə yeri.

Sual əvəzlilikləri (*les pronoms interrogatifs*): *qui?, qui est-ce qui?, qu'est-ce qui?, qui est-ce que?, qu'est-ce que?, à qui?, de qui?, à quoi?, de quoi?* və s.

Qeyri-müəyyən əvəzliliklər (*les pronoms indéfinis*): *on, tout le monde, personne, tout, rien, chacun, quelqu'un, tous, autre, nul, tel* və s. qeyri-müəyyən əvəzliliklərin işlənmə xüsusiyyətləri.

İşarə əvəzlilikləri (*les pronoms démonstratifs*). İşarə əvəzliliklərinin sadə və mürəkkəb formaları.

Mənsubiyyət əvəzlilikləri (*les pronoms possessifs*). Mənsubiyyət əvəzliliklərinin işlənmə xüsusiyyətləri.

Nisbi əvəzliliklər (*les pronoms relatifs*). Nisbi əvəzliliklərin sadə (*qui, que, dont, où*) və mürəkkəb (*lequel, laquelle, lesquels, lesquelles, auquel, auxquels, duquel, desquels* və s.) formaları.

En və *y* zərflər əvəzlilikləri. Onların işlənmə xüsusiyyətləri və sintaktik funksiyaları.

Zərf (l'adverbe). Zərfin quruluşca növləri: sadə və düzəltmə zərflər; *-ment* suffiksi ilə tərtib-hərəkət zərflərinin düzəldilməsi və onların cəmi suffiksle düzələn isimlərdən fərqləndirilməsi.

Zərflərin monaca növləri: yer, zaman, tərtib-hərəkət, təsdiq, inkar, miqdar və s. bildirən zərflər.

Beaucoup, peu, assez, plus, trop və s. miqdar bildirən zərflərin feilin mürəkkəb zaman formalarında yeri.

Plus de ..., des milliers de ... və s. sözlərin köməyi ilə qeyri-müəyyən miqdarın ifadəsi.

Zərfin dərəcələri (*les degrés des adverbes*). Müqayisə və üstünlük dərəcələrinin düzəldilməsi və işlədilməsi. *Beaucoup, peu, bien, mal* zərflərinin müqayisə və üstünlük dərəcələrinin xüsusi yolla düzəldilməsi. *Souvent - plus souvent - le plus souvent* zərfin şiddətləndirmə dərəcəsinin (*le degré d'intensité*) ifadəsi kimi.

Feil (le verbe). Feilin xəbər şəkli zamanları.

Xəbər şəklinin sadə zaman formalarının (*le présent de l'indicatif, le futur simple, l'imparfait, le passé simple, le futur dans le passé*) düzəldilməsi və işlədilməsi.

Xəbər şəklinin mürəkkəb zaman formaları.

Mürəkkəb keçmiş zaman (*le passé composé*) və uzaq keçmiş zaman (*le plus-que-parfait*) formalarının düzəldilməsi və işlədilməsi. *Être* köməkçi feilinin köməyi ilə düzələn mürəkkəb zaman formalarında feili sifətin (*le participe passé*) mübtədə ilə cinsə və kəmiyyətə görə uzlaşması. Keçmiş zaman feili sifətinin təyin kimi işlənmə xüsusiyyəti.

Le futur proche (le futur immédiat) və le passé récent (le passé immédiat) zaman formalarının düzəldilməsi və işlədilməsi.

Xəbər şəkli zamanlarının uzlaşması (*la concordance des temps de l'indicatif*): 1. İndiki zaman planı (*plan du présent*). 2. Keçmiş zaman planı (*plan du passé*).

Pronominal feillər (*les verbes pronominaux*) və onların feilin sadə və mürəkkəb zaman formalarında təsərif xüsusiyyətləri.

Modal feillər (*les verbes modaux*): *pouvoir, vouloir, devoir*. Modal feillərin təsərif və işlənmə xüsusiyyətləri.

Feilin əmr şəkli (*le mode impératif*). Əmr şəklinin təsədiq və inkar formaları.

Feilin şərt şəklinin indiki zamanının (*le conditionnel présent*) düzəldilməsi və işlədilməsi. *Si* bağlayıcısından sonra zaman uzlaşması.

Feilin arzu şəklinin indiki zamanının (*le subjonctif présent*) düzəldilməsi və işlədilməsi. İşlək 3-cü qrup feillərinin (*venir, prendre, faire, être, avoir, aller, savoir, pouvoir, vouloir* və s.) *subjonctif présent* zamanında təsərfi.

Feilin məchul növü (*la voix passive*). Məchul növün düzəldilməsi və işlədilməsi.

Feilin icbar növü (*la voix factive*). İcbar növünün düzəldilməsi və işlədilməsi.

Feilin təsəriflənməyən formaları (*les formes non-personnelles du verbe*): feili sifət (*le participe*). İndiki zaman feili sifəti (*le participe présent*), keçmiş zaman feili sifəti (*le participe passé*). Feili bağlama (*le gérondif*) və onun sintaktik funksiyaları.

Sözünütlər (les prépositions): *à, avant, avec, après, de, devant, chez, pendant, par, pour, près de, sous, sur, parmi, entre, sans (sans+verbe; sans+nom), derrière, en, au milieu de, vers* (zaman və məkan mənalarında), *autour de, au-dessus de, au-dessous de, jusqu'à* (zaman və məkan mənalarında), *dans* (zaman və məkan mənalarında), *depuis* və s. Ölkə və şəhər adları qarşısında sözünütlərin işlənmə xüsusiyyətləri.

Bağlayıcılar (les conjonctions). Tabesizlik (*et, ou, mais, car, donc* və s.) və təhəllilik (*que, parce que, comme, dès que, lorsque, pendant que, quand, si* və s.) bağlayıcıları.

İnkar hissəcikləri: *ne ... pas, ne ... jamais, ne ... rien, ne ... plus, ne ... personne* və s.

Que və *si* qüvvətləndirici sözlər.

Est-ce que sual ifadəsi.

Ne ... que məhdudlaşdırıcı ədat kimi.

SİNTAKSİS (LA SYNTAXE)

Sadə cümlə (*la proposition simple*). Sadə cümlənin mənaca növləri: nəqli, sual, əmr və nida cümlələri. Nəqli cümlədə söz sırası.

Sual cümlələrinin düzəldilməsi qaydaları.

Ümumi suallı cümlələr: sual intonasiyası vasitəsi ilə düzələn sual cümlələri; *est-ce que* sual ifadəsinin köməyi ilə düzələn sual cümlələri; inversiya üsulu ilə düzələn sual cümlələri: sadə inversiya, mürəkkəb inversiya. Müstəsna qaydalar.

Sual cümlələrində söz sırası.

Cümlənin baş üzvləri. Mübtəda (*le sujet*). Canlı və cansız isimlə ifadə olunan mübtədanın sualları: *Qui? Qui est-ce qui? Qu'est-ce qui?*

Xəbər (*le prédicat*). Feili xəbər (*le prédicat verbal*). Feili xəbərin sualları. İsmi xəbər (*le prédicat nominal*). İsmi xəbərin sualları: cansız və canlı isimlərlə ifadə olunan ad hissənin sualları (*Qu'est-ce que c'est? Qui est-ce?*); sifətlə ifadə olunan ad hissənin sualı (*Comment?*); rəng bildirən

sifətlə ifadə olunan ad hissənin sualı (*De quelle couleur ...?*); sayla ifadə olunan ad hissənin sualı (*Combien?*).

Vasitəsiz və vasitəli tamamlıqlar (*les compléments d'objet direct et indirect*). Canlı (*Qui? Qui est-ce que?*) və cansız (*Que? Qu'est-ce que?*) isimlə ifadə olunan vasitəsiz tamamlıqların sualları; şəxs əvəzlilikləri ilə ifadə olunmuş vasitəsiz və vasitəli tamamlıqların işlənmə xüsusiyyətləri.

Təyin (*le complément attributif*). Təyina verilən sual əvəzliyinin (*Quel, quelle, quels, quelles*) aid olduğu sözlə cinsə və kəmiyyətə görə uzlaşması. Sayla ifadə olunan təyinin sualları. *Combien de* ilə haşlanan sual cümlələrində söz sırası.

Zərflilər (*les compléments circonstanciels*). Tərzi-hərəkət, zaman, yer və səbəb zərflilərinin işlənmə xüsusiyyətləri; *-ment* suffiksi ilə düzələn tərzi-hərəkət zərfliləri. *Car* və *à cause de* ilə səbəbin ifadəsi.

Əmr cümlələri (*les propositions impératives*). Əmr cümlələrinin təsədiq və inkar formalarının düzəldilməsi. Əmr cümlələrində söz sırası.

İnkar cümlələri (*les propositions négatives*): *ne ... pas, ne ... rien, ne ... personne, ne ... jamais* və s. vasitəsi ilə düzəldilən inkar cümlələri.

Ne ... que məhdudlaşdırıcı ədat kimi.

C'est ... qui, c'est ... que vasitəsilə mənənin xüsusi nəzərə çarpdırılması.

Voici və *voilà* ilə işlənen cümlələrdə söz sırası.

Şəxssiz cümlələr (*les propositions impersonnelles*) və şəxssiz feillər (*les verbes impersonnels*). İl şəxssiz əvəzliyinin cümlədə rolu. Yalnız şəxssiz formada işlənen feillər. Həm şəxssiz və həm də şəxli formada işlənen feillər.

Il y a ifadəsinin təsədiq, sual və inkar formaları.

Məsdər cümlələri (*les propositions infinitives*).

Mürəkkəb cümlə (*la phrase*).

Tabesiz mürəkkəb cümlələr (*les phrases de coordination*).

Tabeli mürəkkəb cümlələr (*les phrases de subordination*). Budaq cümlələrin növləri.

Tamamlıq budaq cümləsi (*la proposition subordonnée complétive*). Təyin budaq cümləsi (*la proposition subordonnée relative*). Zərflilik budaq cümlələri (*les propositions subordonnées circonstancielles*): zaman budaq cümləsi (*la proposition subordonnée de temps*); səbəb budaq cümləsi (*la proposition subordonnée de cause*); şərt budaq cümləsi (*la proposition subordonnée de condition*).

Əlavə (*l'apposition*). Əlavənin işlənmə xüsusiyyətləri.

Vasitəsiz (*le discours direct*) və vasitəli nitq (*le discours indirect* yaxud *le discours rapporté*). Vasitəsiz nitqin vasitəli nitqə çevrilməsi qaydaları.

Nitq etiketləri.

ƏSAS ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. A.Həsənova, S.İsazadə, M.Şükürova. *Le français*. 5-ci sinif. – Bakı, 2020.
2. Ç.Babaxanova, B.İsmayılov, R.İsayeva. *Le français*. 6-cı sinif. – Bakı, 2021.
3. İ.Şiriyeva. *Le français*, 6-cı sinif. – Bakı, 2021.
4. İ.Şiriyeva. *Le français*, 7-ci sinif. – Bakı, 2022.
5. İ.Şiriyeva, K.Rızvanova. *Le français*. 8-ci sinif. – Bakı, 2023.
6. Ç.Babaxanova, R.İsayeva, B.İsmayılov. *Le français*. 9-cu sinif. – Bakı, 2020.
7. Y.Orucova. *Le français*, 10-cu sinif. – Bakı, 2022.
8. Y.Orucova. *Le français*, 11-ci sinif. – Bakı, 2023.

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. "Le Français" Vəsait. "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı. 2023.
2. "Le Français". Buraxılış imtahanı modelinə uyğun qiymətləndirmə vasitələri. "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı. 2023.
3. Məktəblinin fransızca-Azərbaycanca və Azərbaycanca-fransızca liqəti. "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı. 2010.

Program Dövlət İmtahan Mərkəzində 18.09.2023-cü il tarixində keçirilmiş iclasda (Protokol № 2) müzakirə edilərək qəbul olunmuşdur.

İclasın rəhbəri: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, professor Ç.O.Babaxanova.

Dövlət İmtahan Mərkəzi programın hazırlanmasında zəhməti olanlara minnətdarlığını bildirir.

RUS DİLİ**Фонетика. Орфоэпия. Орфография. Графика.**

Звуки речи и буквы. Гласные звуки. Правописание безударных гласных *о* и *е*. Согласные звуки (твёрдые и мягкие, звонкие и глухие).

Оглушение и озвончение согласных.

Буквы, не обозначающие звуков речи (*ь, ъ*). Функции буквы *ь*: смягчающая (*большой, гость*), разделительная (*семья, компьютер, пьеса, ружьё*), грамматическая (*ночь, рожь, помой, мышь*). Разделительная функция буквы *ъ* (*подъём, объяснение, съезд*).

Гласные с двойной функцией (*е, ё, ю, я*).

Правописание гласных после шипящих *ж, ш, ч, ц* (*жизнь, машина, чашка, рожа, чудо, жука*) и *ц* (*цирк, цифра, пылёнок*).

Лексикология.

Лексическое значение слова.

Прямое и переносное значение слова (*золотое кольцо – золотое сердце, тяжёлая сумка – тяжёлая жизнь*).

Синонимы. Антонимы.

Состав слова.

Основа и окончание. Корень. Приставка (*о-, от-, до-, у-, по-, под-, про-, за-, на-, над-, в- (во-), с- (со-), вы-, к-, при-, пре-, пере-*). Суффикс (*-тель, -арь, -ость, -еть, -ок, -ик, -ик, -чик, -щик, -ан-, -ян-, -к-, -ск-*).

Грамматика.**Морфология.**

Самостоятельные части речи.

Имя существительное.

Собственные (*Азербайджан, Каспий, Таир, Лейла* и др.) и нарицательные (*площадь, гений, мужество*), одушевлённые (*дочь, люди, медведь, орёл*) и неодушевлённые (*страна, озеро, шахматы, народ, молодёжь*) существительные.

Род имён существительных: мужской (*портрет, юноша, дядя, герой, воробей, гений, октябрь, учитель, плац, путь, словарь, гость*); женский (*парта, радость, роль, жизнь, свежесть, ночь, тетрадь, земля, армия*); средний (*здание, ружьё, дело, море*), а также существительные среднего рода на *-мя*: (*имя, время, знамя, пламя, племя, семья* и др.).

Число имён существительных (*стол – столы, конь – кони, газета – газеты, земля – земли, учебник – учебники, дом – дома, нация – нации, герой – герои, гений – гении, цель – цели, мать – матери, дочь – дочери, сын – сыновья, отец – отцы, здание – здания, поле – поля; озеро – озёра, яблоко – яблоки, плечо – плечи, уха – уши, дерево – деревья, день – дни, учитель – учителя, имя – имена, человек – люди, ребёнок – дети*).

Существительные, имеющие форму: а) только единственного числа (*нефть, дружба, плавание, листья, детвора*); б) только множественного числа (*кашкеры, сумки, ножницы, чернила*).

Склонение имён существительных. Разносклоняемые (*путь, имя, знамя* и др.) и особо склоняемые существительные (*гений, история, задание*).

Несклоняемые существительные (*такси, кафенальто*).

Имя прилагательное.

Общее понятие о прилагательных (*большой, белый, высокий, тихий, деревянный, книжный, упрямый, зимний, лесной, медвежий, машин*).

Сравнительная и превосходная степень прилагательных (*интересный – интереснее, более интересный, менее интересный, интереснейший, самый интересный; плохой хуже, хороший – лучше, маленький – меньше, чистый чище*).

Полные и краткие прилагательные (*полезный, полезен, красивый – красив, глубокий – глубокий* и др.).

Склонение прилагательных. Согласование прилагательных с существительными в роде, числе и падеже (*интересная работа, интересный спектакль, интересное занятие, интересные книги*).

Имя числительное.

Числительные (*один, одиннадцать, сто, двести, тридцать, первый, второй, третий, одиннадцатый, сотый, двести тридцатый*) и т. д. Склонение числительных.

Употребление числительных с существительными (*один день, одна дорога, одно слово, одни сумки, два друга, два слова, две подружки; оба спортсмена, оба окна, обе сестры; десять книг, сто дней, тысяча килограммов; первая учительница, первый звонок, первое число, первые каникулы; один год, два – три, четыре года; пять – двадцать лет, сто сорок лет, тысяча лет* и т. д.).

Местоимение.

Личные (*я, ты, он, она, оно, мы, вы, они*) притяжательные (*мой, твой, свой, наш, ваш, его, её, их*) указательные (*этот, тот, столько, такой*) вопросительные (*кто? что? какой? который? чего сколько?*) и т. д.

Склонение местоимений.

Глагол.

Неопределённая форма глагола (*говорить, читать, заболеть, висать, нить, спать, хотеть, бежать, дать, есть, сесть, найти, нечь, нести, везти, крикнуть*).

Возвратные глаголы (*учиться, смеяться, бороться, улыбаться*).

Вид глагола. Несовершенный и совершенный вид (рассказывать – рассказать, приносить – принести, решать – решить, объяснять – объяснить, толкать – толкнуть, строить – построить, хожу/лашь – скажушь и т. д.).

Время глагола: настоящее (идёт, идёт, может, идёт, ест, везёт, несёт, спасает, печёт, умывается); прошедшее (играл, шёл, мог, шёл, ел, нес, вёз, принёс, привёз, спас, испёк, умылся); будущее (будет играть, сыграет; будет идти, пойдёт; будет мочь, сможет; будет пить, выпьет; будет есть, съест; будет везти, привезёт; будет нести, принесёт; будет спасать, спасёт; будет печь, испечёт; будет умываться, умоется).

Спряжение глагола (изменение глаголов настоящего и будущего времени по лицам и числам).

К I спряжению относятся глаголы, у которых неопределённая форма оканчивается на *-ать, -еть, -оть, -уть, -ять, -ыть* (решать, болеть, колоть, объявлять, заниматься, обмануть, открыть, улыбнуться и т. д.).

I спряжение (знать – я знаю, ты знаешь, он (она) знает, мы знаем, вы знаете, они знают; открыть – я открою, ты откроешь, он (она) откроет, мы откроем, вы откроете, они откроют; заниматься – я занимаюсь, ты занимаешься, он (она) занимается, мы занимаемся, вы занимаетесь, они занимаются; одеться – я оденусь, ты оденешься, он (она) оденется, мы оденемся, вы оденётесь, они оденутся; улыбнуться – я улыбнусь, ты улыбнёшься, он (она) улыбнётся, мы улыбнёмся, вы улыбнётесь, они улыбнутся и т. д.).

Ко II спряжению относятся глаголы, у которых неопределённая форма оканчивается на *-ить* (говорить, чинить, повторить).

II спряжение (строить – я строю, ты строишь, он (она) строит, мы строим, вы строите, они строят; вылечить – я вылечу, ты вылечишь, он (она) вылечит, мы вылечим, вы вылечите, они вылечат; учиться – я учусь, ты учишься, он (она) учится, мы учимся, вы учитесь, они учатся; забеспокоиться – я забеспокоюсь, ты забеспокоишься, он (она) забеспокоится, мы забеспокоимся, вы забеспокоитесь, они забеспокоятся и т. д.).

Глаголы-исключения: брить, стелить (I спряжение); знать, держать, дышать, слышать, терпеть, обидеть, видеть, ненавидеть, зависеть, вертеть, смотреть (II спряжение).

Разноспрягаемые глаголы (хотеть – я хочу, ты хочешь, он (она) хочет, мы хотим, вы хотите, они хотят; бежать – я бегу, ты бежишь, он (она) бежит, мы бежим, вы бежите, они бегут).

Особо спрягаемые глаголы (дать – я дам, ты дашь, он (она) даст, мы дадим, вы дадите, они дадут; есть – я ем, ты ешь, он (она) ест, мы едим, вы едите, они едят).

Наречие.

Наречия, отвечающие на вопросы *когда? где? куда? откуда? как? почему? отчего? зачем? для чего? с какой целью? сколько?* и т.д.: *завтра, утром, поздно, здесь, далеко, вдали, рядом, направо, вверх, отсюда, вслух, медленно, сгоряча, специально, назло, много, слишком, мало, очень* и т. д.

Служебные части речи.

Предлоги: *на, за, в (во), у, из, до, после, около, вокруг,*

возле, из-за, через, около, напротив, по, к (ко), с (со), над (надо), под (надо), перед, о (об, обо) и т. д.

Союзы и союзные слова: *и, а, но, сколько, насколько, во сколько, в какой степени, в какой мере, пока, так как, потому что, чтобы, поэтому, если, если бы, хотя, несмотря на то что, как, где, куда, откуда, когда, как только, после того как, с тех пор как, прежде чем, какой, который, благодаря тому что, из-за того что* и др.

Употребление частиц *бы (б), не, ни, -нибудь, -то* и др.

Синтаксис.

Простое предложение.

Типы предложений по цели высказывания: повествовательные, вопросительные, побудительные.

Сложное предложение.

Сложные предложения с союзами и союзными словами *и, а, но, сколько, на сколько, во сколько, в какой степени, в какой мере, пока, так как, потому что, чтобы, поэтому, если, если бы, хотя, несмотря на то что, как, где, куда, откуда, когда, как только, после того как, в то время как, с тех пор как, прежде чем, какой, который* и др.

Диалог.

СПИСОК ОСНОВНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Мамедова Д., Керимли Н. Русский язык. Учебник для 5 класса. – Баку, 2020.
2. Бедалов Ч., Бедалова Н., Гусейнова С. Русский язык. Учебник для 6 класса. – Баку, 2021.
3. Мамедова Д., Керимли Н., Зейналова М. Русский язык. Учебник для 6 класса. – Баку, 2021.
4. Мамедова Д., Керимли Н. Русский язык. Учебник для 7 класса. – Баку, 2022.
5. Пашаева А., Алиева С., Зейналова Н. Русский язык. Учебник для 8 класса. – Баку, 2023.
6. Пашаева А., Алиева С., Зейналова Н. Русский язык. Учебник для 9 класса. – Баку, 2020, 2023.
7. Пашаева А., Алиева С., Зейналова Н. Русский язык. Учебник для 10 класса. – Баку, 2022.
8. Пашаева А., Алиева С., Зейналова Н. Русский язык. Учебник для 11 класса. – Баку, 2023.

СПИСОК ДОПОЛНИТЕЛЬНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. "Rus dili". Пособие. Приложение к 1-ому номеру журнала "Абитуриент". – Баку, 2019.
2. "Rus dili". Buraxılış imtahanı modelinə uyğun qütbləndirilmiş vəsaitləri. Приложение к 1-му номеру журнала "Абитуриент". – Баку, 2020.
3. "Rus dili". Test tophisi. Приложение к 1-ому номеру журнала "Абитуриент". – Баку, 2023.

Программа была обсуждена и принята 13.09.2023 года на собрании (Протокол № 2), проведенном в Государственном экзаменационном центре.

Руководитель собрания: доктор философии по педагогике Н.Ч. Бедалова.

ГЭЦ выражает благодарность, принимавшим участие в подготовке данной программы.

ƏRƏB DİLİ

FONETİKA

Səs-lərf münasibəti. Qısa və uzun saillər. Saillərin yazıda ifadəsi. Hərəkətlər-الحركات. Azərbaycan dilində oxşarı olan və olmayan ərəb dili samitləri. Bəzi ərəb dili samitlərindən əvvəl və ya sonra gələn [ə], [ɔ], [i] və [i] saillərinin qalınlaşması. İkişəkili və dördşəkili hərflər. Şəmsiyyə və qəməriyyə samitlər-الحروف الشمسية و القمرية. [au] diftonqu və [ey] səs birləşməsi. Əlif, vav və ya hərflərinin vəzifələri حروف العلة: و، ي، ا.

Həmzə samiti-الهمزة. Dayaqsız və dayaqlı həmzə. Heca. Vurğu.

LEKSİKA

Sözün orfoqrafik xüsusiyyəti. Sözün kök və əlavə samitləri. Ərəb dilində sözlərin əsasən üç və ya dörd, bəzən isə iki samitdən ibarət olması, idiomlar, alınma sözlər, sinonimlər (المترادفات), antonimlər (الأضداد) və omonim sözlər (مشترك). Sabit söz modelləri. Xüsusi işlənmə qaydaları olan leksik vahidlər (məsələn: شئ... شئ... "ya ... ya da", na ... na da..., gəlinə isə... ifadələri: و إنما ... لا ... ولا ... إذا ... ف ... إنما ... və s.). Müasir Azərbaycan dilində işlədilan ərəb söz və ifadələri. İfadələr.

QRAMMATİKA(النحو)

MORFOLOGİYA(الصرف)

İsim(الاسم). Ümumi isim (اسم الجنس). Xüsusi isim (اسم العلم). Xüsusi isimlərin uzlaşan təyini söz birləşməsində işlədilməsi. İsimlərin qrammatik cinsi التذكير والتانيث. Təmərutənin (ة) müxtəlif mənalarda işlədilməsi. Qrammatik cinsin mənaya görə fərqləndirilməsi. Müzəkkər və müənnəs isimlər (الاسماء المنكرة والمؤنثة). İsmnin müəyyənliyi və qeyri-müəyyənliyi (المعرفة والتكثرة). Ad qruplu sözlərin təkli(المفرد), təsniyyəsi (الجمع التثنية) və cəmi (الجمع السالم). Düzgün cəm (الجمع السالم) və sınıq cəm (الجمع المكسر). İsmnin hallanma növləri (انواع اعراب): üçhəlli hallanma, ikihəlli hallanma (غير المنصرف), tərkibi hallanma, ballanmayan ad qruplu sözlər. İkihəlli sözlərin üçhəlliyyə çevrilməsi. Sabit modelli isimlər. Məkan və ya zaman bildirən isim modelləri (اسم المكان والزمان) Alət bildirən isim modelləri (اسماء الآلات) Peşə sahibini bildirən isim modeli. Sahib mənalı sözlər. ذات və ذات sözlərin işlədilməsi. Mürəkkəb isimlər.

Sifət(الصفة). Nisbi sifətlər (الاسم المنسوب) Rəng və ya fiziki nöqsan bildirən sifətlər. Sifətin qrammatik cinsi التذكير (انواع اعراب الصفة). Sifətin hallanma növləri (انواع اعراب الصفة). Üç hallı sifətlər. İkihallı sifətlər. Sifətin sonrakı isimlə izafəti. Mürəkkəb sifət.

غیر sözü ilə başlanan mürəkkəb sifətlər. Sifətlərin dərəcələri (اسم التصغير). Üstünlük dərəcəsinin morfoloji və təsviri yolla ifadəsi. Fail və məfullar (الفاعل والمفعولات).

Say(عدد). Sıra sayları (الاعداد الترتيبية) və onların işlədilmə qaydası. Saatların dəqiqələrlə birlikdə ifadəsi (معرفة الوقت). Ayın, ilin tarixlərinin göstərilməsi. Miqdar sayları (الاعداد). Onların isimlərlə işlədilməsinə görə dörd qrupa bölünməsi (الاعداد الكسرية) Kəsir sayları (الاعداد والمعدود) Bölüşdürücü say (الاعداد التوزيعية) Faizlərin ifadəsi.

Əvəzlilik(ضمير). Şəxs əvəzlilikləri (الضمائر المنفصلة), işarə əvəzlilikləri (الضمائر المتصلة) və sual sözləri (الاسماء الاشارة) və sual sözləri (الادوات الاستفهام) və sual sözləri (الادوات الاستفهام). İşarə

əvəzliliklərinin mübtada və təyin kimi işlədilməsi. Bitişə əvəzliliklər (الضمائر المتصلة). Bitişən əvəzliliklərin ön qoşmalar: köməkçi nitq hissələri, isimlər və feillərlə işlədilməsi. Bitişən əvəzliliklərin «öz» mənasını bildirməsi. III şəx əvəzliliklərinin ismi cümlədə xəbər şəkildəsi kimi işlədilməsi. Nisbi əvəzliliklər (الاسماء الموصولة).

Zərf(الظرف). Zərflərin təsirlik hal vasitəsi ilə əməl gəlməsi və önqoşmalı zərflər. Zərflik kimi işlədilan sözlərin birləşmələri. Hal zərfliyi. Mütləq tamamlıq (المفعول المطلق).

Feil(الفعل). Ərəb dilində feillərin üçsamitli (الافعال الثلاثية) və ya dördsamitli (الافعال الرباعية) olması. Salim feillər (الافعال السالمة) və qeyri-salim feillər (الافعال غير السالمة). Sadə feillər (الفعل المجرد) və düzəltmə feillər (الفعل المزيد فيه). I bab üçsamitli və dördsamitli salim feil modelləri. I bab salim feillərin keçmiş zamanı (الفعل الماضي), indiki-gələcək zamanı (الفعل المضارع) və qəti-gələcək zamanı (الفعل المستقبل). Feil zamanlarının inkar formaları (نهي الفعل). I bab feilləri məsdər (المصدر), fail (الفاعل) və məful (المفعول) formaları. Məsdərlərin işlədilməsi (استعمال المصادر). Üçsamitli salim feillərin düzəltmə bəliarı (الفعل المزيد فيه). Düzəltmə bəli feillərinin keçmiş və indiki-gələcək zamanda təsrifl

(تصريف الفعل المزيد فيه في الماضي والمضارع) Düzəltmə bəliarı məsdər, fail və məful formaları. Ön qoşmalı feillər. Təsiri feillər (الفعل المتعدي) və təsirsiz feillər (الفعل اللازم). Salim feillərin arzu (الفعل المنصوب) və əmr (الفعل المجزوم) və əmr formaları. Arzu və əmr formalarından istifadə edilən şəraiti. Əmr formasının morfoloji və təsviri yolla əməl gəlməsi. İnkari əmr (نهي الامر). Salim feillərin sadə düzəltmə bəliarında məchul növü (الفعل المجهول). Köməkçi feillər (الفعل غير السالمة). Qeyri-salim feillərin təsnifatı (كان واخواتها). Köməkçi feillər (الفعل المهوموز). Boş (الفعل الاجوف) və bu köklərdə baş verən fonetik dəyişikliklər. Feilin müxtəlif mənada işlədilməsi.

Köməkçi nitq hissələri(الحروف) Bağlayıcılar, qoşmalar حروف الجر və onların cümlədə rolu, birləşən və ayrı yazılan ön qoşmalar. Ədatlar (الادوات). İnkar ədatları (الادوات النهي) inkar ədatlarının işlədilməsi.

SİNTAKSİS

Söz birləşməsi. Uzlaşan təyini söz birləşməsi نعتية بارة متطابقة. Bitişən əvəzlilikli sözlərin uzlaşan təyini söz birləşməsi tərkibində işlənməsi. İzfəfət və onun növləri (الاضافة وانواعها). Çoxtərəfli izafət. Həmcins üzvlü izafət (الاضافة باعضاء متجانسة). Tərəflərindən biri isim olmay izafət. Qarışıq təyini söz birləşmələri (الاضافة بالنحت).

Cümlənin baş üzvləri və onların ifadə vasitələri. Köməkçi feillərin işlənməsi (كان واخواتها). Tərkibi xəbər vasitəli təamamlığın ifadəsi.

İsmi cümlə(الجملة الاسمية). Xəbərin ad qruplu sözlə (isim sifət, say, əvəzlilik və zərf) ifadə edilməsi. Sadə müxtəsər (ترتيب الكلمات في الجملة الاسمية البسيطة) ismi cümlədə söz sırası (الجملة الاسمية البسيطة).

Sual cümləsi(الجملة السؤالية). Sual cümləsinin ifadə vasitələri.

Feili cümlə(الجملة الفعلية). Feili cümlələrdə söz sırası.

Mürəkkəb cümlə(الجملة المركبة). Tabesiz və tabeli mürəkkəb cümlələr. Mübtada, zaman, məqsəd, tamamlıq

(الجملة الشرطية), şərt (الجملة الواقعة نعتاً), təyin (الجملة الواقعة مفعولاً به), hal (الجملة الواقعة حالاً) budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlələrin yaranma üsulları. کلاً bağlayıcı tabeli mürəkkəb cümlə.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. V.Məmmədəliyev, N.Cəlilova. Ərəb dili. 1-ci sinif. Bakı, 2008
2. V.Məmmədəliyev, R.Cəlilov, N.Cəlilova. Ərəb dili. 2-ci sinif. Bakı, 2010, 2018
3. V.Məmmədəliyev, R.Cəlilov, N.Cəlilova. Ərəb dili. 3-cü sinif. Bakı, 2011, 2018
4. V.Məmmədəliyev, R.Cəlilov, N.Cəlilova. Ərəb dili. 4-cü sinif. Bakı, 2012, 2018
5. V.Məmmədəliyev, R.Cəlilov, N.Cəlilova. Ərəb dili. 5-ci sinif. Bakı, 2015
6. Ə.Məmmədov. Ərəb dili. 2-ci sinif. Bakı, 1993.
7. Ə.Məmmədov. Ərəb dili. 3-cü sinif. Bakı, 1992.
8. Ə.Məmmədov. Ərəb dili. 4-cü sinif. Bakı, 1992.
9. Ə.Məmmədov. Ərəb dili. 5-ci sinif. Bakı, 1993
10. Ə.Məmmədov. Ərəb dili. 6-cı sinif. Bakı, 1994.

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. "Ərəb dili" (Yeni təhsil proqramı (kurikulum) üzrə imtahanlara hazırlaşanlar, yuxarı sinif şagirdləri və müəllimlər üçün vəsait). "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı. 2019.

Proqram Dövlət İmtahan Mərkəzində 13.09.2023-cü il tarixində keçirilmiş işçi qrupunun iclasında (Protokol № 2) müzakirə edilərək qəbul olunmuşdur.

İşçi qrupunun rəhbəri: A.S. Şükürov.

Dövlət İmtahan Mərkəzi proqramın hazırlanmasında zəhməti olan işçi qrupunun üzvlərinə minnətdarlığını bildirir.

PROQRAMA ƏLAVƏ (QRAMMATİK TERMLƏR LÜĞƏTİ)

1. Fonetika	علم الأصوات اللفويّة
2. Ərəb hərfləri	الخروف العرّبيّة
3. Azərbaycan dilində oxşarı olan və olmayan ərəb hərfləri	الخروف العرّبيّة المتشابهة و غير المتشابهة بالخروف الأندلسيّة
4. Səs	صوت (أصوات)
5. Hərəkətlər	الحركات
6. Fəthə	فَتْحَة
7. Kəsre	كَسْرَة
8. Damma	ضَمَّة
9. Sükun	حَرْمٌ
10. Təşdid	شَدَّةٌ ، تشديد
11. Uzunluq bildirən hərf(lər)	حرف(حروف) المدّ
12. Samit hərf	حرف صامت
13. Sait hərf	حرف صوّتي
14. Zəif hərflər	حروف العلة
15. Şəmsiyyə və qəməriyyə samitlər	الخروف الشمسيّة و القمرية
16. Əlif, vav və ya hərflərinin vəzifələri	وظائف حروف ا، و، ي
17. Diftong	إدغام حرفي العلة

18. Birləşdirici həmza	هَمْزَة الوصل
19. Ayırıcı həmza	هَمْزَة الفِطْع
20. Dayaqsız həmza	هَمْزَة عَلَى السُّطْر
21. Dayaqlı həmza	هَمْزَة عَلَى الخَرْف
22. Həmza dayağı	إِزْتِكَارٌ لِلْهَمْزَة
23. Heca	مَقْطَعٌ (مقاطع) كلمة
24. Vurğu	التَّجْزِيزَة
25. Kök samiti	حرف اصلي
26. Leksika	مَثْنُ اللُّغَة
27. İsim	الإسم
28. Sözün kök və əlavə samitləri	الحروف الأصليّة و المزينة للكلمات
29. Üçsamitli	ثلاثيّة الأصلي
30. Dördsamitli	رَباعيّة الأصلي
31. Alınma sözlər	الكلمات النخبيلة
32. Sinonimlər	(المترادفات)
33. Antonimlər	ضدّ (استناد)، مضادّ
34. Omonimlər	مُشْتَرِك (ات) لفظي
35. İdiomlar	جبارات اصطلاحية
36. Model (lər)	مقياس (مقاييس)، وَرَن (أوزان)، قلب (قوالب)، صبغة (صبغ)
37. Modelə uyğun	مؤزون
38. Qrammatika	علم النحر
39. İsim	الإسم
40. Xüsusi isim	إسم العلم
41. Ümumi isim	إسم الجنس
42. Təmərbutə	ثأة مَرْبُوطَة
43. Müənnəs söz	كلمة مؤنثة
44. Müzəkkər söz	كلمة مُنْكَرَة
45. Müştərək cinsli söz	كلمة مُشْتَرَكَة الجنس
46. Müənnəslik əlaməti	علامة التانيث
47. Müəyyənlik	المعرفة
48. Müəyyənlik artıqlı	"ال" المعرفة
49. Qeyri-müəyyənlik	التنكير
50. Tək	المفرد
51. Təsniyə	التثنية
52. Cəm	الجمع
53. Düzgün cəm	الجمع السالم
54. Sinq cəm	الجمع المتكسر
55. Hallanma	الإعراب ، الصرف
56. Adlıq hal	مَرْفُوع
57. Yıyılıq hal	مَنْحَرُور
58. Təsirlik hal	مَنْصُوب
59. Əvəzedici tənvin	تَنْوِين الجوز
60. Üçhallı	مَنْصَرَف بثلاث علامات الإعراب
61. İkihallı	غير المنصريف
62. Hal əlaməti olmayan	بلا علامة المنصرف
63. Məkan və zaman bildirən isimlər	أسماء المكان و الزمان
64. Alət bildirən isimlər	أسماء الآلات
65. Peşə sahibi bildirən sözlər	أسماء الصناعات
66. Mürəkkəb isimlər	الأسماء المركبة
67. Sifət	أصفتة ، لُغَة
68. Nisbi sifətlər	الإسم العنسوب
69. Sifətin isimlə izafəti	إضافة الصفة بالأسماء
70. Mürəkkəb sifət	الصفة المركبة
71. Müqayisə dərəcəsi	درجّة المُقْضِيل النسبي
72. Üstünlük dərəcəsi (morfoloji)	إسم المُقْضِيل (المورفولوجي)
73. Üstünlük dərəcəsi (təsviri)	إسم المُقْضِيل (التصويري)

74. Rəng və fiziki nöqsan bildirən sifətlər
75. Fail
76. Məful
77. Say(lar)
78. Sıra sayları
79. Miqdar sayları
80. Kəsr sayları
81. Bölüşdürücü saylar
82. Faiz
83. Sayılan (isim)
84. Əvəzlik(lər)
85. Şəxs əvəzliləri
86. Bitişən əvəzlilər
87. I şəxs
88. II şəxs
89. III şəxs
90. İşarə əvəzliləri
91. Nisbi əvəzlilər
92. Aid əvəzliyi
93. Sual əvəzliyi
94. Zərf
95. Feil
96. Üç kök samitli feil
97. Dörd kök samitli feil
98. Feilin birinci kök samiti
99. Feilin ikinci kök samiti
100. Feilin üçüncü kök samiti
101. Salim feil
102. Qeyri-salim feil
103. Sadə feil(I bab)
104. Düzəltmə bab feillər
105. Bab
106. Köməkçi feil
107. Başlanğıc feilləri
108. Davamiyyət feilləri
109. İndiki zamanda olan feil
110. Keçmiş zamanda olan feil
111. Gələcək zamanda olan feil
112. Feilin inkarı
113. Məsdər
114. Mim məsdəri
115. Feil təsrifi
116. Təsirli feil
117. Təsirsiz feil
118. Şərt formasında olan feil
119. Arzu formasında olan feil
120. Əmr forması
121. Əmrin inkarı (qadağan)
122. Məchul növ
123. Həməzli feil
124. I kök samiti həməzli
125. II kök samiti həməzli
126. III kök samiti həməzli
127. Müdaaf feil
128. Misal feil
129. Boş feil
130. Naqis feil
131. İkiqat qeyri-salim feil
132. Köməkçi nitq hissələri
- اسم اللّون و نقص أعضاء البنين
بِسْمِ الْفَاعِلِ، فاعِل
بِسْمِ الْمَفْعُولِ، مفعول
عَدَدُ الْأَعْدَادِ ()
الأعداد التّرتيبية
الأعداد الأصلية
الأعداد الكسرية
الأعداد التّوزيعية
نسبة مئوية
المفعول
الضمير (الضمائير)
الضمائر المنفصلة
الضمائر المتصلة
مُتَكَلِّمٌ (ة)
مُخَاطَبٌ (ة)
غائب (ة)
إسم (أسماء) الإشارة
إسم (أسماء) الموصول
ضمير عائد
بِسْمِ (حَرْفِ) الاستفهام
الظرف (الظروف)
الفعل (الأفعال)
الفعل الثلاثي الأصل
الفعل الرباعي الأصل
فَاءُ الْفِعْلِ
غَيْنُ الْفِعْلِ
لَامُ الْفِعْلِ
فعل سالم
فعل غير سالم
فعل مخزّن
فعل التّزديد فيه
باب
فعل مساعد
أفعال الشّروع
أفعال الاستمرار
فعل مضارع
فعل ماضٍ
فعل مُستقبل
نَقْيُ الْفِعْلِ
مَصْدَرٌ
مصدر ميمي
تصريف الفعل
الفعل المتعدي
الفعل اللازم
الفعل المجزوم
الفعل المنصوب
الأمر
نَهْيُ الْأَمْرِ
الفعل المجهور
الفعل المجهور
فعل فاعله مهموز
فعل عينه مهموز
فعل لامه مهموز
الفعل المضاعف
الفعل المثالي
الفعل الأخرى
الفعل ناقص
الفعل غير السالم مرتين
الحروف
133. Ön qoşma(lar)
134. Bağlayıcı(lar)
135. Ədat(lar)
136. İnkâr ədat(lar)
137. Mütləq inkar
138. Şərt forması ilə işlənən ədatlar
139. Arzu forması ilə işlənən ədatlar
140. Sual ədatları
141. Uzlaşan təyini söz birləşməsi
142. Uzlaşma
143. Sifətin isimlə uzlaşması
144. Təyinatlanan (isim)
145. Söz birləşməsi
146. İzafət
147. Sadə izafət
148. Çoxtərəfli izafət
149. Həmcins üzvlü izafət
150. Qarışıq təyini söz birləşməsi
151. Mübtəda
152. Köməkçi mübtəda
153. Fail
154. Xəbər
155. Tamamlıq
156. Hal zərfiyi
157. Mütləq tamamlıq
158. Səbəb və məqsəd zərfi
159. İsmi cümlə
160. Feili cümlə
161. Tabeli mürəkkəb cümlə
162. Tamamlıq budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlə
163. Təyin budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlə
164. Zərf budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlə
165. Şərt budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlə
166. Hal budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlə
167. Zaman budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlə
168. Səbəb və məqsəd budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlə
169. İşlənmə
170. İfade
171. İşlənməmiş
172. Tamamla
173. Hallandır
174. Müxtəlif mənalar
175. Təyin et
176. Göstər, işarə et
177. Variant, bənd
178. Uyğun, münasib
179. Seçin
- حرف (حروف) الجز
حرف (حروف) العطف
أداة (أدوات)
أداة (أدوات) النفي
لا النافية للجنس
أدوات الجزم
أدوات النصب
أدوات الإستفهام
العبارة التّعينية المتطابقة
متطابقة
متطابقة النعت و المفعول
الموصوف، المفعول
عبارة لفظية
الإضافة
الإضافة البسيطة
الإضافة الكثيرة الجوانب
الإضافة بأعضاء متجانسة
الإضافة بالنعت
مبتدأ
المبتدأ المساعد
فاعل
خبر
مفعول به
ظرف الحال
المفعول المطلق
مفعول لإخلافه، ظرف السبب و الفصد
جملة اسمية
جملة فعلية
جملة مركبة تابعة
الجملة الواقعة مفعولا به
الجملة الواقعة نعتا
الجملة الظرفية
الجملة الشرطية
الجملة الواقعة حالا
الجملة الواقعة ظرف الزمان
الجملة الواقعة ظرف السبب و المقصد
استعمال
تغيير (تغيير) لفظي، عبارة
مستعمل
أكمل
أغرب، صرّف
المعاني المتشعبة
عين
أشير
بند (بنود)، شكل (أشكال)، نوع (أنواع)
موافق، مناسب
إختاروا

FARS DİLİ

DİL MATERİALLARI FONETİKA

Səs və hərf: sait səslər (uzun və qısa saitlər). Diftonq. Samit səslər. ک (kaf) və گ (qaf) hərfəri ا, ۲, ۳ saitlərindən

və həmçinin ۴ diftonqundan əvvəl gələrkən ک hərfinin «komissiya» sözünün ilk hərfi (k̄) kimi, گ hərfinin isə «qaz» sözündəki (g) kimi tələffüz olunması. Qalan bütün məqamlarda (k) və (g) səslərini bildirməsi.

Səs-hərf münasibətləri. Fars hərfəri ilə yazılan sözlərin tərkibində hərfi işarəsi olan səslər, yəni yazılan hərfilər və hərfi işarəsi olmayan ə, e, o səsləri. Səzdə hərfilərlə səslərin kəmiyyəti.

Bəzi hərfilərin bir neçə səsi bildirməsi (məs.: و - o, u, v, ۴ ou) və əksinə bir neçə hərfin eyni səsi bildirməsi: (məs. z səsinin hərfi işarələri: ذ (zal) - ز (ze) - ض (zad) - ظ (za).

Bəzi hərfilərin həm sait, həm də samit səsləri bildirməsi (məs. ه (ha) h, e - و (vav) o, u, v, ۴ ou - ی (ye) i, y hərfiləri).

Fars dilində işlənən "təşdid", "təvvin" və "həmzə" işarələri. ع (eyn) hərfinin saitdən əvvəl tələffüz olunmaması. Bəzi sözlərdə خ (xe) ilə و (vav) ələfin arasında yazılan "و" (vav) hərfinin tələffüz olunmaması. (məs.: - خواتن - خواهر - خواهش) Vurğu. Heca. Hecada transkripsiyanın nəzərə alınması.

LEKSİKA

Sözlərin ifadə etdiyi mənalara görə təsnifi: əşya adları, ümumi və xüsusi ad bildirən sözlər (isim); əlamət, rəng və keyfiyyət bildirən sözlər (sifət); kəmiyyət, sıra bildirən sözlər (say); iş, hal, hərəkət bildirən sözlər (feil); hərəkətin icrasının zamanını, məkanını, tərzini və s. xüsusiyyətlərini bildirən sözlər (zərf). Sadə, düzəltmə (ön və son şəkilçilərlə düzələn sözlər) və mürəkkəb sözlər. Sinonim, omonim, antonim sözlər. Fars dilində işlənən ərəb mənşəli sözlər. Məs.:

شعر - معا - ظهر - ضربه - غالب - مطبخ - ثروت - تحصیل

QRAMMATİKA

MORFOLOGİYA

NİTQ HİSSƏLƏRİ:

İsim. İsmə verilən suallar. İsmın mənaca növləri. Konkret, müərrəd, ümumi və xüsusi, cəm və toplu isimlər. Müərrəd isim düzəldən ی (i) (یای مصری) şəkilçisini qəbul edən sözlərdə vurğunun yeri. (məs.:

مطعمی - خوبی - بزرگی - کودکی və s.) Sonu "a", "u" və "e" saitləri ilə bitən sözlərdə "یای مصری" - nin yazılış və oxunuşu qaydaları. İsmın qeyri-müəyyənlik kateqoriyası. Vurğunun yeri.

(دانش آموزی - کتابی - آموزگاری - نویسنده ای)
İsmın vahidlik kateqoriyası. İsmın kəmiyyət kateqoriyası: İsimlərin fars dilinə mənsub ها (ha), ان (an) və ərəb mənşəli ات (at), ين (in) və ون (un) cəm şəkilçiləri ilə

cəmlənmə qaydaları. ان (an) cəm şəkilçisi ilə cəmlənən sözlərin oxunuş və yazılış qaydaları. Sınıq cəm. İsmın quruluşca növləri: sadə, düzəltmə və mürəkkəb isimlər. Mürəkkəb isimlərin tərkib hissələri. Azərbaycan dilindəki ismin hallarının fars dilində qarşılığı və ifadə qaydaları. Yiyəlik halın fars dilində verilməsində əsasən izafət tərkibindən (məs. tələbənin kitabı - کتاب دانشجو), yönlük halda به (be) ön qoşmasından, təsirlik halda را (ra) son qoşmasından, yerlik halda در (dər), çıxışlıq halda از (əz) ön qoşmalarından istifadə olunması. Fars dilində qoşma kimi işlənən bəzi sözlər.

(məs.: نزد - جلو - پهلوی - پیش - پشت - سر).

İsmın mənsubiyyət kateqoriyası. Mənsubiyyət şəkilçiləri. İsmın xəbərlilik kateqoriyası. Xəbər şəkilçilərinin oxunuş və yazılış qaydaları.

Sifət. Sifətə verilən suallar. Sifətin quruluşca növləri: sadə, düzəltmə və mürəkkəb sifətlər. Əlamət, keyfiyyət, oxşarlıq və rəng bildirən sifətlər. Sifətin dərəcələri. Adı, müqayisə (تر - (tər) şəkilçili) və üstünlük (ترین - (tərin) şəkilçili) dərəcəsində işlənən sifətlərin təyini söz birləşmələri tərkibində işlənmə yeri. Nisbi sifətlər. İsmın sonuna vurğulu ی (i) (یای نسبت) şəkilçisini artırmaqla nishi sifətlərin əmələ gəlməsi.

Məs.: چوبی - پشمی - تیریزی - شهری

Layihlik bildirən ی (i) (یای لایق) şəkilçisi.

Məs.: خوردنی - دیدنی - خواندنی - گفتنی

Say. Səyə verilən suallar. Sayın mənaca növləri. Miqdar sayları, sıra sayları, kəsr sayları, onluq kəsr və faiz. Təklillər, 11-dən 19-a qədər miqdar saylarının quruluşu, onluqlar, yüzliklər, minliklər, qarışıq-mürəkkəb saylar. Onların rəqəmlərlə və hərfilərlə yazılış, oxunuş qaydaları. Sıra saylarının م (om), مین (omin), می (omi) şəkilçiləri ilə əmələ gəlməsi. Miqdar və sıra saylarının söz birləşmələrində işlənmə yeri (yanışma və izafət əlaqəsində). Ayın və ilin tarixlərinin fars dilində ifadəsi. Vaxtın saat və dəqiqələrlə ifadə qaydaları.

Əvəzlilik. Əvəzliyin mənaca növləri. Şəxs əvəzlilikləri, işarə əvəzlilikləri, sual əvəzlilikləri, qeyri-müəyyən əvəzliliklər, qayıdış əvəzlilikləri, təyini əvəzliliklər. Üçüncü şəxsin tək və cəmində işlənən sinonim şəxs əvəzlilikləri.

Feil. Məsdər və onun şəkilçiləri. Feilin quruluşca növləri: sadə, düzəltmə, mürəkkəb feillər. Düzəltmə feilləri əmələ gətirmək üçün istifadə olunan ön şəkilçilər: - فرو - یاز - بر Düzəltmə feillərlə onların əmələ gəlməsində iştirak edən sadə feillər arasındakı mənə fərqləri. (məs.: خوردن - خوردن - بخریدن).

Feil əsasının alınma qaydası. Feilin keçmiş zaman formaları: şühədi keçmiş ماضی مطلق (mazi-ye motləq) və bitməmiş keçmiş ماضی استمراری (mazi-ye estemrari) zaman formalarının təsdiq və inkar forması, vurğunun yeri. Bitməmiş keçmiş zamanın davam forması ماضی ملموس (mazi-ye məlmus). Keçmiş zaman feili sifətinin əmələ gəlmə qaydası. Nəqli keçmiş ماضی نقلی (mazi-ye nəqli) və uzaq keçmiş ماضی بعید (mazi-ye bəid) zamanlarının təsdiq və

inkarı və onlarda vurğunun yeri. Feili bağlama. Feillərdən kök alma qaydaları baxımından onların tam, qiyasi (qaydalı) və səmai (qaydasız) qruplara bölünməsi. Feilin indiki zamanı *زمان حال* (zəman-e hal) və onun təsdiq və inkarı, vurğusu. İndiki zamanın işlənmə yerindən asılı olaraq, həm də onun Azərbaycan dilindəki qeyri-qəti gələcək zamanı bildirməsi. Feilin indiki zamanının davam forması *مضارع* (mozare məlmus). Feilin qəti gələcək zaman forması *مستقبل* (mostəğbəl). Qeyri-qəti və qəti gələcək zaman formalarının təsdiq və inkarı, vurğusu. Feilin əmr şəkli. Əmr şəklinin təsdiq və inkarı, vurğusu.

Feilin iltizam forması *مضارع التزامی* (mozare-ye eltezami), onun işlənmə yerləri. İltizam formasının təsdiq və inkar şəkli, vurğunun yeri. Feilin vacib, bacarıq, şərt şəkilləri. Vacib səklini əmələ gətirmək üçün *باید* (bayəd) və *یا* *بایستی* (bayesti), *می بایست* (mibayest)... sözlərindən, bacarıq şəklini əmələ gətirmək üçün *توانستن* (təvanestən) feilindən, arzu və istək şəklini əmələ gətirmək üçün *خواستن* (xəstən) köməkçi feilindən və *کاش* (kaş) *ای کاش* (ey kaş) köməkçi sözlərindən istifadə edilməsi və onların müxtəlif zamanlarda işlədilməsi. Feilin şərt şəklində *اگر* (əgər), *هنگاه* (həngəh) və *در صورتیکه* (dər surətike) bağlayıcılarının işlədilməsi. Feilin təsirlik kateqoriyası. Təsirli və təsirsiz feillər. Feilin məlum və məchul növləri.

Zərif. Zərfin mənaca növləri: zaman, məkan, miqdar və tərz - hərəkət zərfləri. İnkər və oxşarlıq bildirən zərflər. Zərfin quruluşca növləri: sadə, düzəlmə, mürəkkəb zərflər.

Qoşma. *به* (be), *با* (ba), *در* (dər), *از* (əz), *برای* (barə-ye...), *مانند* (manənd-e...), *مثل* (məs-e...), *نظیر* (nəzir-e) öngöşmələri və *را* (ra) sonqoşması. Öngöşmələrin işlənmə məqamları. Öngöşmə kimi işlənmə sözlər – söz-qoşmalar: *نزد* (nəzd), *پیش* (piş), *رو* (ru), *پشت* (poşt), *سر* (sər) və s. Bəzi qoşmaların və söz- qoşmaların izafətlə işlənməsi. Məs.: *پهلوی*, *پیش*, *نظیر*, *پشت*, *رو*, *مانند*, *برای*, *سر*, *نزد*, *مثل*

Bağlayıcı. Bağlayıcıların quruluşca növləri. Sadə və mürəkkəb bağlayıcılar. Tabesizlik əlaqəsi bildirən bağlayıcılar. *و* (və), *هم* (həm), *نیز* (niz), *اما* (əmma), *لاکن* (laken), *یا* (ya) və *گاه* (qah). Qoşa və daha çox təkrarən işlənmə bağlayıcılar (Məsələn: *یا ... یا ... یا ...* və s.) Tabelilik əlaqəsi bildirən bağlayıcılar *که* (ke), *وقتیکه* (vəqtike), *هنگامیکه* (həngamike), *اگر* (əgər), *هنگاه* (həngəh) və s. Bağlayıcılarda vurğunun yeri.

SİNTAKSİS

Söz birləşmələri. Təyini söz birləşmələri: izafət vasitəsilə əmələ gələn söz birləşmələri, yanaşma əlaqəsi ilə əmələ gələn söz birləşmələri. İzafət tərkibi və izafət zənciri. İzafət tərkibinin yalnız iki tərəfdən ibarət olması. Məs.:

حکایت چالب – اتاق بزرگ – دانش آموزان ممتاز

İzafət zəncirinin isə üç və daha çox tərəfdən ibarət olması.

Məs.: *دفتر زبان فارسی؛ دفتر زبان فارسی دانش آموز؛*

دفتر زبان فارسی دانش آموز کوشا.

İzafətin ifadə etdiyi mənə əlaqələri.

Yiyəlik, malikiyyət əlaqəsinin *مال* (mal) sözü ilə ifadə olunması.

Cümlə. Cümlə üzvləri: baş üzvlər – mübtədə, xəbər; ikinci dərəcəli üzvlər – təyin, tamamlıq (vasitəli, vasitəsiz), zərflilik.

Nitq hissələri ilə ifadə olunmasına görə xəbərin növləri:

feili xəbər – yalnız feil ilə ifadə olunur. İsmi xəbər – feildə başqa digər nitq hissələri ilə ifadə olunur. İsmi xəbər şəkilçilərinin tam və qısa formaları.

İnkərliq bildirən *نیست* (nist) sözünün şəxslər üzrə dəyişməsi.

Sadə cümlə. Sadə müxtəsər və sadə geniş cümlə. Sual cümlələri. Sual cümlələrinin quruluşu. İntonasiya əsasında qurulan sual cümləsi. Nümunə:

این قلم است؟

این حکایت در کتاب زبان فارسی هست؟

Sual əvəzliləri və sual ədatları ilə qurulan sual cümlələri. Sual ədatlarında vurğunun yeri. Nümunə:

ان ساعت چند است؟ پس شما در ریف چندم نشسته بودید؟ مگر شما نمسه نظامی را خوانده اید؟ آیا، روز استراحت به گردش می روی؟

Sual cümlələrinə verilən təsdiq və ya inkar cavab cümlələrinin quruluşu.

Həmcins üzvlü sadə cümlələr. Həmcins mübtədəli, həmcins xəbərlilik, həmcins tamamlıqlı, həmcins təyini, həmcins zərflilik cümlələr. Mürəkkəb cümlə. Tabeli və tabesi mürəkkəb cümlələr. Tabeli mürəkkəb cümlənin tərkib hissələri olan baş və budaq cümlələr. Təyin, tamamlıq, zaman, şərt səbəb, məqsəd və güzəşt budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlələr və onların yaranma üsulları.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. M. Sultanov, R. Axundova, *Fars dili, 2-ci sinif, 1993.*
2. N. Hatəmi, M. Rəhimov *Fars dili, 3-cü sinif, 1993.*
3. T. Rüstəmov. *Fars dili. 4-cü sinif (təmayül məktəblər üçün). 1992.*
4. T. Seyidov, *Fars dili, 5-ci sinif, 1993.*
5. H. Mahmudov, T. Seyidov, R. Axundov, *Fars dili. 6-cı sinif, 1991.*
6. A. Ələkbərova, M. Məmmədova, *Fars dili. 7-ci sinif, 1993.*
7. A. Ələkbərova, S. Hüseynli, *Fars dili. 8-ci sinif, 1993.*
8. N. Hatəmi, Ş. Şirəliyev, *Fars dili. 9-cu sinif, 1993.*
9. N. Hatəmi, Ş. Şirəliyev, *Fars dili. 10-cu sinif, 1994.*
10. N. Hatəmi, Ş. Şirəliyev, *Fars dili. 11-ci sinif, 1996.*

ƏLAVƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. "Fars dili" (Yeni təhsil proqramı (kurikulum) üzrə imtahanlara hazırlaşanlar, yuxarı sinif şagirdləri və müəllimlər üçün vəsait). "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışı. – Bakı. 2019.

Proqram Dövlət İmtahan Mərkəzində 13.09.2023-cü il tarixində keçirilmiş işçi qrupunun iclasında (Protokol № 2) müzakirə edilərək qəbul olunmuşdu

İşçi qrupunun rəhbəri: E.B. Məhərrəmov

Dövlət İmtahan Mərkəzi proqramın hazırlanmasında zəhmətli olan işçi qrupunun üzvlərinə minnətdarlığını bildirir.

(QRAMMATİK TERMİNLƏR LÜĞƏTİ)

1. Fonetika	avashnamı	
2. Transkripsiya	avavısmı	
3. Leksika	laxt	
4. Leksikologiya	vazə şnamı	
5. Qrammatika	dsstvr	
6. Morfologiya	svrf	
7. Sintaksis	nxv	
8. Diftonq	dsftng	
9. Səs və hərf	svda v hcrf	
10. Sait	msvvt	
11. Samit	svamt	
12. Uzun saitlər	msvvt həy blnd	
13. Qısa saitlər	msvvt həy kvta	
14. Təşdid işarəsi	aşarə tşdid	
15. Tənvin işarəsi	aşarə ttvın	
16. Həmzə işarəsi	aşarə həzə	
17. Vurğu	tkıy (zvrbə)	
18. Heca	hca	
19. Şəkilçi	vnd	
20. Ön şəkilçi	pışvnd	
21. İç şəkilçi	cvavvnd	
22. Son şəkilçi	psvnd	
23. Sözdüzəldici şəkilçi	vnd vazə saz	
24. Ərəb mənşəli sözlər	klmāt ərbbı	
25. Qohum sözlər	klmāt həm xavvadə	
26. Sinonim sözlər	klmāt mtrādf	
27. Antonim sözlər	klmāt mtzād	
28. Omonim sözlər	klmāt mtşābh	
29. Nitq hissələri	ıjzāy klām	
30. Nitq hissəsi	ıjzə klām	
31. Tərkib hissələr	ıjzāy trkıbb	
32. İsim	ısm	
33. Sada isimlər	ısmāı sādə	
34. Düzəltmə isimlər	ısmāı mşnq	
35. Mürəkkəb isimlər	ısmāı mrcb	
36. Cəm şəkilçiləri	vndhəy ıjcm	
37. Düzgün cəm forması	ıjcm msvhc	
38. Sınıq cəm forması	ıjcm mkısr	
39. Mücərrəd isimlər	ısmāı mcvı	
40. Konkret isimlər	ısmāı dāt	
41. İsimlərin cəmlənməsi	ıjcm ısmāı	
42. Toplu isimlər	ısmāı grvı	
43. Ümumi isimlər	ısmāı ım	
44. Xüsusi isimlər	ısmāı xāv	
45. Qeyri-müəyyənlik bildirən "ı" (ı) şəkilçisi	ıyā nkırh	
46. Vahidlik bildirən "ı" (ı) şəkilçisi	ıyā vchnt	
47. İşarə bildirən "ı" (ı) şəkilçisi	ıyā aşarə	
48. Nishi sifət əmələ gətirən "ı" (ı) şəkilçisi	ıyā nsıbt	
49. Mücərrədlik bildirən	ıyā msvdrı	
50. "ı" (ı) şəkilçisi		ıyā lıyāqt
51. Mənsubiyyət şəkilçiləri		ıjcmāı mtvslə
52. Mənsubiyyət şəkilçisi		ıjcmāı mtvslə
53. Xəbərlilik kateqoriyası		ıyā bāıvə xıbrı
54. Sifət		ıjcmāı
55. Sifətin quruluşca növləri		ınvıv sālxtmān ıjcmāı
56. Sadə sifətlər		ıjcmāı sādə
57. Düzəltmə sifətlər		ıjcmāı mşnq
58. Mürəkkəb sifətlər		ıjcmāı mrcb
59. Sifətin dərəcələri		ıjcmāı dırcāıbt ıjcmāı
60. Sifətin adı dərəcəsi		ıjcmāı mtlq
61. Sifətin müqayisə dərəcəsi		ıjcmāı tcvzılvı
62. Sifətin üstünlük dərəcəsi		ıjcmāı ımālı
63. Say		ıjcmāı
64. Miqdar sayları		ıjcmāı ıvslı
65. Sıra sayları		ıjcmāı trtıbbı
66. Kəsir sayları		ıjcmāı kısrı
67. Onluq kəsirlər		ıjcmāı ıvslı
68. Faiz		ıjcmāı
69. Əvəzlilik		ıjcmāı (ıjcmāı)
70. İşarə əvəzlilikləri		ıjcmāı ıvslı
71. Şəxs əvəzlilikləri		ıjcmāı şxı
72. Sual əvəzlilikləri		ıjcmāı pırsı
73. Qeyri-müəyyən əvəzliliklər		ıjcmāı mıbbmāt (ııvr mcvı)
74. Qeyri-müəyyən əvəzlilik		ıjcmāı mıbbm
75. Təyini əvəzliliklər		ıjcmāı tcvıbbı
76. Qayıdış əvəzlilikləri		ıjcmāı mşntrk
77. Feilin şəkilləri		ıjcmāı ıvslı
78. Feilin bacarıq şəkli		ıjcmāı ıvslı
79. Feilin vacib şəkli		ıjcmāı vāııı
80. Feilin şərt şəkli		ıjcmāı vāııı
81. Feilin arzu şəkli		ıjcmāı vāııı
82. Feilin əmr şəkli		ıjcmāı vāııı
83. Feilin əmr şəklinin inkarı		ıjcmāı vāııı
84. Feilin iltizam şəkli		ıjcmāı vāııı
85. İndiki zamanın iltizam forması		ıjcmāı vāııı
86. Keçmiş zamanın iltizam forması		ıjcmāı vāııı
87. Feilin şühədi keçmiş zaman forması		ıjcmāı mtlq
88. Feilin bitməmiş keçmiş zaman forması		ıjcmāı ıvslı
89. Feilin nəqli keçmiş zaman forması		ıjcmāı nqlı
90. Feilin uzaq keçmiş		ıjcmāı ıvslı

zaman forması		119. Mürəkkəb zərflər	زərflər mürəkkəb
91. Feilin indiki zaman forması	زمان حال	120. Zaman zərfləri	زərflər zaman
92. İndiki zamanın davam forması	مضارع مملوس	121. Məkan zərfləri	زərflər məkan
93. Keçmiş zamanın davam forması	ماضی مملوس	122. Kəmiyyət zərfləri	زərflər kəmiyyət
94. Feilin gələcək zaman forması	مستقبل (زمان آینده)	123. Tərzi-hərəkət zərfləri	زərflər tərzi-hərəkət
95. Qeyri-qəti gələcək zaman forması	زمان آینده غیر قطعی	124. Oxşarlıq bildirən zərflər	زərflər oxşarlıq
96. Feili bağlama	وجه وصفی	125. İnkər zərfləri	زərflər inkər
97. Keçmiş zaman feili sifəti	صفت مفعولی	126. Qoşma	zərflər əlavə
98. İndiki zaman feili sifəti	صفت فاعلی	127. Bağlayıcı	zərflər birləşdirici
99. Məsdər	مصدر	128. Tabəsizlik bağlayıcıları	zərflər birləşdirici sadə
100. Feil kökü	ریشه فعل	129. Sadə bağlayıcılar	zərflər birləşdirici mürəkkəb
101. Feil əsası	اساس فعل	130. Mürəkkəb bağlayıcılar	zərflər birləşdirici mürəkkəb
102. Şəxs sonluqları	شأنسه	131. Tam feillər	zərflər tam
103. Söz birləşmələri	ترکیبهای کلمه	132. Qaydalı feillər	zərflər qaydalı
104. Təyin olunan söz (izafət birləşməsinin birinci tərəfi)	مضاف	133. Qaydasız feillər	zərflər qaydasız
105. Təyin (izafət birləşməsinin ikinci tərəfi)	مضاف الیه	134. Təsirli feillər	zərflər təsirli
106. İzafət tərkibi (birləşməsi)	ترکیب اضافه	135. Təsirsiz feillər	zərflər təsirsiz
107. Yanaşma yolu ilə əmələ gələn birləşmələr	ترکیب همجانب	136. Məlum feillər	zərflər məlum
108. İzafət zənciri	زنجیر اضافه	137. Məchul feillər	zərflər məchul
109. Mənsubiyyət bildirən izafət birləşmələri	اضافه نسبی	138. İradı feillər	zərflər iradi
110. Yiyəlik mənası bildirən izafət birləşmələri	اضافه ملکی	139. İsmi xəbər	zərflər ismi
111. Məxsusluq bildirən izafət birləşmələri	اضافه تخصصی	140. Feili xəbər	zərflər feili
112. Cins mənası bildirən izafət birləşmələri	اضافه بیانی	141. Sadə müxtəsər cümlə	zərflər sadə müxtəsər
113. Oxşayış mənası bildirən izafət birləşmələri	اضافه تشبیهی	142. Sadə geniş cümlə	zərflər sadə geniş
114. Zaman mənası bildirən söz birləşmələri	ترکیب زمانی	143. Bütöv cümlə	zərflər bütöv
115. Məkan mənası bildirən söz birləşmələri	ترکیب مکانی	144. Yarımçıq cümlə	zərflər yarımçıq
116. Zərflər	ظرف	145. Şəxssiz cümlə	zərflər şəxssiz
117. Sadə zərflər	ظروف ساده	146. Müstəqil cümlə	zərflər müstəqil
118. Düzəltmə zərflər	ظروف مشق	147. Qeyri-müstəqil cümlə	zərflər qeyri-müstəqil
		148. Həmcins üzvlü cümlələr	zərflər həmcins
		149. Cümlənin baş üzvləri	zərflər cümlənin baş üzvləri
		150. Cümlənin ikinci dərəcəli üzvləri	zərflər cümlənin ikinci dərəcəli üzvləri
		151. Vasitəli tamamlıq	zərflər vasitəli
		152. Vasitəsiz tamamlıq	zərflər vasitəsiz
		153. Tabəsiz mürəkkəb cümlə	zərflər tabəsiz mürəkkəb
		154. Tabeli mürəkkəb cümlə	zərflər tabeli mürəkkəb
		155. Baş cümlə	zərflər baş
		156. Budaq cümlə	zərflər budaq
		157. Təyin budaq cümləsi	zərflər təyin budaq cümləsi
		158. Tamamlıq budaq cümləsi	zərflər tamamlıq budaq cümləsi
		159. Məqsəd budaq cümləsi	zərflər məqsəd budaq cümləsi
		160. Şərt budaq cümləsi	zərflər şərt budaq cümləsi
		161. Səbəb budaq cümləsi	zərflər səbəb budaq cümləsi
		162. Zaman budaq cümləsi	zərflər zaman budaq cümləsi
		163. Güzəşt budaq cümləsi	zərflər güzəşt budaq cümləsi
		164. Mötərizə	zərflər mötərizə

TAM ORTA (11 illik) TƏHSİL SƏVIYYƏSİ ÜZRƏ BURAXILIŞ İMTAHANI MODELİNƏ UYGUN TAPŞIRIQ NÜMUNƏLƏRİ

AZƏRBAYCAN DİLİ

Azərbaycan dili fənnindən buraxılış imtahanı üçün təqdim edilmiş imtahan modelinə uyğun bu tapşırıq nümunələri kurikulum əsasında "Oxu", "Yazı" və "Dil qaydaları" məzmun xətlərinə aid aşağıdakı alt standartlar üzrə bilik və bacarıqların yoxlanılması və qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur:

V sinif

- 2.2.2. Mətnin tərkib hissələrini fərqləndirir.
2.2.3. Mətdəki əsas fikri müəyyənləşdirir.
3.1.3. Mətnin tərkib hissələrini (giriş, əsas hissə və nəticə) əlaqələndirir.
4.1.2. Sözüün səs tərkibini, semantik xüsusiyyətlərini, tərkibini, yaranma üsullarını və qrammatik mənasını (ad, əlamət, hərəkət bildirməsini) izah edir.

VI sinif

- 2.1.2. Sözləri həqiqi və məcazi mənada işlənməsinə görə fərqləndirir.
2.2.1. Mətdəki əsas fikri nəzərə çarpdırmaq məqsədi ilə mühüm məqamları vurğulayır.
3.1.3. Mətnin hissələrini, abzaslarını əlaqələndirir.
4.1.1. Cümlənin qrammatik əsasını müəyyənləşdirir.
4.1.2. Sözüün qrammatik mənasını kontekstə uyğun izah edir.

VII sinif

- 2.2.3. Mətdəki fikrə münasibətini əlavə fakt və məlumatlarla əsaslandırır.
3.1.2. Topladığı fakt və hadisələrə münasibət bildirməklə mətni zənginləşdirir.
3.1.3. Qurduğu plan əsasında mətnin hissələrini məntiqi cəhətdən əlaqələndirir.
4.1.2. Sözləri ümumi qrammatik mənalara görə fərqləndirir.

VIII sinif

- 2.1.1. Tanış olmadığı söz və ifadələrin mənasını müvafiq qarşılığı tapmaqla şərh edir.
3.1.2. Sitatlardan istifadə etməklə fikir və mülahizələrini qüvvətləndirir.
4.1.2. Söz və söz birləşmələrinin sintaktik vəzifəsini müəyyən edir.
4.1.3. Həmcins üzvlər, əlavələr, xitab və ara sözlərlə bağlı düzgün işarələrindən istifadə edir.

IX sinif

- 2.1.1. Tanış olmayan söz və ifadələrin kontekstə uyğun mənasını şərh edir.
2.1.2. Həqiqi və məcazi mənalı söz və ifadələrin mənasını kontekstə uyğun dəqiqləşdirməklə şərh edir.
2.2.2. Tərkib hissələri arasında əlaqəni gözləməklə mətni genişləndirir.
2.2.3. Mətdə irəli sürülmüş fikirləri dəyərləndirir.
3.1.2. Formalaşmış fikir və mülahizələrini həyat hadisələri ilə əlaqələndirərək əsaslandırır.
4.1.1. Mürəkkəb cümlənin növlərini fərqləndirir.
4.1.3. Mürəkkəb cümlədə, vasitəsiz nitqdə düzgün işarələrindən istifadə edir.

X sinif

- 2.2.2. Mətnin hissələrini tezislər şəklində ifadə edir.
3.1.3. Mətnin üslubu üzərində işləməklə yazıya düzəlişlər edir.

XI sinif

- 2.1.2. Söz və ifadələrə əsasən oxuduğu mətnləri üslubi xüsusiyyətlərinə görə müqayisə edir, qiymətləndirir.
3.1.3. Mətni üslubi və struktur cəhətdən təkmilləşdirir.

1. "Həyat dalğalı dənizə bənzəyir, kompası isə sevgidir" cümləsindəki sözlərin morfoloji təhlili əsasında cədvəldə uyğun fikirləri müəyyən edin.

Doğrudur	Yanlışdır
1. Cümlədə dörd nitq hissəsinə aid sözlər işlədilib.	3. Əşyanın əlamətini bildirən söz quruluşca düzəlmədir.
2. Mənsubiyyət şəkilçili söz <i>nəyi?</i> sualına cavab verir.	4. Hərəkətin subyektə məlum deyil.

- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 1, 2 E) 3, 4

2. Hansı sözlər həm təbəlilik, həm də təbəsisizlik əlaqələrinin tərəfləridir?

- Sən¹ çalış², işləyərkən³ də, əylənərkən⁴ də vicdanlı ol⁵.*
A) 1, 5 B) 3, 4 C) 4, 5 D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 4

3. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Mübtədası nitq hissəsi, xəbəri söz birləşməsi ilə ifadə olunan cümlə
2. Mübtədası söz birləşməsi, xəbəri nitq hissəsi ilə ifadə olunan cümlə
3. Həm mübtədası, həm də xəbəri nitq hissəsi ilə ifadə olunan cümlə
a. Öz prinsiplərinizə sadıq qaldığınız qərarlarda tərəddüd etməyin.
b. Bizə xoş gələn iş dərdlərimizə dərmandır.
c. Ən çox bolluq gətirən yağış alm toridir. (C. Şəhabəddin)
d. Ruh düşkünlüyünün ən şəfəli dərmanı əməkdir.

- c. Əmək verilmiş hər şey dəyərlidir. (M. Sinan)
A) 1-c; 2-d; 3-b, e B) 1-a, b; 2-c; 3-d C) 1-a, c; 2-d; 3-e
D) 1-d; 2-a, e; 3-b

4. Söz sırası pozulmuş hansı cümlənin tərkibində əlavə işlənib?

- A) Bələlərin çoxu acgözlükdən – pul hərisliyindən yararır.
 B) Güzəlliyin kamil olması üçün ruhani element gərəkdir. (Emerson)
 C) Tarixin sonrakı çağlarında bu əraziyə, yəni Mesopotamiyaya şumerlər köçüb məskunlaşmışlar.
 D) Böyük filosoflarla tanış olmaq üçün tarixin dərinliyinə yox, ideya dünyasının dərinliklərinə baş vurmaq lazımdır. (Ə. Turxan)
 E) Elçi şahı ticarətə qoşulmaq, yəni ipək alıb qərb ölkələrində baba qiymətə satmaq təklifi ilə müraciət etdi.

5. "Gücünü xalqın dəstəyindən alan dövlətə düşmən bata bilməz" cümləsindən ilk cümlə üzvü çıxarıldıqdan sonra sintaktik təhlil sxemini müəyyən edin.

- A) ~~~~~ - - - - - _____ = = = = =
 B) ~~~~~ _____ = = = = =
 C) ~~~~~ _____ = = = = =
 D) - - - - - _____ = = = = =
 E) - - - - - _____ = = = = =

6. Klasteri tamamlaya bilən fikirləri müəyyənəldirin.

istiqaqət mənası bildiren qoşma işlənib.

O, evə doğru cığırla addımladı
 cümləsində

1. əvəzlik təyin vəzifəsindədir.
 2. xəbər düzəltmə feillə ifadə olunub.
 3. 4 cümlə üzvü var.
 4. yalnız qrammatik mənası olan iki nümunə işlənib.
 5. yalnız qrammatik mənası olan sözlər başqa kontekstdə fərqli köməkçi nitq hissəsi kimi işləyə bilər.
 A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 5 D) 1, 3, 4 E) 1, 4, 5

7. Tərkibində "ki" ədatı işlənən cümləni müəyyənəldirin. (Bəzi dürgü işarələri məqsədli şəkildə buraxılmışdır.)

- A) Evə çatmağıma az qalırdı ki yağış yağmağa başladı.
 B) İndi ki dediklərimə inanmırsan, gedək, gözələnlə gör.
 C) Gülər suallara düzgün cavab vermədi ki.
 D) Belə ki o nə məni görürdü, nə də dostumu.
 E) Əvvəlki məsələ hər kəs üçün aydınlaşmışdı ki yeni problem ortaya çıxdı.

8. Tamamliq işlənən hansı cümlədə xitabın olduğunu dəqiq müəyyən etmək mümkün deyil?

- A) Əhməd, Əli və Aydın birlikdə hazırlayırlar.
 B) Vəfa, onun bacısı axşam bizə gəlmişdi.
 C) Əziz, qardaşım və dostu dərslərini hazırlayırlar.
 D) Əziz yoldaşlarına kitabını hədiyyə etdi.
 E) Keçmişdən dərs alanlar, gələcəkdə uğur qazana bilərsiniz.

9. Eyer-Venn diaqramına əsasən yanlış fikirləri müəyyənəldirin.

Mətni oxuyurdu, anlamırdım. Mətni oxumağına baxmayaraq, anlamırdım.

1. Tərkibindəki cümlələr
 inuvasiya ilə bağlıdır.
 2. Baş cümlə buday cümlədən
 ayrılmışdır.

3. Mürəkkəb
 cümlədir.
 4. Mübtədası
 buraxılıb.

5. Xəbərlər müxtəlif şəxslərə
 aiddir.
 6. Təvriqlənəyən feillər
 müstəqil cümlə təsvit deyil.

A) 1, 3, 6

B) 2, 3, 4

C) 1, 4, 5

D) 1, 4, 6

E) 2, 1, 5

10. Nümunədə hansı düzgün işarələri buraxılmışdır?

Mətnlə tanışlıqdan sonra müəllim üzünü şagirdlərə tutub dedi

Əsl zənginlik var-dövlət mal-mülk zənginliyi yox mənəvi zənginlikdir

- A) qoşa nöqtə, dırnaqlar, iki vergül
B) nöqtə, dırnaqlar, tire, bir vergül
C) qoşa nöqtə, tire, bir vergül, nöqtə
D) qoşa nöqtə, tire, iki vergül, nöqtə
E) nöqtə, dırnaqlar, bir vergül, nida

Təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və 11-20 sayılı tapşırıqları yerinə yetirin.

Yürüş

Cahan Pəhləvan Təbrizə girmədi, çadırlar qurdurdu, Ruindəj qalasının ətrafındakı düzənlikdə *əylənib*¹ qoşuna dinclik verdi. Hava çox isti idi. Cahan Pəhləvan qızıl qübbəli çadırına çəkilib bir müddət istirahət etmək qərarına gəldi. Bir az sonra Səddədın Əsədi və oğlu Əbubəkri çadırına çağırtdı. Məqsədi əvvəlcə on yaxın adamları ilə məşvərət etmək idi.

Vəzir soruşdu:

- Hökmdar, qoşunu əyləndirməkdə *məramınız*² nədir?
– Qan tökmək istəmirəm, – Cahan Pəhləvanın cavabı çox qısa, ötkəm oldu.

Səddədın Əsədin gözləri hökmdarın sifətində ilişib qaldı, fərəh dolu ağıllı baxışları ürəyindən keçənləri bürüzə verdi:

- Xeyirxah niyyətdir! Amma ...
– Deyirsən, yəni olmaz?
– Olar, – vəzir hökmdarın *eyhamını*³ başa düşdü, – amma bunu görərk düşmən tərəf də arzu edə.
– Vəzir, Fələkəddin Əhvədin ağıllı və ağızını bir də sınamaq istəyirəm. Bəlkə, qonşusundan nümunə götürmək istədi.

– Hamıdan Marağa qazısının saxavətini ummaq? Bir də... Necə deyim... Ən yaxın bir dostumun gətirdiyi məlumata görə, Bağdadda söz-söhbət gəzir ki, əleyhinizə qəsd hazırlanır. Xəlifə ögey qardaşınız Arslan şah ibn Toğrul *calb edir*⁴ ki, üzərinizə qoşun yeritsin.

– İnanmıram!

– **İnanın, hökmdar. Hakimiyyət hərisliyi bəzən ana südümdən də, ata qanından da üstün tutulur.**

– İnanmıram ki, mənim sultan qardaşım belə rəzalətə qol qoya! Bu məlumnatı eşitmişsən, eşitməmiş ol! Və biza demişsən, – özünü və oğlunu göstərdi, – deməmiş ol!

– Baş üstə!

– Görək olsa, Ruindəji mən özüm fəth edərdim, vəliəhd Əbubəkr xilafət tərəfindən saqqızı oğurlanan məlunların dərşini, necə lazımdır, elə də verər. Hələ mənim əmrimi gözləyən qardaşım Qızıl Arslanı demirəm. Azərbaycan Atabəylərinin bayrağını biz hələ çox ucalara qaldırmalıyıq. Fələkəddin Əhvədin yanına elçi göndərüb ona təklif etməliyik ki, Təbrizi bizə təslim etsin. Bunu da ona *çatdırmalıyıq*⁵ ki, biz əhalini qırmaq, qarət etmək istəmirik. Təbrizi Azərbaycan Atabəylər dövlətinin tərkibinə daxil etdikdən sonra qoşunu geri çəkəcəyik, hətta Arslan Əbanın oğlunu yenə şəhərin hakimi saxlayacağıq. **Əlbəttə, əgər ...**

Cahan Pəhləvan vəziri içəridə qoyub çadırından çıxdı. Qoşun bökmdar çadırının qabağındakı düzənlikdə əmrə müntəzir dayanmışdı. Hamının sifətindən əsəbilik duyulurdu. Bu vuruşdan sonra çox evlərin qapısının bağlı qalacağını düşünür, bəzisi hökmdara haqq qazandırır, bəzisi isə onu lənətləyirdi. Ancaq heç kim ürəyindən keçənləri bürüzə verə bilmirdi.

Cahan Pəhləvan sanki qarşısındakı ordunun nəbz vuruşlarını öz damarlarında hiss edir, çox çətin bir dönəm olduğunu anlıyrdı.

(Hüseyn İbrahimov "Əsrin onda biri" əsərindən parça əsasında)

11. Doğru fikirləri müəyyən edin.

Mətnə əsasən ehtimal etmək olar:	Mətnə əsasən bu qənuətə gəlmək olar:
1. Hökmdarın müharibə etmək istəməməsinin səbəblərindən biri də qoşunun narazılığından ehtiyatlanmasıdır.	4. Daha əvvəl Marağa şəhəri döyüşlə tutulmuşdur.
2. Vəzir müharibədən ehtiyatlanmır.	5. Təbrizi müdafiə edənlərlə ilk danışıqlar müsbət nəticə verməmişdir.
3. Vəzir hökmdara fikirlərini tərəddüd etmədən söyləyir.	

- A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 3 D) 1, 5 E) 3, 5

12. Üzərində rəqəm yazılmış ifadələrin mənası ilə bağlı yanlış fikirləri müəyyən edin.

1. *Əyləncə ilə məşğul etmək, başını qarışdırmaq* mənasındadır.
2. *Məqsəd* sözü ilə əvəz edilə bilməz.
3. *Üstüörtülü söz və ya ifadə* deməkdir.
4. *Təhrik edir* sözü ilə əvəz edilə, kontekstə daha uyğun olar.
5. *Oxuduğum kitabların sayını mənə çatdırdım* eümləsində məndəki monada işlənməmişdir.

- A) 1, 3 B) 2, 4 C) 3, 5 D) 4, 5 E) 1, 2

Təqdim olunmuş mətni diqqətlə oxuyun və 21-30 sayılı tapşırıqları yerinə yetirin.

Atlantida: reallıq, yoxsa mif?

Min illərdir, Atlantida mövzusu insanların maraq dairəsindədir. Dalgalar altında qalan qədim *sivilizasiya*¹ haqqında hekayət nəslə-nəslə ötürülür və sayısız-hesabsız əsərlərin ilham mənbəyinə çevrilir.

Atlantida mövzusu e.ə. IV əsrdə ilk dəfə Platonun yazdığı "Timey" və "Kritiy" əsərlərində ortaya atılmışdır. Platona görə, uya Atlantida güclü, zəngin ada dövləti olub. Atlantidalılar yüksək texnologiyaya, inkişaf etmiş, yaxşı təşkilatlanmış əmiyyətlə malik olsalar da, mənəvi *tanəzzülə*² uğrayıblar, bu da onların məhvinə səbəb olub.

Afinah Kristias Atlantida haqqında deyirmiş: "Liviya və Asiyadan daha böyük olmasına baxmayaraq, zəlzələlərin *əticasında*³ su altında qalan ada indi gəmilərin açıq dənizdə üzməsinə əngəl yaradan palçıq qalağıdır. Atlantidalıların qüdrətli övləti, yüksək dəyərləri var idi. Onlar fəzilətdən başqa, hər şeyə pis baxır, hətta qızılı da yük hesab edirdilər. Lakin zaman keçdikcə onlar *kifirləşməyə*⁴: zülmkar və tamahkar olmağa başladılar. Bu vəziyyəti gören tanrı Zevs onları cəzalandırmaq ararına gəldi".

Bəzi alimlər Atlantida hekayətinin qondarma olduğunu, bəziləri isə real hadisələrə əsaslandığını *iddia edirlər*⁵. Bu hekayətin mif olduğunu deməyə əsas verən bir çox arqumentlər var. Onlardan biri Atlantidanın varlığı haqqında heç bir maddi sübutun olmamasıdır. Araşdırmalara baxmayaraq, adanın hər hansı izi və ya xarabalıqları tapılmayıb.

Başqa bir arqument Platonun öz fəlsəfi fikirlərini çatdırmaq üçün ənənəvi olaraq allegoriyalardan – hər hansı mücərrəd kəim konkret predmet və ya hadisənin köməyi ilə təsvir edilməsindən istifadə etməsidir. Buna görə bir çoxları Atlantida hekayətinin Platon tərəfindən uydurulduğunu düşünürlər.

Bununla belə, hekayətin bir çox məqamları alimlərin diqqətini cəlb edir. Məsələn, adanın coğrafiyası və iqlimi ilə bağlı kətonun izahı bəzi tədqiqatçıları onun faktiki yaşayış məskəninə əsaslandığını düşünməyə vadar edir.

Bəzi alimlər Atlantidanın e.ə. 1500-cü illərdə Santorini adasının yaxınlığındakı Tera vulkanının püskürməsi nəticəsində öhv ola bilməsini düşünürlər. Bir çoxları isə Aralıq dənizində dəniz səviyyəsinin yüksəlməsi nəticəsində bir vaxtlar mövcud olmuş bir adanın bu gün su altında qalmasının mümkün olduğunu hesab edirlər. Lakin bu fikirlər hələ sübut olunmayıb.

Atlantidanın real olması ilə bağlı kifayət qədər dəlil olmasa da, hekayətin populyarlığı hələ də tədqiqatçıları bu yerin xtarışına cəlb edir.

(tarihtenyazilar.com)

1. Əsas hissənin 2-ci abzasında bəhs olunmur:

- A) təbii fəlakətdən
B) Platonun yaradıcılığından
C) atlantidalıların xüsusiyyətlərindən
D) xarakterin dəyişməsindən
E) nəqliyyat vasitəsindən

2. Mətnə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Reallıqdır.
2. İnançdır.
a. Aralıq dənizində dəniz səviyyəsinin yüksəlməsi səbəbindən bir vaxtlar mövcud olmuş bir adanın bu gün su altında qalması
b. Platonun yazdıqlarının tədqiqatçıların diqqətini cəlb etməsi
c. Platonun Atlantida haqqında yazması
d. Tera vulkanının püskürməsi nəticəsində adanın məhv olması
e. Zevsin atlantidalılara qəzəblənməsi və onları cəzalandırması
A) 1-a, c; 2-b, d
B) 1-b; 2-d, e
C) 1-b, d; 2-a, e
D) 1-b, c; 2-e
E) 1-a, e; 2-b

3. Aitəndən xətt çəkilmiş cümlələrdəki fikirlərlə hağlı doğru yanaşmadır:

1. Cümlələrdən birində izaha yer verilir.
2. Bir cümlədəki fikir digər cümlədəki fikri inkar edir.
3. 2-ci cümlədəki fikir 1-ci cümlədəki fikri təsdiq edir.
4. 2-ci cümlədəki fikir 1-ci cümlədəki fikrin nəticəsi olaraq meydana çıxır.
A) 2, 4
B) 1, 3
C) 1, 4
D) 2, 3
E) 3, 4

4. Üzərində rəqəm yazılmış sözlər əsasında cədvələ uyğun nümunələri müəyyən edin.

Kontekstə görə bu sözlə avəz edilə bilər:	Bu sözlə avəz edilsə, kontekstdəki yanlışlıq aradan qalxar:
1. mədəniyyət 2. gerilik 3. dəstəyi ilə	4. çirkinləşmək 5. qəbul etmək

- A) 3, 4, 5
B) 1, 2, 3
C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 4
E) 2, 3, 5

25. Mətn əsasında bu sualın cavabını müəyyənləşdirmək *olmaz*:
- A) Atlantidanın realıq, yoxsa mif olması fikri faktlarla daha çox əsaslandırılır?
- B) Atlantidanın yerləşdiyi məkan haqqında hansı təsəvvürlər var?
- C) Hansı qədim dövr müəllifləri Atlantida haqqında fikir söyləyiblər?
- D) Platon əsərlərində Atlantida haqqında yazarkən nəyə əsaslanıb?
- E) Atlantidanın mövcud olduğu dövr haqqında ehtimalılar varmı?

26. Platon və Kristianın Atlantida ilə bağlı ortaq fikirlərini yazın.

1. _____
2. _____

27. Ehtimalları da nəzərə almaqla boş hissələrə uyğun fikirlər yazın.

<i>Səbəb</i>	<i>Nəticə</i>
Tera vulkanının püskürməsi	1.
2.	Atlantidanın hələ də elmi araşdırmaların obyektı olması

28. Mətnin üslubu əsasında cədvəl tamamlayın.

<i>Mətnin üslubunun səciyyəvi xüsusiyyətləri:</i>	<i>Mətdə başqa üslublara aid səciyyəvi xüsusiyyətlər:</i>	<i>Mətdə başqa üslubun xüsusiyyətinin olduğu nümunə</i>

29. Mətn əsasında cədvəl tamamlayan fikirlər yazın.

<i>Müddəa</i>	<i>Arqument</i>
Platonun Atlantida haqqında bəyəti mifdir.

30. Mətnin giriş və əsas hissəsi arasında əlaqəni qüvvətləndirən sual cümləsi yazın.

- _____
- _____
- _____

RİYAZIYYAT

Riyaziyyat fənnindən buraxılış imtahanı üçün təqdim edilmiş imtahan modelinə dair bu tapşırıq nümunələri kurikulumu əsasında Ədədlər və əməllər, Cəbr və funksiyalar, Həndəsə, Ölçmə, Statistika və ehtimal məzmun xətlərinə aid aşağıdakı ali standartlar üzrə bilik və bacarıqların yoxlanılması və qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur:

V sinif

- 3.1.3. Üçbucağın və dördbucaqlının perimetrini, düzbucaqlının və kvadratın sahəsini hesablayır.

VI sinif

- 1.2.2. Vurma və bölmənin xassələrini tətbiq edir.
1.2.5. Nisbət, tənəsüb, düz mütənasib, tərs mütənasib kəmiyyətlərə və faizə aid sadə məsələləri həll edir.

VII sinif

- 1.1.1. Rasional ədədləri oxuyur və yazır.
1.2.2. Natural üstlü qüvvətin xassələrini tətbiq edir.
1.2.3. Natural üstlü qüvvət daxil olan ifadələri sadələşdirir.
2.2.2. Birdəyişənli xətti tənliyi, modul işarəsi daxilində dəyişənli tənliyi və ikidəyişənli iki xətti tənliklər sistemini həll edir.
3.1.3. İki paralel düz xətti üçüncü ilə kəsəndə alınan bucaqların xassələrini tətbiq edir.

VIII sinif

- 2.2.1. Rasional ifadələr üzərində əməlləri yerinə yetirir.
3.1.3. Pifaqor teoremini tətbiq edir, iti bucağın triqonometrik funksiyalarının təriflərini bilir və bəzi bucaqların triqonometrik funksiyalarının qiymətini tapır.
3.1.4. Üçbucağın, paraleloqramın, rombun, trapesiyanın sahəsini hesablayır.
3.1.5. Dördbucaqlının təsnifatını (paraleloqram, düzbucaqlı, romb, trapesiya) və xassələrini bilir, paraleloqramın əlamətlərini tətbiq edir.

IX sinif

- 1.2.1. n -ci ($n > 2$) dərəcədən kökün xassələrini tətbiq edərək ifadələrin qiymətini tapır.
2.1.1. Həyati situasiyaya uyğun birdəyişənli tənlik və ya ikidəyişənli iki tənliklər sistemi tərtib edir.

- 2.1.3. Ardıcılıqların, ədədi və həndəsi silsilələrin xassələrini məsələ həllinə tətbiq edir.
2.2.3. Kvadrat bərabərsizliyi həll edir.
3.1.5. Müstəvi üzərində vektor anlayışını, vektorların toplanması, çıxılması və ədədə vurma qaydalarını riyazi və fiziki məsələlərə tətbiq edir.
5.2.3. Birləşmələrin köməyi ilə ehtimala aid sadə məsələləri həll edir.

X sinif

- 1.1.2. Kompleks ədədi cəbri və triqonometrik şəkildə təqdim edir.
2.1.1. Bucağın radian ölçüsü anlayışını və istənilən bucağın triqonometrik funksiyalarının tərifini bilir, məsələlər həllində onlardan istifadə edir.
2.1.2. Triqonometrik funksiyalar üçün çevirmə düsturlarını bilir və tətbiq edir.
2.2.2. Funksiyanın qrafiki anlayışını bilir, funksiyanın dövrülüyünü, təkliyini, cütliyünü, monotonluğunu araşdırır, qrafikləri çevirməyi bacır.
2.2.7. Ədədin loqarifminin tərifini, loqarifmləmə qaydalarını bilir və onları tətbiq edir.
2.3.1. Triqonometrik tənlik və bərabərsizlikləri həll edir.
2.3.2. Üstlü və loqarifmik tənlikləri, bərabərsizlikləri həll edir.
3.1.2. Fəzada düz xətlərin qarşılıqlı vəziyyətinə və fəzada müstəvilərin qarşılıqlı vəziyyətinə aid məsələləri həll edir.
3.2.3. Prizmanın yan səthinin, tam səthinin və həcmnin tapılmasına aid məsələlər həll edir.

XI sinif

- 3.1.1. Fəzada Dekart koordinat sistemi anlayışını, vektor anlayışını bilir, koordinatları ilə verilmiş iki vektorun skalyar hasilini tapır.
3.2.3. Silindrin yan səthinin, tam səthinin və həcmnin tapılmasına aid məsələlər həll edir.
3.2.4. Konusun, kəşik konusun yan səthlərinin, tam səthlərinin və həcmələrinin tapılmasına aid məsələlər həll edir.

1. a və b natural ədədləri üçün $\frac{2a+b}{a+b} = \frac{7}{5}$ olarsa, bu ədədlərin ortaq *olmayan* sadə vuruqlarının hasilini tapın.

- A) 6 B) 12 C) 15 D) 4 E) 10

2. $\frac{a}{b} + \frac{b}{a} = 2$ olarsa, $\frac{3a+4b}{a+b}$ ifadəsinin qiymətini tapın.

- A) 2,5 B) 3 C) 3,5 D) 4 E) 4,5

3. Paraleloqramın qarşı tərəflərinin uzunluqları hasil, uyğun olaraq, 16 və 36 olarsa, onun perimetrini tapın.

- A) 28 B) 32 C) 18 D) 24 E) 20

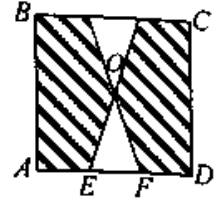
4. $\tan^2 x = 1$ tənliyini həll edin.

- A) $\frac{\pi}{6} + \frac{\pi k}{2}, k \in \mathbb{Z}$ B) $\frac{\pi}{8} + \frac{\pi k}{2}, k \in \mathbb{Z}$ C) $\pi k, k \in \mathbb{Z}$ D) $\frac{\pi}{4} + \frac{\pi k}{2}, k \in \mathbb{Z}$ E) $2\pi k, k \in \mathbb{Z}$

5. a və b rəqəmləri üçün $0,(a) + 0,(b) = 0,(7)$ olarsa, $a \cdot b$ hasilinin ən böyük qiymətini tapın.

- A) 15 B) 12 C) 18 D) 10 E) 8

6. Tərəfi 12 olan $ABCD$ kvadratında O diaqonalların kəsişmə nöqtəsi, $AE = EF = FD$ olarsa, ştrixlənmiş hissənin sahəsini tapın.

- A) 144 B) 120 C) 124
D) 130 E) 132

7. $z_1 = 2 + 3i$, $z_2 = 4 + 6i$ olarsa, $z_1 \cdot z_2$ hasilini tapın.

- A) $24+12i$ B) $22-18i$ C) 30 D) 26 E) 28

8. $3x^{m^2-2} \cdot y^{13-n^2}$ birləşdiricinin qüvvəti 18 olarsa, $m \cdot n$ hasilinin ala biləcəyi böyük qiyməti tapın.

- A) 12 B) 18 C) 8 D) 16 E) 20

9. $|2x-4| - |x-2| = 8$ tənliyinin kökləri cəmini tapın.

- A) 6 B) 4 C) 5 D) 3 E) 7

10. Ümumi həddi $a_n = n^2 - 6n + 14$ olan ardıcılığın ən kiçik həddi ilə həmin həddin nömrəsinin cəmini tapın.

- A) 9 B) 10 C) 8 D) 7 E) 6

11. Hipotenuzu 8, iti bucağı 30° olan düzbucaqlı üçbucağın hipotenuzunun ortasından kiçik katetə paralel düz xətt çəkilmişdir. Həmin düz xəttin üçbucağın daxilində qalan hissəsinin ortasından düz bucaq təpəsinə qədər olan məsafəni tapın.

- A) $\sqrt{15}$ B) $2\sqrt{3}$ C) $6\sqrt{3}$ D) $\sqrt{13}$ E) $\sqrt{17}$

12. Diaqonal kəsişiminin sahəsi $36\sqrt{2}$ olan kubun yan səthinin sahəsini tapın.

- A) 100 B) 72 C) 280 D) 144 E) 256

13. $\sin 10^\circ = a$, $\sin 80^\circ = b$ olarsa, $\tan 10^\circ$ -ni a və b ilə ifadə edin.

- A) $a+b$ B) $\frac{b}{a}$ C) ab D) $\frac{1}{ab}$ E) $\frac{a}{b}$

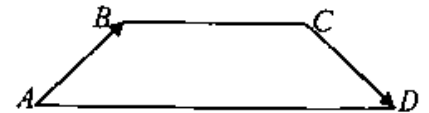
14. $\ln 9 \cdot \lg 8 \cdot \log_4 100 \cdot \log_3 e^2$ ifadəsinin qiymətini tapın.

15. $x^2 - mx + 32 \leq 0$ bərabərsizliyinin həlli $[a+2; a+6]$ olarsa, m parametrinin ala biləcəyi böyük qiyməti tapın.

16. $(\sqrt[6]{25} + \sqrt[6]{4})(\sqrt[3]{25} - \sqrt[3]{10} + \sqrt[3]{4})$ ifadəsinin qiymətini tapın.

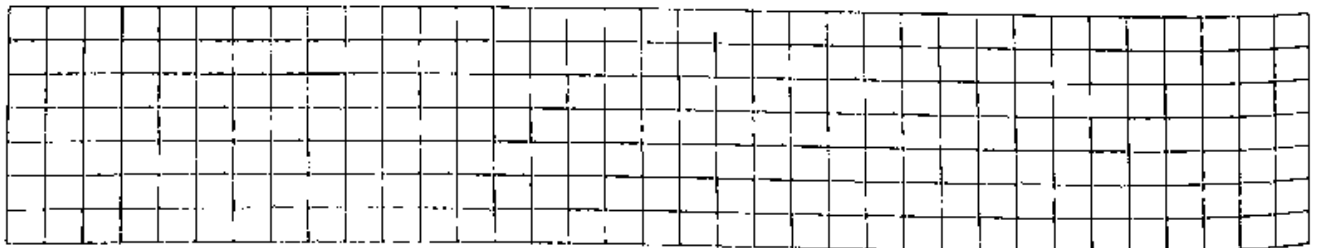
17. İti bucağı 30° , hündürlüyü 4 olan $ABCD$ bərabəryanlı trapesiyasında

$\vec{AB} \cdot \vec{CD}$ skalyar hasilini tapın.

18. $\frac{2^x \cdot (18^x - 5 \cdot 3^x)}{2 \cdot (6^x - 3)} = 1$ tənliyinin köklərinin cəmini tapın.

19. Müstəvidən 8 sm məsafədə olan nöqtədən bu müstəviyə perpendikulyar və uzunluqları 16 sm və $8\sqrt{2}$ sm olan iki məill çəkilmişdir. Perpendikulyar və məillər eyni müstəvi üzərində olarsa, məillər arasında qalan bucağın kiçik qiymətinin dərəcə ölçüsünü tapın.

Cavab: _____

XARİCİ DİL

(İngilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)

Xarici dil fənnindən buraxılış imtahanı üçün təqdim edilmiş imtahan modelinə dair bu tapşırıq nümunələri kurikulum əsasında "Dinləyib-anlama", "Oxu" və "Yazı" nəzmin xətlərinə aid aşağıdakı alt standartlar üzrə bilik və bacarıqların yoxlanılması və qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur:

V sinif

- 3.1.3. Mətnin bütöv hissələrini fərqləndirir.
- 3.1.4. Mətnin məzmununa uyğun suallara cavab verir.
- 4.1.1. Verilmiş sözləri məna və qrammatik cəhətdən əlaqələndirərək cümlələr qurur.

VI sinif

- 1.1.1. Müraciətlər zamanı sualları cavablandırır.
- 1.1.2. Dinlədiyi məndəki yeni informasiyanı müəyyən edir.
- 3.1.1. Söz və ifadələrin leksik-semantik mənasını fərqləndirir.
- 3.1.3. Mətni tərkib hissələrinə (giriş, əsas hissə, nəticə) ayırır.
- 4.1.3. Sözləri orfoqrafiya qaydalarına uyğun yazır.

VII sinif

- 1.1.1. Müraciətlərə uyğun tapşırıqları icra edir.
- 1.1.2. Dinlədiyi məndəki əsas fikri müəyyən edir.
- 3.1.3. Mətnin tərkib hissələri arasındakı məntiqi ardıcılığı

müəyyən edir.

- 3.1.4. Məndəki əsas fikri müəyyən edir.
- 4.1.2. Müxtəlif əşya və hadisələri təsvir edir.

VIII sinif

- 1.1.2. Dinlədiyi mətnin məzmununu hissələrə ayırır.
- 3.1.1. Söz və ifadələri qrammatik-semantik xüsusiyyətlərinə görə fərqləndirir.
- 3.1.4. Məndəki əsas fakt və hadisələri seçir, qruplaşdırır.

IX sinif

- 1.1.1. Müraciətdə ifadə olunan fikrə münasibət bildirir.
- 3.1.4. Oxuduğu məmin məzmununa münasibət bildirir.
- 4.1.3. Müxtəlif konstruksiyalı cümlələri düzgün yazır.

X sinif

- 1.1.2. Dinlədiyi məndəki fakt və hadisələri qruplaşdırır, ümumiləşdirmələr aparır.
- 3.1.4. Məndəki fakt və hadisələri təhlil edir.
- 4.1.3. Cümlələri və abzasları düzgün əlaqələndirmək üçün bağlayıcı vasitələrdən istifadə edir.

XI sinif

- 4.1.3. Orfoqrafiya, qrammatika və durğu işarəsi qaydalarına əməl edir.

İNGİLİS DİLİ

Listen to the passage and answer questions 1-6.

QEYD: Müvafiq audiofayl

abiturient.az/mp3/xb_2024/ingilis_11_24.mp3 linkinə yerləşdirilmişdir.

QR kodu skan etməklə müvafiq audiofayl yerləşdirilmiş sahifəyə birbaşa keçə bilərsiniz.

1. What is the passage mainly about?

- A) various restaurants in Croyde
- B) surfing schools for all ages
- C) necessary equipment for surfing
- D) shops and services in Croyde Bay
- E) a surfing destination in England

2. Which statement is true according to the passage?

- A) The North Devon coast is home to an inactive surfing community.
- B) Surfers prefer staying at hotels in Croyde Bay.
- C) Strong waves makes Croyde Bay a special destination for surfers.
- D) The North Devon coast is hardly chosen by surfers.
- E) There are some difficulties in finding strong waves in Devon

3. Complete the sentence according to the passage.

A variety of shops were opened in the area ...

1. as soon as surfing became more famous
2. to make it possible to have breakfast at private houses
3. to provide the surfers with everything they need
4. before the North Devon became home for surfing

A) 1, 2

B) 3, 4

C) 1, 3

D) 2, 4

E) 1, 4

4. Write the correct answer to the question according to the passage.

Why is evening the best time in Croyde Bay?

5. Complete the sentence according to the passage.

As staying at Bed and Breakfast costs less, surfers ...

6. Write one adjective from the passage that describes the word "surfing".**7. Choose the correct variant.**

Call later, please. I am taking ... photo with ... veteran of the 44-day Patriotic War.

- A) -, a B) a, a C) the, - D) -, - E) a, -

8. Choose the correct variant.

The Prime Minister of this country has ... power but the King has... power than Prime Minister.

- A) quite a lot, fewer B) quite a lot, more C) quite a lot of, less
D) a lot, less E) a lot of, little

9. Choose the correct variant.

Robert has just brought ... lovely flowers. I'll put ... in the new vase.

- A) me, them B) my, it C) me, it
D) mine, their E) my, itself

10. Choose the correct variant.

Keeping ... balance between on-screen and off screen discussions will make you ... communicator.

- A) healthy, better B) a healthier, better C) healthy, best
D) a more healthier, a better E) a healthy, a better

11. Choose the correct word.

Choose the word to this definition:

"to increase the range of one's knowledge or understanding"

- A) to broaden B) to judge C) to doubt
D) to explore E) to struggle

12. Choose the correct variant.

The Government say that the increase in air traffic ... them ... another airport.

- A) let, built B) made, built C) makes, to build
D) made, build E) lets, building

13. Choose the correct sentences in the Passive Voice.

1. This is the police station built on that territory.
2. Special monitors will be installed for each student.
3. The stars which remain unchanging can be used for guidance.
4. Some useful programmes will uploaded by him.
5. A sandstorm can move a big amount of sand.

A) 2, 4, 5

B) 2, 3

C) 1, 3, 4

D) 1, 5

E) 3, 4

14. Choose the correct conjunction.

- ... your immune system ... your mind suffers if you don't sleep well.
- A) Either ... and B) Not only ... —
D) Both ... or E) Neither ... nor C) Not only ... but also

15. Make up a sentence.

1. to make an aurora 2. that's required
3. is 4. and a magnetic field
5. all 6. an atmosphere
- A) 5, 2, 1, 3, 6, 4 B) 1, 3, 5, 2, 6, 4 C) 6, 4, 3, 2, 5, 1
D) 5, 2, 1, 3, 4, 6 E) 5, 2, 6, 4, 3, 1

16. Choose the correct variant.

1. Exercising are a natural way to relax and let go of stress.
2. Nowadays people forget how to converse properly.
3. What are the advantages of digital communication?
4. The expert persuade people to unplug more often.
- A) 1, 3 B) 3, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 2

17. Choose the correct variant.

He always looked emotionally strong. However, when he saw his daughter winning ... the competition, he cried out ... happiness.

- A) -, of B) for, for C) at, in D) with, of E) -, in

18. Choose the correct variant.

The Northern lights are beautiful dancing waves of light ... people's attention for years.

1. that have got 2. have got 3. where has got
4. which have got 5. what have got
- A) 1, 4 B) 3, 5 C) 2, 4 D) 1, 5 E) 2, 3

19. Choose the correct variant.

I ... your colleagues in the park yesterday. They ... tennis and I ... them for a while.

- A) saw, were playing tennis, watched
B) saw, had played, watched
C) had seen, were playing, have watched
D) have seen, played, watched
E) had seen, they have been playing, have watched

20. Choose the correct variant.

Amy once knew the address, but now it's gone from her memory. Amy ... remember the address.

1. can 2. can't 3. isn't able to 4. has 5. is able to
- A) 2, 3 B) 1, 4 C) 1, 5 D) 3, 5 E) 2, 4

21. Choose the correct variant.

How often ...?

1. do you look at posts on social media
2. you have to revise Geography
3. do you talk face-to-face with your friends
4. you post pictures on your Instagram accounts
- A) 1, 4 B) 2, 3 C) 3, 4 D) 1, 2 E) 1, 3

22. Choose the correct sentences with the Possessive case.

1. Without questioning, a persons' life is unlikely to improve.
2. The artists' style belongs only to himself.
3. Fuad's bought a new computer and he's going to have some programmes installed.
4. Online communication's become essential in today's digital age.
5. When the speaker's voice is monotonous, it is hard to stay focused.

- A) 1, 2, 4 B) 4, 5 C) 2, 3 D) 1, 3, 5 E) 3, 4

Read the passage and answer questions 23-30.

1. In mid-XVIII century, independent khanates were formed on the territory of Azerbaijan. Each of these khanates, which was implementing its own policy, had a centre to control the areas that were under its authority. The Khanates were mainly in need of a well-protected capital city because they had to maintain their territorial integrity. One of these khanates was the Karabakh Khanate which covered a large area.
2. Panah Ali khan who founded the Karabakh Khanate decided to build a fortress (castle) which would help him to control all the surrounding areas. Shusha fortress was built in Shusha plateau, because this place was a natural fort surrounded by dense forests and inaccessible high rocks. The historian noted that the fortress-city was impassable due to its position and even a few people would be enough to prevent a large army.
3. Shusha is a valuable model of Azerbaijan architecture of XVIII-XIX centuries with its squares, the Palace of Panah Ali Khan and other sites. Shusha took an active part in the international trade especially in the silk trade. The city of Shusha has always been one of the important centres of the historical, cultural, social, and political life of Azerbaijan, as well as one of the symbols of Islamic civilization.

23. The passage is mainly about

- A) the beautiful nature of Shusha
- B) the benefits of the silk trade
- C) a natural fortress in Karabakh
- D) the areas under the khanates
- E) Azerbaijan in the 19th century

24. Which statements are true according to the passage?

1. The khanates were carrying their own policies out.
 2. The khanates mostly wanted to have an undefeated army.
 3. Shusha had an important role in the silk trade.
 4. The khanates on the territory of Azerbaijan depended on each other.
- A) 1, 2 B) 2, 3 C) 1, 3
D) 1, 4 E) 2, 4

25. Choose the correct answer to the question according to the passage.

What caused the need for human defence to play a less important role in the city?

1. the suitable location of the city
 2. its passable dense forests
 3. the inaccessible high cliffs
 4. the unfavourable choice of the area
- A) 1, 2 B) 3, 4 C) 2, 3
D) 1, 4 E) 1, 3

26. Choose the correct variant that completes the statement, according to the passage.

The Karabakh Khanate was one of the khanates

1. which appeared in the seventeenth century
 2. which extended for miles
 3. where the construction of castles was forbidden
 4. which was independent
 5. that had the power over the neighbouring areas
- A) 2, 4, 5 B) 3, 4 C) 1, 2
D) 2, 3 E) 1, 3, 5

27. Complete the sentence according to the passage by changing at least two words.

Unreachable high rocks and dense forests... .

28. Write the answer to the question by expressing your opinion according to the passage. Write at least three sentences.

What measures are being taken for Shusha's development?

29. Write the word from paragraph 1 which best fits the definition "*the state of being whole and not divided*".

30. Write the close meaning of the word "*to preserve*" from Paragraph 1.

ALMAN DİLİ

Hören Sie den Text und antworten Sie auf die Fragen 1-6.

QEYD: Müvafiq audiofayl

abiturient.az/mp3/xb_2024/alman_11_24.mp3 linkinə yerləşdirilmişdir.

QR kodu skan etməklə müvafiq audiofayl yerləşdirilmiş
səhifəyə birbaşa keçə bilərsiniz.

1. Worum handelt es sich in diesem Text?

- A) Wie man Italienisch gelernt hat?
C) Wie man Englisch gelernt hat?
E) Wie man Französisch gelernt hat?

- B) Wie man Deutsch gelernt hat?
D) Wie ein Mann Polyglotten wurde?

2. Was ist im Text nicht gegeben?

- A) Der Mann lernte Spanisch nicht.
C) Er versuchte immer etwas zu lesen.
E) Er lernte zuerst Grammatik, dann Lesen.

- B) Der Mann verglich die Sätze.
D) Er interessierte sich für Sprachenlernen.

3. Finden Sie richtige Antwort.

Was weckte bei diesem Mann Interesse für die Fremdsprachen?

- A) Beschäftigung mit der Grammatik
C) Erlernen vieler Wörter im Text
E) Gebrauchsanweisung eines Apparates

- B) Wiederholung aller gelesenen Sätze
D) Lesen der Zeitungen und Zeitschriften

4. Schreiben Sie ein Adjektiv, welches das Merkmal des Rasierapparates bezeichnet.

5. Ergänzen Sie den Satz nach dem Text.

Als dieser Mann klein war, ...

6. Schreiben Sie die Antwort auf die gestellte Frage.

Nach wessen Vorbild begann dieser Mann eine Fremdsprache zu lernen?

7. Wählen Sie die richtige Variante aus.

Im Klassenzimmer präsentiert jeder ... Teil der Arbeit und sie diskutieren darüber.

- A) seine B) seinen C) ihren D) ihrer E) unseren

8. Wählen Sie die richtige Variante aus.

Heute ... im Germanistikinstitut eine interessante Konferenz ...

- A) finden-statt B) findest-statt C) findet-statt
D) statt-finden E) fanden-statt

9. Wählen Sie die richtige Variante aus.

Die Schüler meiner Gruppe sind ... Meinung.

- A) demselben B) dieselber C) dasselbe
D) derselben E) dieselbe

10. Wählen Sie die richtige Variante aus.

Die Passagiere liefen schnell in den wartenden Bus, ... es war kalt und neblig.

- A) denn B) deshalb C) deswegen
D) trotzdem E) und

11. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Da der Kommissar viel ... als die ... Passagiere ist, kann er über ihre Köpfe schauen.*

- A) größere-mehrere B) groß-mehr C) große-am meisten
D) am größten-viel E) größer-meisten

12. Wählen Sie die richtige Variante im Passiv aus.*Was ... unter dem Wort „die Leseratte“ ... ?*

- A) werdet-verstanden B) wirst-verstanden C) wird-verstanden
D) werden-verstanden E) haben-verstanden

3. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Das alles ... eine Ausstellung schmücken.*

- A) kann B) kannst C) könnt
D) können E) konnten

4. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Fast jeder zweite Person in diesem Land ist bereit, einen Teil seines Lohnes zum Schutz der Natur ...*

- A) gibt aus B) ausgeben C) gibt aus
D) geben aus E) auszugeben

5. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Das Mädchen ärgert sich über die ... Wolken auf seinem Rock und versucht, sie wegzuwischen.*

- A) grau B) grauen C) grauer D) graues E) grauern

6. Wählen Sie die richtige Variante aus.*... ich einen Roman lese, schreibe ich außergewöhnliche Zitate heraus.*

- A) nachdem B) da C) weil D) wenn E) als

7. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Wir wissen, Vorbilder spielen bei der Berufswahl eine große Rolle.*

- A) Wem? B) Wie? C) Was? D) Wessen? E) Welche?

8. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Welche Aufgabe haben die Massenmedien?*

- A) Aufsätze schreiben B) Informationen verbreiten
C) Bilder zeichnen D) etwas reservieren
E) etwas verkaufen

9. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Was passt nicht in die logische Reihe?*

- A) hassen B) sorgen für j-n C) j-n pflegen
D) sich um j-n kümmern E) j-n lieben

0. Bilden Sie einen Satz.

1. bekannt 2. es ist

3. dass 4. ein Gebirgsland

5. Österreich 6. allen

7. ist

A) 7, 1, 3, 4, 6, 5, 2

B) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

C) 1, 3, 2, 4, 5, 7, 6

D) 2, 6, 1, 3, 5, 4, 7

E) 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1

1. Wählen Sie die richtige Variante aus.*... jetzt bitte den Dialog mit verteilten Rollen, ... die Wörter zu Hilfe.*

- A) Nehmt-lest B) Lies-nehmt C) Lest-nehmen
D) Lese-nimmst E) Lest-nehmt

2. Wählen Sie die richtige Variante aus.*Vor kurzem haben wir das ... Jubiläum des deutschen Lehrverbands in Aserbaidshan an der Fremdsprachenuniversität gefeiert.*

- A) fünfte B) fünften C) fünf
D) fünftes E) fünfter

Lesen Sie den Text und antworten Sie auf die Fragen 23-30

Johann Strauß der Ältere hatte keine musikalische Bildung. Mit 22 Jahren aber eroberte er mit seiner Musik ganz Wien. Doch seine Erfolge und seine Popularität brachten ihm wenig Geld ein. Deshalb wollte er nicht, dass seine Söhne Musiker werden.

Mutter Strauß aber dachte anders. Sie sah, dass ihre Söhne sehr musikalisch sind, besonders der ältere, und sie findet für sie die besten Musiklehrer.

Eines Tages trat der 19jährige Johann Strauß in einem Wiener Restaurant auf. In einem anderen spielte sein Vater. Wien teilte sich in zwei Parteien, die eine war für den Vater Johann Strauß den Älteren, die andere für den Sohn. Der Sohn spielte die Walzer seines Vaters und seine eigenen. Walzer musste er neunzehnmal wiederholen.

Johann Strauß der Jüngere eroberte ganz Europa, er trat mit Erfolg in Amerika auf. Seine lustige Musik machte die Menschen glücklich. Es lag etwas Sonniges in seinen Melodien. Er komponierte wurde krank und konnte nicht mehr auftreten. Aber das Publikum wartete auf ihn. Die Menschen brauchten sein sonniges Talent.

23. Worüber wird im Text gesprochen?

- A) Über die Söhne der Musiker
B) Über die musikalische Begabung
C) Über die Popularität der Musik
D) Über die einfachen Musiker
E) Über die Familie Strauß

24. Wählen Sie die falsche Variante aus.

- A) Die Walzer werden vielmals wiederholt.
B) Die Musikanten waren berühmt.
C) Der Vater verdiente viel Geld.
D) Die Musik von Strauß liebten alle.
E) Der Strauß der Jüngere war in Amerika.

25. Wählen Sie den richtigen Satz aus.

- A) Johann Straus der Ältere hatte musikalisches Talent.
B) Die Musik machte die Menschen glücklich.
C) In der Stadt Wien waren drei Parteien.
D) Mutter Strauß war nicht stolz für ihre Söhne.
E) Strauß der Ältere verdiente viel Geld.

26. Finden Sie richtige Antwort.

Was tat Mutter Strauß für ihre Söhne?

- A) Johann Strauß der Jüngere gab in Amerika Konzerte.
B) Johann Strauß der Jüngere war in Europa bekannt.
C) Die Söhne von Strauß waren talentvolle Musiker.
D) Mutter Strauß fand für ihre Söhne die Musiklehrer.
E) Die Musik von Johann Straus war ausgezeichnet.

27. Beantworten Sie die Frage nach dem Text und äußern Sie Ihre Meinung mindestens mit 3 Sätzen.

Welchen Eindruck machte die Musik auf die Menschen?

28. Ergänzen Sie den Satz mit eigenen Wörtern. Verändern Sie mindestens 2 Wörter.

Mutter Strauß war der Meinung, dass ...

29. Welches Wort aus dem Text entspricht zur Definition „Die Begabung einer Person in einem Gebiet“.**30. Finden Sie im Text Synonym zur Wortverbindung „heitere Musik“.**

FRANSIZ DİLİ

Écoutez le dialogue et répondez aux exercices de 1 à 6.

QEYD: Müvafiq audiofayl

abiturient.az/mp3/xb_2024/fransiz_11_24.mp3 linkinə yerləşdirilmişdir.

QR kodu skan etməklə müvafiq audiofayl yerləşdirilmiş sahifəyə birbaşa keçə bilərsiniz.

Dans le texte il s'agit

- A) de la cantine de l'entreprise
B) de l'entreprise où travaille Julie
C) des collègues de Julie
D) de la famille de Julie
E) de la journée de travail de Julie

Choisissez l'idée fausse.

- A) Julie écoute les informations pendant le petit déjeuner.
B) La pause déjeuner dure jusqu'à quatorze heures.
C) Julie déjeune à la cantine de l'entreprise.
D) Elle pratique le karaté depuis dix ans.
E) Julie va au club de karaté deux fois par semaine.

Choisissez la bonne réponse.

- Que prend Julie pour aller à son travail ?

- A) Elle prend le bus
B) Elle prend le train
C) Elle y va à pied
D) Elle ne prend rien
E) Elle y va en voiture de sa voisine

Écrivez un adjectif numéral ordinal qui caractérise le nom.

Répondez par écrit.

- Que veut dire **pratiquer le karaté** dans le texte ?

Complétez par écrit.

Julie aime beaucoup regarder un film

Complétez par la bonne série.

L'entreprise dans ... mon père travaille est très célèbre.

- A) lequel B) laquelle C) lesquelles D) dont E) de laquelle

Complétez par la bonne série.

Michel a acheté un journal ... rentrant de son travail.

- A) en B) où C) par D) quand E) de

Complétez par la série qui convient.

Quand tu penses ... nous allons passer trois semaines au bord de la mer Caspienne, tu es très contente.

- A) dont B) qui C) que D) où E) alors

Complétez par la bonne série.

Si tu ... français, tu ... du travail plus facilement.

- A) parles - trouverais
B) parlais - trouves
C) parlais - trouverais
D) as parlé - trouveras
E) parlais - aurais trouvé

11. Choisissez la bonne série.

Malgré la grève des transports, ... élève n'était absent ce matin.

- A) aucuns B) aucun C) aucunes
D) chaque E) chacun

12. Choisissez les expressions impersonnelles qui expriment les phénomènes de la nature.

- A) il pleut, il pleure, il crie B) il grêle, il gèle, il tone
C) il y a, il vaut, il faut D) il neige, il fait, il sait
E) il a, il va, il y a

13. Mettez à la voix passive.

Les chats ont renversé les poubelles.

- A) Les poubelles ont été renversées par les chats.
B) Ce sont les chats qui ont renversé les poubelles.
C) Les chats avaient renversé les poubelles.
D) Les poubelles sont renversées par les chats.
E) Les poubelles seront renversées par les chats.

14. Complétez par la bonne série.

Pierre voyage ... bus, vient ... métro, se déplace ... vélo.

- A) en - au - en B) au - au - en C) en - en - au
D) au - en - au E) en - en - en

15. Choisissez les adverbess.

1. bien 2. bon 3. mieux
4. meilleur 5. mauvais 6. mal
A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 6 D) 3, 4 E) 2, 5

16. Choisissez la série avec le gérondif.

- A) Il est au lycée. Il en rentrera à dix-sept heures.
B) Marc aime voyager en avion.
C) Pierre habite en France, son frère habite au Maroc.
D) Elle parle de ses loisirs. Elle en parle toujours.
E) Maman a acheté des fruits en rentrant de son travail.

17. Construisez une phrase.

1. et 2. les légumes 3. les enfants
4. le grand-père 5. aident 6. les fruits
7. ramasser 8. à
A) 7, 5, 3, 6, 2, 4, 1, 8 B) 3, 5, 4, 8, 7, 6, 1, 2
C) 5, 3, 4, 1, 2, 6, 8, 7 D) 8, 4, 5, 3, 1, 7, 2, 6
E) 6, 5, 8, 1, 4, 7, 3, 2

18. Complétez par la bonne série.

Il faut que tu ... ce travail le plus vite possible.

- A) puisses B) fasses C) sais
D) fais E) aies

19. Complétez.

J'aime beaucoup le sport : je joue ... golf et ... tennis. Pendant les heures libres, je m'occupe aussi de musique : je joue ... guitare, ... piano et ... violon.

- A) du - du - à la - au - au B) au - au - de la - du - du
C) au - du - de la - à la - du D) de la - au - à la - au - du
E) à la - à la - du - au - à la

20. Complétez par le superlatif positif.

C'est ... tableau de cet artiste.

- A) le moins B) mieux C) le mieux
D) plus beau E) le plus beau

21. Associez.

1. offrir
2. conduire
3. déménager

- a. changer de logement, changer de lieu d'habitation
- b. diriger, mener d'un lieu à l'autre
- c. donner, présenter, proposer
- d. inviter, accueillir, servir

- A) 1 - c; 2 - a; 3 - b
D) 1 - c; 2 - b; 3 - a

- B) 1 - b; 2 - a; 3 - c
E) 1 - a; 2 - b; 3 - d

- C) 1 - a; 2 - d; 3 - b

22. Complétez.

Lucette m'a écrit qu'elle ... ses études secondaires et qu'elle ... en vacances avec ses parents.

- A) avait déjà terminé - était
D) terminera - a été

- B) va terminer - sera
E) termine - sera

- C) termine - partira

Lisez le texte et répondez aux exercices de 23-30.

Les dernières années, la pollution a beaucoup augmenté dans le monde.

Regardez l'eau des rivières, des fleuves, des lacs, des mers. On y jette des déchets, des polluants, des objets dangereux.

Les forêts rapetissent de jour en jour, on coupe les arbres pour construire des maisons, faire des meubles, du papier, etc. Des milliers d'animaux et de plantes disparaissent. Et les sacs plastique, ils créent de gros problèmes, dégradent l'environnement.

Nous avons une seule Planète et nous sommes tous responsables de son avenir.

Agir pour la protection de l'environnement, c'est facile ! Tout le monde peut **le** faire : si chacun de nous faisait quelque chose, la pollution diminuerait. Des habitudes et des gestes simples peuvent avoir des conséquences positives pour la Planète : ne pas gaspiller l'électricité, ne pas utiliser plus de l'eau si on n'en a pas besoin, élargir les bois.

Aujourd'hui, des automobilistes font du covoiturage, partagent leur voiture avec une autre personne. Dans les grandes villes, les gens se déplacent en transport commun.

Il faut essayer de réduire les déchets, de les trier et les mettre dans les poubelles.

Il suffit de penser à la protection de l'environnement et agir !

23. Choisissez l'idée principale du texte.

- A) Le rapetissement des forêts
- B) La pollution de l'eau de la Planète
- C) La protection de l'environnement
- D) La disparition des animaux et des plantes
- E) Le problème des sacs plastique

24. Choisissez l'idée correcte.

- A) La protection de l'environnement dépend de tout le monde.
- B) Les gens ont raison de polluer l'eau des mers.
- C) Les sacs plastique ne créent pas de problèmes pour la Planète.
- D) Ce n'est pas facile de protéger l'environnement.
- E) Personne n'est responsable pour la protection de l'environnement.

25. Choisissez la réponse correcte.

- Pourquoi les automobilistes partagent leur voiture avec une autre personne ?

- A) Pour aider les gens.
- B) Pour polluer moins l'environnement.
- C) Pour faciliter les voyages.
- D) Pour économiser le temps.
- E) Pour réduire les déchets.

26. Quelle expression peut remplacer le souligné dans le texte.

- A) ne rien faire
- B) éteindre la lumière
- C) fermer le robinet
- D) défendre la nature
- E) faire quelque chose

27. Choisissez dans le texte le mot qui a le même sens que *se déplacer*.

28. Répondez d'après le texte en exprimant votre opinion au moins 3 phrases.

– Pour quelles raisons faut-il accorder plus d'attention aux problèmes de l'écologie ?

29. Complétez la phrase en utilisant au moins 2 mots qui ne figurent pas dans le texte.

Chacun peut faire quelque chose ...

30. C'est un objet qu'on met dans les cours et dans les rues pour y mettre les déchets.

Qu'est-ce que c'est ?

RUS DİLİ

Прослушайте текст и выполните задания 1-6.

QEYD: Müvafiq audiofayl

abiturient.az/mp3/xb_2024/rus_11_24.mp3 linkinə yerləşdirilmişdir.

QR kodu skan etməklə müvafiq audiofayl yerləşdirilmiş sahifəyə birbaşa keçə bilərsiniz.

1. Определите основную мысль текста.

- A) Учёных интересовало изучение различных мёртвых языков.
- B) Грамматика мёртвых языков представляет интерес и в наше время.
- C) Народы, жившие в Римской империи, забывали свой родной язык.
- D) И в древние времена, и сегодня идёт процесс вымирания языков.
- E) Мёртвые языки известны нам из письменных памятников древности.

2. Определите неверное утверждение по тексту.

- A) Латинский язык сегодня используется в медицине.
- B) Иврит в наши дни снова начал употребляться.
- C) Большинство мёртвых языков употребляются и в наши дни.
- D) Старославянский язык в наше время считается мёртвым.
- E) Язык, как и человек, может рождаться, развиваться и умирать.

3. Определите верный ответ на вопрос "Почему в наше время тоже наблюдается вымирание языков?"

- A) Потому что на телевидении и радио употребляется государственный язык страны.
- B) Потому что некоторые языки используются в медицине и биологии.
- C) Потому что учёные занимаются лексикой и грамматикой мёртвых языков.
- D) Потому что сегодня не существуют огромные государства и империи.
- E) Потому что в наши дни изучаются письменные памятники древности.

4. Напишите ответ на вопрос "Кто сегодня изучает мёртвые языки и говорит на них?"

5. Дополните предложение словами из текста.

В империях и огромных государствах некоторые языки умирали, так как ...

6. Напишите одно прилагательное из текста, которое характеризует слово "организм".

7. В каких словах одинаковое количество букв и звуков?

1. интерьер	2. авиация	3. юбилей
4. бандероль	5. гравюра	6. колыбель
7. подъём	8. жалюзи	
- A) 3, 5, 6, 8 B) 2, 4, 7 C) 1, 5, 7, 8 D) 1, 4, 6 E) 3, 4, 7, 8

8. Со словом *оранжерея* не употребляется

- A) небольшая B) красивая C) прекрасная
- D) огромная E) долгая

9. Укажите правильный вариант.

Большое стихотворное произведение на героическую, историческую или лирическую тему – это ...

- A) песня B) басня C) дастан D) поэма E) частушка

10. В прямом значении употреблено выделенное слово в словосочетании

- A) письменный перевод B) железный характер C) золотая осень
D) тяжёлое чувство E) чёрные мысли

11. Укажите синонимы.

- A) интересный – волшебный B) быстрый – длинный
C) точный – правильный D) красный – яркий
E) ранний – сегодняшний

12. Антонимом слова ценный является

- A) благодарный B) дорогой C) плохой
D) дешёвый E) ужасный

13. Укажите существительные мужского и женского рода соответственно.

- A) словарь, чай B) цель, гербарий C) гений, медаль
D) метель, болезнь E) радость, рояль

14. Определите верный вариант.

Азербайджанские ковры изображены на мног. картин. известн. художник. .

- A) -их, -ах, -ые, -и B) -их, -ах, -ых, -ов C) -им, -ам, -ых, -ов
D) -ими, -ами, -ым, -ам E) -ие, -ы, -ыми, -ами

15. На какие вопросы отвечают выделенные в предложении слова?

Сегодня туризм в Азербайджане быстро развивается.

- A) куда? когда? где? B) когда? куда? как? C) где? откуда? когда?
D) когда? где? как? E) как? где? куда?

16. Определите правильный вариант.

Утром я пошёл ... остановку ... моего дома. Скоро ... угла выехал автобус. Я поехал ... школу этом автобусе.

- A) на, из, у, за B) в, около, из-за, на C) за, до, из, на
D) через, от, с, к E) на, около, из-за, в

17. Укажите правильный вариант.

Туристы выехали на экскурсию, ... было ещё темно. Они поехали к озеру, ... находится высоко в горах. Там они увидели, ... из-за гор встаёт солнце.

- A) когда, которое, как B) потому что, как, куда
C) как, которое, когда D) когда, какое, поэтому
E) так как, куда, откуда

18. Дополните предложение.

В субботу начнётся чемпионат страны по футболу,

- A) где я посмотрел очень интересные матчи
B) поэтому мне нужно купить билет на матч
C) когда я на стадионе сидел в двенадцатом ряду
D) который провели в начале прошлой недели
E) поэтому моя любимая команда заняла первое место

19. Составьте предложение.

1. со 2. я 3. другом
4. общаюсь 5. из 6. своим
7. онлайн 8. Стамбула
A) 4, 2, 3, 1, 8, 6, 5, 7 B) 1, 6, 3, 8, 5, 2, 4, 7
C) 2, 7, 4, 3, 6, 5, 8, 1 D) 2, 4, 1, 6, 3, 5, 8, 7
E) 3, 6, 5, 8, 2, 1, 7, 4

20. Составьте диалог.

1. – Наверное, завтра точно узнаю, когда пойду в школу.
2. – У меня завтра много уроков и нужно к ним готовиться.
3. – Ты знаешь, когда будет презентация книги известного писателя?
4. – Тогда тебе нужно выполнить домашнее задание заранее.
A) 3, 2, 1, 4 B) 3, 1, 2, 4 C) 1, 4, 2, 3
D) 2, 1, 4, 3 E) 4, 3, 1, 2

21. Составьте текст.

1. В день праздника в Гейчай приезжают гости со всей страны.
 2. Во второй половине дня в городе проходят концерты.
 3. В Азербайджане ежегодно проводится красочный праздник граната.
 4. Там проводятся выставки, демонстрируются соки, варенья из граната.
- A) 3, 2, 1, 4 B) 2, 4, 1, 3 C) 4, 2, 3, 1
D) 3, 1, 4, 2 E) 2, 3, 4, 1

22. Определите логически верный вариант.

- Завтра читальный зал открывается после полудня.*
- A) Они не смогут пойти в читальный зал к четырём часам.
 - B) Мы сможем взять нужные книги после обеда.
 - C) Он сможет пойти в читальный зал рано утром.
 - D) Она не сможет взять словарь в пять часов вечера.
 - E) Вы сможете пойти в читальный зал в десять часов утра.

Прочитайте текст и выполните задания 23-30.

В Физулинском регионе много исторических, археологических достопримечательностей: старинных мечетей, мавзолеев, караван-сараев. В разное время в регионе проводились раскопки. Они доказывают, что это древний регион. Недалеко от посёлка Горадиш нашли фрагменты мечети, мавзолея XIII-XIV веков. Учёные считают, что сегодня под землёй остаётся большая часть средневекового города. Регион известен Азыхской пещерой, которая находится примерно в 15 километрах от Физули. Исследование пещеры, в которой много тысяч лет назад жили люди, – большое достижение азербайджанских археологов.

Город Физули – административный центр Физулинского района. Название города менялось несколько раз. Сначала он назывался Гарабулаг. В 1959 году город стал называться Физули – в честь 400-летия великого азербайджанского поэта Мухаммеда Физули. До войны здесь находились народный театр, дом культуры, библиотека. Также был установлен памятник Физули. Однако за годы войны город полностью уничтожили. В 2020 году Физули и оккупированные сёла района были освобождены. Согласно распоряжению Президента Азербайджана Ильхама Алиева 17 октября – день освобождения Физули от оккупации – отмечается как День города.

Физулинский регион долго был оккупирован. Сегодня здесь строятся сёла, автомобильные, железные дороги. Всего за 9 месяцев построили современный международный аэропорт. Его называют «воздушными воротами» Карабаха. Строятся административные здания, спортивные, жилые комплексы. Скоро Физулинский район откроется для иностранных туристов, желающих узнать историю и культуру Азербайджана.

23. Укажите основную мысль текста.

- A) Вскоре туристы из разных стран смогут посетить Физулинский регион.
- B) В Физулинском регионе имеется много достопримечательностей.
- C) Долгое время древний Физулинский регион был оккупирован.
- D) 17 октября отмечают День города Физули – административного центра региона.
- E) После оккупации восстанавливается древний Физулинский регион.

24. Какое утверждение не соответствует содержанию текста?

- A) Название административного центра региона изменили в честь 400-летия великого поэта Физули.
- B) Расстояние от административного центра до Азыхской пещеры более 15 километров.
- C) Город Физули был освобождён от оккупации 17 октября 2020 года.
- D) В Физулинском регионе археологи нашли постройки средневекового города.
- E) Старинные мечети, мавзолеи, караван-сарай – достопримечательности Физулинского региона.

25. Дополните предложение информацией из текста.

- Огромным успехом азербайджанских археологов является то, что ...*
- A) достопримечательности региона посетят многие туристы
 - B) за короткое время был построен международный аэропорт
 - C) были обнаружены административные здания и спортивные комплексы
 - D) они исследовали Азыхскую пещеру – древнее место поселения людей
 - E) административный центр назвали в честь выдающегося поэта Физули

26. Определите правильный ответ на вопрос "Что свидетельствует о том, что Физулинский регион – древний?".
- A) Народный театр в административном центре региона.
 - B) Прежнее название города Физули – Гарабулаг.
 - C) Большой интерес к региону иностранных туристов.
 - D) Памятник выдающемуся азербайджанскому поэту.
 - E) Раскопки азербайджанских археологов в этом регионе.

27. Дополните предложение информацией из текста, заменив в ответе не менее двух слов

По мнению археологов, и в наши дни в Физулинском регионе ещё не исследована ...

28. Ответьте на вопрос согласно тексту, выразив своё мнение о его содержании (не менее 3-х предложений).

Как вы считаете, каким будет город Физули в будущем?

29. Выпишите из текста слово, которое означает "захват чужой территории военной силой"
-

30. Напишите синоним слова "зарубежный".
-

ƏRƏB DİLİ

استمعوا إلى النص وأجيبوا على الأسئلة 1-6.

QEYD: Müvafiq audiofayl

abiturient.az/mp3/xb_2024/arab_11_24.mp3 linkinə yerləşdirilmişdir.

QR kodu skan etməklə müvafiq audiofayl yerləşdirilmiş
səhifəyə birbaşa keçə bilərsiniz.

1. عما هذا النص؟

(A) عن يوم الميلاد

(B) عن يوم الاستراحة

(C) عن يوم العلم

(D) عن يوم الاستقلال

(E) عن يوم المعرفة

2. إختاروا جملة عائدة لهذا النص.

(A) إجتمع الناس في فناء البداية.

(B) أبو فريد مدرس لهذه المدرسة.

(C) في باكو عدد كبير من المتاحف.

(D) في نفس الوقت كانت حياة علمنا قصيرة.

(E) خلال هذه المدة أفتتحت المدارس الجديدة

3. عینوا جوابا صحیحا:

في أي يوم يحتفل بيوم العلم في أندريجان؟

(A) في التاسع من شهر نوفمبر

(B) في الثامن والعشرين من شهر مايو

(C) في الثامن والعشرين من شهر أبريل

(D) في الثامن من شهر نوفمبر

(E) في التاسع من شهر مايو

4. أتموا الجملة من النص:

نظم مقتس مثل...

5. أكتبوا معنى كلمة "عظيم" المستعملة في النص.

6. أكتبوا التعتين المستعملين في النص.

7. رتبوا جملة صحيحة.

1. المنزسون

2. المترسة

3. وذهبوا

4. بيوتهم

5. خرج

6. من

7. إلى

(A) 5، 1، 6، 2، 3، 7، 4

(B) 5، 7، 4، 3، 6، 1، 2

(C) 2، 5، 4، 7، 1، 3، 6

(D) 7، 5، 1، 4، 6، 2، 3

(E) 6، 4، 7، 3، 2، 5، 1

8. أشيروا إلى بند عائد إلى كلمة "محرابة".

(A) مفعول الباب الرابع

(B) فاعل الباب السابع

(C) مفعول الباب السادس

(D) مصدر الباب الخامس

(E) مصدر الباب الثالث

9. أشيروا إلى الجملة الظرفية.
(A) كلما فكرت في هذا العمل رجعت إلى البيت مسرعا.
(B) له مكانة مرموقة بيننا.
(C) إن تفهم الجملة تترجمها.
(D) هل رأيت الكاتب الذي وصل من العراق.
(E) بعد ما وصلت باكوا لم أرك.

10. عينوا النقاسب.

1. حرف الجر
2. حرف العطف
3. أداة
a. قد
b. على
c. هل
d. أن
e. ها
1-a, 2-d, 3-b (A)
1-b, 2-d, 3-a (B)
1-b, 2-c, 3-e (C)
1-d, 2-e, 3-a (D)
1-c, 2-c, 3-b (E)

11. عينوا اسم الإشارة بوظيفة النعت.

- (A) ذلك كتاب
(B) هو تلميذ
(C) هذه البنات
(D) هؤلاء بنون
(E) مدرستكم

12. عینوا عدد الأعداد الأصلية:

ازل، إثنا عشر، تسعة عشر، ثمان، سادس عشر، خمس، سدسان

6 (A)

2 (B)

5 (C)

3 (D)

4 (E)

13. ضعوا الكلمتين المناسبيتين إلى مكان النقاط:

... أنور وأحمد ...

(A) كانوا، رياضيين

(B) كان، رياضيين

(C) كان، رياضيون

(D) كان، رياضيين

(E) كانوا، رياضيين

14. عینوا الاسم المركب.

(A) ابن أخي

(B) ابن السبيل

(C) بنت الام

(D) أخو صديقي

(E) أبو التلميذ

15. عینوا الكلمة المترادفة لكلمة "مؤلف".

(A) معلم

(B) متعلم

(C) مصنف

(D) مرتع

(E) مشارك

16. عینوا نوع العبارة:

كتاب مكتبة مدرسة عاصمة الجمهورية

(A) إضافة بسيطة

(B) الإضافة بالنعته

(C) العبارة النعتية المتطابقة

(D) الإضافة بأعضاء متجانسة

(E) الإضافة الكثيرة الجوانب

17. ضعوا صفات موافقة في مكان النقاط.

1. درس ...

2. المدينة ...

3. تلاميذ ...

4. البلد ...

a. شيق

b. القديم

c. مجتهدون

d. الجميلة

e. فورا

1-c, 2-a, 3-d, 4-b (A)

1-c, 2-e, 3-b, 4-a (B)

1-b, 2-c, 3-e, 4-d (C)

1-a, 2-d, 3-c, 4-b (D)

1-d, 2-b, 3-a, 4-e (E)

18. أشيروا إلى الضمائر الموافقة بمكان النقاط.

البنون ذاهبون إلى ... المكتبة.

إن ... الأولاد حضروا المدرسة صباحا.

... تلميذ مدرسة من المدارس الواقعة في أطراف مدينتنا.

(A) هذا، هذان، هي

(B) تلك، أولئك، أنا

(C) هذه، ذلك، هو

(D) أولئك، هم، نحن

(E) أنت، هؤلاء، تلك

19. عینوا اسم الصناعة.

(A) أستاذ

(B) مُعَلِّم

(C) تلميذ

(D) قصاب

(E) مُدِير

20. عینوا أسماء التفضیل

1. الغني

2. الدنيا

3. الكبير

4. الاكثر

5. الصغرى

(A) 2، 3، 4

(B) 1، 3، 5

(C) 2، 4، 5

(D) 1، 2، 4

(E) 1، 3، 5

21. عینوا جملة فيها المفعول المطلق.

(A) طالعنا مطالعة.

(B) هذه الصورة جميلة جدًا.

(C) الآن الساعة السادسة.

(D) رجعت إلى البيت مسرعا.

(E) فهمت هذا الدرس جيدا.

22. أشيروا إلى فعل الشروع.

(A) مضى

(B) إنطلق

(C) ليس

(D) ما زال

(E) بقي

إقرأوا النص و أجبوا على الأسئلة (23 - 30).

باكو هي عاصمة جمهورية آذربيجان المستقلة. لقد ولدت ونشأت في هذه المدينة. تقع باكو على ساحل بحر الخزر. إنها مدينة قديمة. وفي رأي المؤرخين يبلغ عمر المدينة أكثر من ألفي سنة. مدينتنا غنية في العالم بثرواتها وأهمها هي النفط. منذ منتصف القرن التاسع عشر تطوّرت الصناعة من جملتها استخراجات النفط في باكو. تُعرف عاصمتنا بأنها مدينة نفطية في العالم. هنا استخراج "الذهب الأسود" على الأرض أو في البحر. في عام ألف وتسع مئة وتسع وأربعين بدأ عمال النفط في إنتاج النفط في البحر المفتوح. إن "أحجار النفط" ليس لها مثيل في العالم. تتطور صناعة النفط بسرعة في باكو.

مسقط رأسي باكو هي مدينة حديثة أيضاً وهي مركز ثقافي لبلدنا. إن عاصمتنا مدينة صناعية قوية ومركز ثقافي كبير نو تقاليد مجيدة. في باكو وأطرافها عديد من المصانع والمعامل وغيرها من المؤسسات الصناعية. يوجد هنا عدد كثير من المتاحف والحدائق والمسارح والمعارض والمطاعم والعديد من مراكز التسلية الأخرى. هناك كذلك كثير من مراكز العلوم والثقافة والجامعات والمعاهد والمدارس الفنية والمدارس المهنية. وفي كل عام يدرس الآلاف من المتخصصين الشباب دروسا هنا وبالإضافة إلى أن عددا كبيرا من الطلاب الأجانب يتعلمون أسرار العلوم المختلفة في مدينتنا. أنا فخور بمدينتي المزدهرة.

23. عما هذا النص؟

(A) عن المراكز الثقافية

(B) عن جمهوريتنا

(C) عن المؤسسات الصناعية

(D) عن عاصمتنا

(E) عن الطلاب والطالبات

24. إختاروا جملة ليست عائدة لهذا النص.

(A) هي مدينة حديثة كذلك.

(B) وفي كل سنة يدرس كثير من المتخصصين دروسا هنا.

(C) عاصمتنا مدينة صناعية ومركز ثقافي.

(D) إنها تقع على ساحل بحر الخزر.

(E) إجتمع الطلاب والطالبات أمام الجامعة.

25. عینوا جوابا صحیحاً خاصاً بالنص:

من هو يتعلمون في جامعاتنا؟

(A) الطلاب الأجانب

(B) للتلاميذ الأجانب

(C) المدرسون الأجانب

(D) الضيوف الأجانب

(E) الرياضيون الأجانب

26. عینوا كلمة مترادفة لكلمة "حديث"

(A) أحاديث

(B) حدث

(C) أحداث

(D) معاصر

(E) حكاية

27. في أيّ معنى مستعمل الضمير تحته الخط؟

28. أحببوا على السؤال الخاص بالنص وكتبوا مناسبكم الى موضوعه . (أقلّ ثلاث جمل)
تنب يقضي الضيوف الأجانب الأوقات الفارغة في باكو عادة؟

29. املؤوا الفارغات بالكلمات والعبارات المناسبة بالجزء الثاني:
هناك أيضا عديد من مراكز العلوم مثل... والمؤسسات الصناعية مثل...

30. أكتبوا نعتين عائدتين لعاصمة آذربايجان.

FARS DİLİ

به متن گوش بدهید و تمرینهای 1-6 را انجام بدهید.

QEYD: Müvafiq audiofayl

abiturient.az/mp3/xb_2024/fars_11_24.mp3 linkinə yerləşdirilmişdir.

QR kodu skan etməklə müvafiq audiofayl yerləşdirilmiş sahifəyə birbaşa keçə bilərsiniz.

1. در متن صحبت از چه می رود؟

- (A) در باره ی بعضی از مکان های جهان
- (B) دعا کردن برای باریدن باران
- (C) در باره ی درخشش خورشید
- (D) از اهمیت باریدن باران
- (E) درباره ی زندگی

2. مربوط به متن افکار درست را انتخاب کنید

- 1. باران باغبانی است که به گل ها و گیاهان آب می دهد.
- 2. هر قطره باران زندگی بخش نیست.
- 3. آب برای موجودات و گیاهان واجب است.
- 4. باران پاکی را برای زمین به ارمغان نمی آورد.
- 5. بعد از بارش باران هر دانه کاشته شده شکوفا می شود.

(A) 1, 2, 4

(B) 2, 4, 5

(C) 1, 3, 5

(D) 1, 2, 3

(E) 3, 4, 5

3. کدام جمله مربوط به متن نیست؟

- (A) در تمام مکان های جهان باران می بارد .
- (B) وقتی باران می بارد، هر غنچه گل جان تازه می گیرد.
- (C) باران چه نعمت زیبا و ارزشمندی است.
- (D) باران از زیباترین نعمات طبیعت است.
- (E) هر قطره باران برای کشاورزی واجب است.

4. مربوط به متن جمله ی زیر را به اتمام برسانید.

هر دانه کاشته شده بعد از باریدن باران ... بیرون می آورد.

به سوال زیر مربوط به متن جواب بدهید.
 زرش باران را چه جور می توان درک کرد؟

بوی صفت بنویسید که مربوط به ارزش باران باشد.

9. در جمله ی زیر کدام انواع ضمیر وجود دارد؟
 روزی که کسانی در مجلس ما شرکت خواهد کرد؟

- (A) پرسشی، اشاره
 (B) تعیینی، پرسشی
 (C) اشاره، مبهم
 (D) شخصی، تاکیدی
 (E) پرسشی، شخصی

10. در ترکیب کدام جمله ظرف علت و سبب وجود دارد؟
 (A) وقتی که مادرش را دید از شادی چشمایش پر از اشک شد.
 (B) من به هیچ وجه نمی توانم با عقیده ی شما همراهی شوم.
 (C) یادم میاید که بعد از ظهر یک روز پاییزی بود.
 (D) برگ درختان مثل سربازهای تیرخورده تک تک می افتادند.
 (E) فاطمه آن قدر تند تند حرف می زد که چیزی نمی فهمیدم.

9. در کدام جمله عدد ترتیبی به کار رفته است؟
 (A) فردوسی تصمیم گرفت تا "شاهنامه" را پایان نرساند آرام نگیرد.
 (B) شب آخری سال ما با دوستان خواهیم به خانه ی آموزگارمان رفت.
 (C) ساختن خانه بدون نقشه سبب می شود که ساختمان ناقص بدست آید.
 (D) از خشت پخته پل محکم ساختند.
 (E) شاخ گل هر جا که می روید گل است.

10. املاي کدام کلمات درست است؟

1. صبح، قدیم، خواهر، ناطق، ثریا، مصلحت
 2. وطن، جهان، لحظه، کوتاه، جمع، لبخند
 3. حر، آهنگ، هرف، منزره، کلاص، سفت
 4. سرباز، طرف، وضع، غمگین، علف
 5. مسلهت، وسال، ماحر، اهمد، خاتره

(A) 1, 2, 5

(B) 3, 4, 5

(C) 2, 3, 4

(D) 1, 2, 4

(E) 1, 3, 5

11. کلمات متضاد را در جملات زیر معین کنید.
- (A) ماهر پسر بسیار خوب و کوشاست.
- (B) افغان ها خلق خیلی مرد و جسور و قهرمان هستند.
- (C) ژاله دیروز با برادرش و خواهرش به سینما رفتند.
- (D) بنای دبیرستان ما از بزرگترین بناهای شهر است.
- (E) رفیق من رنگ های سفید و سیاه را خیلی دوست دارد.
12. وقت را معین کنید.
- عقرب کوچک روی یک، عقرب بزرگ روی پنج است ساعت چند را نشان میدهد؟
- (A) ساعت یک و نیم است.
- (B) ساعت یک و بیست و پنج دقیقه است.
- (C) ساعت یک و بیست و پنج دقیقه کم است.
- (D) ساعت یک و ربع دقیقه است.
- (E) ساعت پنج و نیم است.
13. در ترکیب کدام جمله حرف ربط مرکب وجود دارد؟
- (A) خسرو پرویز پسر هرمز و نواده ی انوشیروان است.
- (B) آنجا برای محافظت شهر ولایت لشکری با شد.
- (C) همینکه رعنا را در دانشگاه دیدم خیلی خوشحال شدم.
- (D) صبح روز بعد مردم در میدان جمع شدند.
- (E) رویاهی دنبال کلاهی می دوید..
14. صفات ساده را معین کنید.
1. نیرو، با نمک، بامزه، زیبا، بی باک
2. کج، بد، تلخ، پیر، شیرین
3. جوان، سیاه، بزرگ، عمیق، سرد
4. مناسب، راست، خوب، سخت، کوچک
5. زیان، اندوهگین، علف، بی شک، باران
- (A) 1, 2, 3
- (B) 3, 4, 5
- (C) 2, 3, 4
- (D) 1, 4, 5
- (E) 1, 2, 5
15. در کدام جمله فعل در زمان حال است؟
- (A) من از حوادث زندگی لذت می برم و مهم نیست که این حوادث خوب یا بد باشد.
- (B) بچه ها یکی پس از دیگری توی آب جستند.
- (C) شما اینجا تنها برای مدتی کوتاه هستید نگران نباشید.
- (D) هر گز خودتان را با هیچ کس دیگر در این جهان مقایسه نکنید.
- (E) من فردا با رفقایم خواهیم به شهر گنجه رفت.

18. جمع مکسر را در جمله ی زیر نشان بدهید.
 اوایل بهار پرندگان از کشورهای گرمی بر می گردند.
 (A) پرندگان
 (B) اوایل
 (C) بر می گردند
 (D) گرمی
 (E) بهار

19. در کدام جمله وجه واجب به کار رفته است؟
 (A) من در باره ی تمام این کارها بایستی با اوصحبت می کردم.
 (B) کاش تو هم این داستان را بخوانی.
 (C) اگر امکان دارند، بگذار آنهاهم تشریف بیاورند.
 (D) در این موقع عمومراذ کریم را دید.
 (E) فردوسی طوسی بینظیر زمان خود بود.

20. در جمله ی زیر به جای نقطه ها حروف اضافه ی مناسب را معین کنید.
 بیرون بعد ... درس ... موزه و ... سینما رفته بودیم.
 (A) از، از، به
 (B) به، را، به
 (C) با، از، را
 (D) از، به، به
 (E) در، از، به

21. وجه فعل را در جمله ی زیر معین کنید
 نمی توانی یک غزل از نظامی از بر بگویی؟
 (A) وجه اقتداری
 (B) وجه امری
 (C) وجه واجب
 (D) وجه لازم
 (E) وجه شرطی

22. از جهت اسامی مشتق رابطه ی درست را معین کنید.
 1. اسمهایی که از اسم درست می شوند
 2. اسمهایی که از فعل درست می شوند.
 1- گردش، ورزش، لرش
 2- مهندسی، پدري، شاعری
 1- نویسنده، باران، ایستگاه
 2- کارمند، نانوا، آهنگر
 1- خنده، دانش، زرگر
 (A) 1-a, d; 2-b, c
 (B) 1-a, b; 2-c, d
 (C) 1-a, d; 2-c, e
 (D) 1-c, e; 2-b, d
 (E) 1-b, d; 2-a, c

21. وجه وصفی در کدام جملات زیر بکار رفته است؟

1. ناظم آن حکایت را از پدرش شنیده بود.
2. دانش آموزان کتاب و دفترهایشان را از کیف در آورده روی نیمکت گذاشتند.
3. اوبا تبسم کنان دستش را روی سینه اش گذاشت و تعظیم کرد.
4. غم انگیز ترین صحنه ی زندگی من تماشای صحنه ی مرگ پدرم بود.
5. او را یک ساعت ونیم منتظر بودم..

1, 4 (A)

2, 5 (B)

2, 3 (C)

4, 5 (D)

1, 3 (E)

22. افعالی مشتق را نشان بدهید.

- (A) آمدن، نوشتن، دادن، خواندن، آوردن
 (B) دیدن، رفتن، دادن، گفتن، زدن
 (C) خندیدن، راندن، گذراندن، گرفتن
 (D) فرورفتن، برگشتن، در آمدن، بر داشتن
 (E) دویدن، ایستادن، باریدن، خواندن

متن را بخوانید و تمرینهای 23-30 را انجام بدهید.

تاریخ دقیق پیدایش کبوتر و زمان اهلی شدن و استفاده از آن در جنگ و صلح به درستی معلوم نیست. چندین هزار سال قبل از میلاد از کبوتر به عنوان قاصد استفاده می کردند و نام برندگان ورزش های المپیک را به پای آن ها می بستند و به وطن شان می فرستادند. پس از مصر، ایران، چین، یونان و روم از قدیمی ترین مراکز پرورش و تربیت کبوتر در اعصار گذشته بوده اند.

از قدیم از پرندگان خانگی بوده و دارندگان این حیوان را کبوتر باز می گویند. کبوتران خانگی به علت تغذیه مناسب و شرایط استراحت گاه (از لحاظ جثه) از هموعان وحشی خود بزرگترند. کبوتران خانگی را معمولاً آموزش می دهند تا خانه صاحبش را مرکز قطب نمای درونی خود قرار دهد و جلد شود.

برای جلد کردن کبوتر، معمولاً پرهای کبوتر را (به غیر از شه پر) می برند (قیچی می کنند) و مدتی بسته به خصوصاً نژاد حیوان نگهداری می کنند تا قطب نمای درونی حیوان تغییر مرکز داده و خانه جدید را مرکز قطب نه کند. کبوتر بازان خاطرات فراوانی از کبوترانی دارند که بعد از سال ها به خانه قبلی خود بازگشته اند و هیچگاه این قطب نما تغییر نکرده است.

23. در متن صحبت از چه می رود؟

- (A) از کبوتران خانگی و وحشی
 (B) از پیدای قطب نما
 (C) از پرندگان زحمت کشی
 (D) از جمع آوری غذای کبوتران
 (E) از زندگی جالب کبوتران وحشی

24. مربوط به متن افکار درست را انتخاب کنید.
1. دارندگان کیبوتران را کیبوتر باز می‌گویند.
 2. تاریخ دقیق پیدایش کیبوتر معلوم نیست.
 3. کیبوتران تمام عمر خود را تنها می‌مانند.
 4. برای جلد کردن کیبوتر پرهای کیبوتر را قیچی می‌کنند.
 5. کیبوتران خانگی از هموعان وحشی خود بزرگتر نیستند.
- (A) 1, 3, 5
(B) 1, 3, 4
(C) 2, 4, 5
(D) 1, 2, 4
(E) 2, 3, 5

25. مضمون کدام جمله مربوط به متن نیست؟
- (A) قبل از میلاد از کیبوتر به عنوان قاصد استفاده می‌کردند.
 - (B) کیبوتر بازان خاطرات فراوانی از کیبوترانی دارند.
 - (C) کیبوتران خانگی تغذیه مناسب دارند.
 - (D) تربیت کیبوتر در اعصار گذشته بود.
 - (E) زمان اهلی شدن و استفاده از کیبوتران در جنگ ملوم است.

26. در متن از چند نوع کیبوتر صحبت می‌رود؟

- (A) سه
(B) دو
(C) یک
(D) چهار
(E) ده

27. به جای نقطه‌ها کلمات مناسب بنویسید.
از طول تاریخ ... در مورد ... کیبوتران به انسان‌ها نقل شده است.

28. بر اساس متن به سوال زیر جواب دهید. (3 جمله بنویسید)
اهمیت کیبوتر در زندگی انسان چیست؟

29. "دارندگان این حیوان را کیبوتر باز می‌گویند."
از این جمله به جای "حیوان را" کلمه‌ی مناسب را بنویسید.

30. کلمه‌ی "پرها" را در متن با کدام کلمه می‌توان عوض کرد؟

QIYMƏTLƏNDİRMƏ MEYARLARI

Bu meyarlar ilkin qiymətləndirmə meyarlarıdır. Hər tapşırığın başqa həll üsulları da ola bilər.
Bu zaman həmin üsullar da meyara əlavə edilməlidir.

AZƏRBAYCAN DİLİ

Tapşırıq 16.

Mümkün olan doğru cavab:

Mətnlə bağlı hökm	Doğru və ya yanlışdır?	Əsaslandırma
Cahan Pəhləvan Təbrizdə yerli idarəetməni ləğv etmək niyyətində deyil.	Doğrudur.	Çünki Cahan Pəhləvan Təbriz hakiminin – Arslan Əbanın oğlunun öz mövqeyində saxlanacağını qeyd edir.
Cahan Pəhləvan vəzirin fikirlərinə əhəmiyyət vermir.	Yanlışdır.	Çünki vəzirin sui-qəsd haqqında xəbərdarlığına ilk baxışda ciddi yanaşmasa da, sonradan bununla bağlı ehtiyat tədbiri düşündüyünü bildirir. Çünki Cahan Pəhləvan məhz vəzirin fikirlərini öyrənmək, məsləhətləşmək üçün onu yanına çağırmışdı.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cədvəlin hər boş hissəsinə nümunəyə uyğun ən azı bir fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır.
$\frac{2}{3}$ bal	b. Yalnız üç hissəyə uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır. c. Hər dörd hissəyə uyğun fikir yazılsa da, bir hissəyə bir yanlış fikir də yazılır.
$\frac{1}{3}$ bal	d. Yalnız hər iki sütundakı bir hissəyə uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır. e. Hər dörd hissəyə uyğun fikir yazılsa da, ümumilikdə, iki yanlış fikir də yazılır. f. Üç hissəyə uyğun fikir yazılsa da, bir yanlış fikir də yazılır.
0 bal	g. Digər hallarda.

Tapşırıq 17.

Mümkün olan doğru cavab:

- ...bizim təklifimizi qəbul etsə;
- ...şərtimizə əməl etsə;
- ...sülh yolu ilə şəhəri təslim etsə;
- ...şərtimizlə razılaşırsa və s.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Uyğun nümunə yazılır, yanlış nümunə yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Uyğun nümunə yazılsa da, bir yanlış nümunə də yazılır.
0 bal	c. Digər hallarda.

Tapşırıq 18.

Mümkün olan doğru cavab:

Abzasda işlənmiş ilk məcazi mənəvi ifadə	Həmin ifadəni əvəz edə bilən nümunə
Abzasda işlənmiş ilk məcazi mənəvi ifadə saqqızını oğurlamaq	İvlayıb aldatmaq; qılığına girib özünə tərəf çəkmək; təsiri altına salmaq, İvlayıb razılığını almaq, aldatıb özünə tərəf çəkmək, müxtəlif üsullarla təsir edərək fikrini dəyişdirmək, nəyə isə razı salmaq və s.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cədvəlin birinci hissəsinə nümunədə verilmiş ifadə, ikinci hissəsinə nümunəyə uyğun ən azı bir ifadə yazılır, yanlış nümunə yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Hər iki hissəyə uyğun ifadə yazılsa da, bir yanlış nümunə də yazılır. c. Yalnız bir hissəyə uyğun ifadə yazılır, yanlış nümunə yazılmır.
0 bal	d. Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

18.	
Abzasda işlənmiş ilk məcazi mənalı ifadə	Həmin ifadəni əvəz edə bilən nümunə
Saqqızını oğurlamaq.	aldadıb özünü tərəf saxınək

Şərh: Birinci sütunda doğru ifadə yazılmış, ikinci sütunda həmin ifadəni əvəz edə bilən nümunə verilmişdir. Buna görə cavab 1 balla qiymətləndirilir.

$\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

18.	
Abzasda işlənmiş ilk məcazi mənalı ifadə	Həmin ifadəni əvəz edə bilən nümunə
Saqqız oğurlanan məlum	(kimsə qəbulmuş) oyununun üstü açılmış, tovlayıb aldatmaq

Şərh: Birinci sütunda doğru ifadə yazılmış, ikinci sütunda isə həm doğru (tovlayıb aldatmaq), həm də yanlış ifadə (oyununun üstü açılmış) işlədilmişdir. Buna görə də meyara uyğun olaraq, cavab $\frac{1}{2}$ balla qiymətləndirilir.

0 ballıq nümunə:

18.	
Abzasda işlənmiş ilk məcazi mənalı ifadə	Həmin ifadəni əvəz edə bilən nümunə
Təbrizi bizzə təsəvvir etsin	Təbriz müdafiəçiləri qələbə yərə qoysun bizzə tələ olsun

Şərh: Abzasda işlədilmiş ilk məcazi mənalı ifadə "saqqızını oğurlamaq" ifadəsidir. Göründüyü kimi, cavabda bu ifadə yazılmamış və həmin ifadəni əvəz edə bilən nümunə işlədilməmişdir. Buna görə də cavab 0 balla qiymətləndirilir.

Tapşırıq 19.

Mümkün olan doğru cavab:

- Havadan elə bil od yağırdı.
- Günəş od kimi yandırır-yuxırdı.
- Günəşin qızmar şüaları altında boz çöllər yarıb qovrulurdu və s.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Ən azı bir uyğun cümlə yazılır, yanlış nümunə yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Uyğun cümlə yazılsa da, bir yanlış nümunə də yazılır.
0 bal	c. Digər hallarda.

Tapşırıq 20.

Mümkün olan doğru cavab:

Mətnəki problemlərdən biri	Problemin həlli üçün düşünülmən yol
Müharibə təhlükəsi (Gözlənilən müharibə; Müharibənin gətirəcəyi faciələr; Təbrizin birləşdirilməsi; Azərbaycan torpaqlarının birləşdirilməsi; Təbrizin sülh yolu ilə birləşdirilməsinin çətinliyi və s.)	Düşmənlə danışıq aparmaq (qarşı tərəflə razılığa gəlmək; məsələni sülh yolu ilə həll etmək üçün son dəfə cəhd göstərmək və s.). Döyüş olmadan həll etmək

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cədvəlin hər iki boş hissəsinə nümunəyə uyğun ən azı bir fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Yalnız bir hissəyə uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır. c. Hər iki hissəyə uyğun fikir yazılsa da, hissələrdən birinə bir yanlış fikir də yazılır.
0 bal	d. Digər hallarda.

Tapşırıq 26.

Mümkün olan doğru cavab:

Atlantida adlı ada dövləti olub.

Atlantida əvvəl inkişaf etmiş dövlət olub.

Daha sonra əhali mənəvi tənəzzülə uğrayıb.

Bu sivilizasiya məhv olub.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Ən azı iki uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. İki uyğun fikir yazılsa da, bir yanlış fikir də yazılır. c. Yalnız bir uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır.
0 bal	d. Digər hallarda.

Tapşırıq 27.

Mümkün olan doğru cavab:

Səbəb	Nəticə
Tera vulkanının püskürməsi	1. Atlantidanın (adanın) məhv olması
2. Platonun hekayətinin populyarlığı (Atlantida mövzusunun məşhurluğu) Atlantidanın hələ də maraq dairəsində olması	Atlantidanın hələ də elmi araşdırmaların obyektı olması

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cədvəlin hər iki boş hissəsinə nümunəyə uyğun ən azı bir fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Yalnız bir hissəyə uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır. c. Hər iki hissəyə uyğun fikir yazılsa da, bir hissəyə bir yanlış fikir də yazılır.
0 bal	d. Digər hallarda.

Tapşırıq 28.

Mümkün olan doğru cavab:

Mətnin üslubunun səciyyəvi xüsusiyyətləri:	Mətndə başqa üslublara aid səciyyəvi xüsusiyyətlər:	Mətnə başqa üslubun xüsusiyyətinin olduğu nümunə
1. Anlaşıqlı və aydın olması; 2. Milli-ictimai təfəkkürü ifadə edən nitq forması olması və s.	1. Sözlün terminoloji funksiyasından istifadə; 2. Bədii təsvir vasitələrindən istifadə.	1. Tera vulkanının püskürməsi; dəniz səviyyəsi; alleqoriya. 2. ... saysız-hesabsız əsərlərin ilham mənbəyinə çevrilir; 3. Lakin zaman keçdikcə onlar çirkinləşməyə (kifirləşməyə); zülmkar və tamahkar olmağa başladılar və s.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cədvəlin hər üç boş hissəsinə nümunəyə uyğun ən azı bir fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır.
$\frac{2}{3}$ bal	b. Yalnız iki hissəyə uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır. c. Hər üç hissəyə uyğun fikir yazılsa da, hissələrdən birinə bir yanlış fikir də yazılır.
$\frac{1}{3}$ bal	d. Yalnız bir hissəyə uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır. e. Hər üç hissəyə uyğun fikir yazılsa da, iki yanlış fikir də yazılır. f. İki hissəyə uyğun fikirlər yazılsa da, hər hansı hissəyə bir yanlış fikir də yazılır.
0 bal	g. Digər hallarda.

İballıq nümunə:

28.

Mətnin üslubunun səciyyəvi xüsusiyyətləri	Mətdə başqa üslablara aid səciyyəvi xüsusiyyətlər	Mətdə başqa üslubun xüsusiyyətinin olduğu nümunə
Anlaşıqlı və aydın olması	Uscaxlardan istifadə edilməsi	lakin zaman keçdikcə onlar cirküləşməyə (kifayət qədər) və təməlləşməyə başlayırlar.

Şərh: Hər üç sütunda yazılmış ifadələr tapşırığın tələbinə uyğun olduğundan cavab 1 balla qiymətləndirilir.

 $\frac{1}{3}$ ballıq nümunə:

28.

Mətnin üslubunun səciyyəvi xüsusiyyətləri	Mətdə başqa üslablara aid səciyyəvi xüsusiyyətlər	Mətdə başqa üslubun xüsusiyyətinin olduğu nümunə
Terminlər vardır	Ədəbi üsluba aid → məcazi ifadələr istifadə	pis bəxməq

Şərh: Cədvəlin birinci sütununda yanlış fikir yazılmışdır. İkinci və üçüncü sütunlarda yazılan fikirlər isə doğrudur. Buna görə də cavab $\frac{1}{3}$ balla qiymətləndirilir.

 $\frac{2}{3}$ ballıq nümunə:

28.

Mətnin üslubunun səciyyəvi xüsusiyyətləri Pub.	Mətdə başqa üslablara aid səciyyəvi xüsusiyyətlər	Mətdə başqa üslubun xüsusiyyətinin olduğu nümunə
Anlaşıqlılıq və obrazlılığın çox olmaması	allegoriya - termin istifadəsi elmi obrazlılıq - ədəbi	il yənisəki dəyər allegoriya - termin elmi

Şərh: Birinci sütundakı ilk fikir (anlaşıqlılıq) doğru fikirdir, ikinci fikir isə (obrazlılığın çox olmaması) publisistik üslubun səciyyəvi xüsusiyyəti deyil. Yəni publisistik üslubun belə bir səciyyəvi xüsusiyyəti yoxdur. İkinci sütunda verilmiş hər iki fikir doğrudur. Üçüncü sütunda verilmiş ifadələr də doğru nümunələrdir. Meyara uyğun olaraq, cavab $\frac{2}{3}$ balla qiymətləndirilir.

0 ballıq nümunə:
28.

Mətnin üslubunun xüsusiyyətləri	Mətnədə başqa üslablara aid xüsusiyyətlər	Mətnədə başqa üslubun xüsusiyyətlərinin olduğu nümunə
Analitik və aydın sözləri	standart forma lərində istifadə edilməsi	Atlantida fə-lərin qüdrət-li dövlətçilik.

Şərh: Cədvəlin birinci sütununda doğru, ikinci və üçüncü sütunlarında isə yanlış fikirlər yazıldığından cavab 0 balla qiymətləndirilir.

Tapşırıq 29.

Mümkün olan doğru cavab:

Müddəa	Argument
Platonun Atlantida haqqında hekayəti mifdir.	Atlantida ilə bağlı hər hansı maddi dəlil yoxdur. Platon ənənəvi olaraq, öz əsərlərində allegorikalardan istifadə edirdi.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cədvəlin hər iki boş hissəsinə nümunəyə uyğun ən azı bir fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Yalnız bir hissəyə uyğun fikir yazılır, yanlış fikir yazılmır. c. Hər iki hissəyə uyğun fikir yazılsa da, bir hissəyə bir yanlış fikir də yazılır.
0 bal	d. Digər hallarda.

Tapşırıq 30.

Mümkün olan doğru cavab:

Bəs bu hekayədə həqiqət payı varmı? (Bəs bu hekayət necə meydana gəlmişdir? Maraqlıdır, bu hekayət necə meydana gəlib və həqiqətə nə dərəcədə uyğundur? və s.)

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Nümunəyə uyğun sual cümləsi yazılır, yanlış nümunə yazılmır.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Uyğun cümlə yazılsa da, bir yanlış nümunə də yazılır.
0 bal	c. Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

30. Bəs həqiqətən Atlantida məzəssə gərəkdir, ya sadəcə mifdir?

Şərh: Yazılmış cümlə tapşırığın tələbinə tam uyğun olub həm mətnin tərkib hissələri arasında əlaqə yaradır, həm də sual cümləsidir. Buna görə də cavab 1 balla qiymətləndirilir.

$\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

30. Bəs bu hekayət həqiqətə uyğundurmu? Bu əhvalatın necə bəs vərdətinə gələrsə, yəni ki, kilmiz.

Şərh: İlk cümlə tapşırığın tələbinə uyğun olsa da, ikinci cümlə həm sual cümləsi olmaması, həm də iki tərkib hissə arasında əlaqə yaratmaq üçün uğurlu olmaması səbəbindən yanlışdır. Çünki cümlədə məndəki hadisədən real hadisə kimi bəhs edilməməsi məndə isə bu, reallığı sübut olunmamış bir hekayət kimi təqdim olunur. Buna görə də cavab $\frac{1}{2}$ balla qiymətləndirilir.

0 ballıq nümunə:

30. <i>Ədəm dövr nüslilişini fəhriyyətdə haqqında bəhs etməyə başlayırlar.</i>

Şərh: Tapşırığın şərtində sual cümləsinin yazılması tələb olunsaydı da, cavabda yazılmış cümlə sual cümləsi deyil. Ona görə sualın məzmunu da giriş və əsas hissə arasında əlaqə yaratmağa uyğun deyil. Buna görə də cavab 0 balla qiymətləndirilir.

Azərbaycan dili fənni üzrə qapalı tipli test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C	B	A	C	E	A	C	C	E	D	D	E	D	A	B

21	22	23	24	25
B	D	C	D	D

Qeyd: 1-15 və 21-25 sayılı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla, səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar yekun nəticəyə təsir göstərmir.

RİYAZİYYAT

Tapşırıq 19.

Həlli: Şərtə görə AC perpendikulyarının uzunluğu 8 sm, AB və AD maillərinin uzunluqları isə, uyğun olaraq, $8\sqrt{2}$ sm və 16 sm-dir. Maillər arasında qalan bucağın kiçik qiyməti soruşulduğundan, maillər perpendikulyara nəzərən eyni tərəfdə yerləşməlidir (Şəkil 1). Onda ACB düzbucaqlı üçbucağında

$$\cos \angle BAC = \frac{8}{8\sqrt{2}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \Rightarrow \angle BAC = 45^\circ, ACD \text{ düzbucaqlı üçbucağında}$$

$$\cos \angle DAC = \frac{8}{16} = \frac{1}{2} \Rightarrow \angle DAC = 60^\circ \text{ olur. Buradan maillər arasında qalan bucaq } 60^\circ - 45^\circ = 15^\circ \text{ alınır.}$$

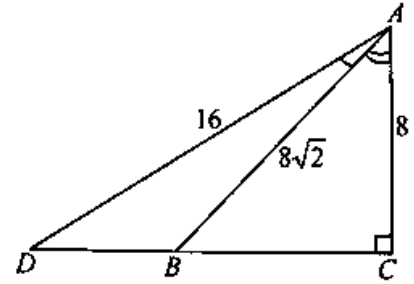
Qeyd: Əgər maillər perpendikulyara nəzərən əks tərəflərdə çəkilirsə, maillər arasında qalan bucaq daha böyük olur (Şəkil 2). ACB düzbucaqlı üçbucağında

$$\cos \angle BAC = \frac{8}{8\sqrt{2}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \Rightarrow \angle BAC = 45^\circ, ACD \text{ düzbucaqlı}$$

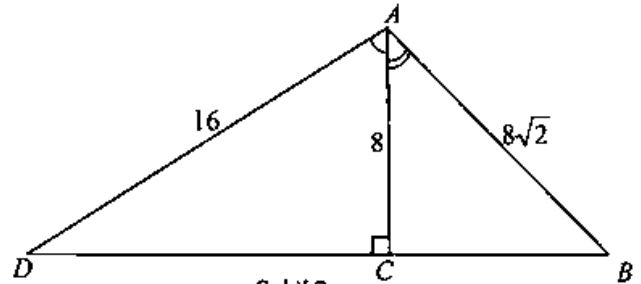
$$\text{üçbucağında } \cos \angle DAC = \frac{8}{16} = \frac{1}{2} \Rightarrow \angle DAC = 60^\circ \text{ olur.}$$

Buradan maillər arasında qalan bucaq $60^\circ + 45^\circ = 105^\circ$ alınır.

Doğru cavab: 15°

Şəkil 1

Şəkil 2

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Həll üsulu yazılmaqla tapşırığın doğru cavabı tapılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Tapşırıq şəkil 2-yə uyğun həll edilərək maillər arasında qalan bucağın 105° olduğu tapılıb.
0 bal	c. a-b bəndlərində sadalanan hallardan başqa digər bütün hallar.

Tapşırıq 20.

Həlli: Əvvəlcədən nəzərdə tutulan masaların sayı x , hər masa ətrafında olan stulların sayı isə y olarsa, $xy=24$ olur. Hər masa ətrafında əvvəlcədən nəzərdə tutulandan 2 nəfər az əyləşdirmək üçün daha bir masa əlavə edildiyindən

$$(x+1)(y-2)=24 \text{ olur. } \begin{cases} xy = 24, \\ (x+1)(y-2) = 24 \end{cases} \text{ tənliklər sisteminin ikinci tənliyindən } xy - 2x + y - 2 = 24, \quad y = 2x + 2 \text{ tapılaraq birinci}$$

tənlikdə yerinə yazılır: $x(2x+2)=24, x^2+x-12=0, x_1=3, x_2=-4$ (olmaz). Deməli, əvvəlcədən iştirakçılar üçün 3 masa nəzərdə tutulmuşdur.

Doğru cavab: 3 masa

Bal Şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Həll üsulu yazılmaqla tapşırığın doğru cavabı tapılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Tənliklər sistemi düzgün qurulub, hesablama zamanı mexaniki səhvə yol verərək yanlış cavab tapılıb.
0 bal	c. a-b bəndlərində sadalanan hallardan başqa digər bütün hallar.

Tapşırıq 21.

Həlli: Uyğun tərəfləri paralel olan bucaqlar ya bərabərdir (eyni növlü olduqda), ya da cəmi 180° -yə bərabərdir (müxtəlif növlü olduqda). Tapşırığın şərtinə görə 3 hala baxılmalıdır:

$$\text{I hal: } \begin{cases} \alpha = \beta, \\ 0,8\alpha + 1,6\beta = 180^\circ \end{cases}, \quad 2,4\alpha = 180^\circ, \quad \alpha = 75^\circ, \quad \beta = 75^\circ.$$

$$\text{II hal: } \begin{cases} \alpha + \beta = 180^\circ \\ 0,8\alpha + 1,6\beta = 180^\circ \end{cases}, \quad 0,8\beta = 36^\circ, \quad \beta = 45^\circ, \quad \alpha = 135^\circ.$$

$$\text{III hal: } \begin{cases} \alpha + \beta = 180^\circ \\ 0,8\alpha = 1,6\beta \end{cases}, \quad 3\beta = 180^\circ, \quad \beta = 60^\circ, \quad \alpha = 120^\circ.$$

Doğru cavab: I hal: $\alpha=75^\circ, \beta=75^\circ$. II hal: $\alpha=135^\circ, \beta=45^\circ$. III hal: $\alpha=120^\circ, \beta=60^\circ$.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Həll üsulu yazılmaqla (hər üç hal üçün) tapşırığın doğru cavabı tapılıb.
$\frac{2}{3}$ bal	b. Hər üç hala həll üsulu yazılmaqla baxılıb. α və β -nin ala biləcəyi qiymətlər hesablanarkən mexaniki səhvə yol verilərək yanlış cavab tapılıb (yalnız bir hal üçün). c. Yalnız iki hala baxılıb və həmin hal üçün düzgün cavab tapılıb.
$\frac{1}{3}$ bal	d. Hər üç hala həll üsulu yazılmaqla baxılıb. α və β -nin ala biləcəyi qiymətlər hesablanarkən mexaniki səhvə yol verərək yanlış cavab tapılıb (hər hansı iki hal və ya hər üç hal üçün). e. Yalnız bir hala baxılıb və həmin hal üçün düzgün cavab tapılıb.
0 bal	f. a-e bəndlərində sadalanan hallardan başqa digər bütün hallar.

Tapşırıq 22.

Həlli: Qrafikə əsasən, 1 və -1 nöqtələri, uyğun olaraq, $f(x)$ və $g(x)$ funksiyalarının sıfırları olduğundan, $f(1) = 1 + b + c = 0$ və $g(-1) = 1 - k + c = 0$ olur. Buradan, $1 + b + c = 1 - k + c$, $b + k = 0$ alınır.

Doğru cavab: 0

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Həll üsulu yazılmaqla tapşırığın doğru cavabı tapılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Funksiyanın sıfırlarının uyğun olaraq -1 və 1 olduğu qeyd edilib, $f(1) = 1 + b + c = 0$ və $g(-1) = 1 - k + c = 0$ yazılıb. Bundan sonraki mərhələ isə yoxdur və ya yanlış cavab tapılıb.
0 bal	c. a-b bəndlərində sadalanan hallardan başqa digər bütün hallar.

Tapşırıq 23.

Həlli: Şərtə əsasən silindrin həcminin $\frac{1}{6}$ hissəsi konusun həcminə bərabərdir. $\frac{1}{6}V_{sil.} = V_{kon.}$, $\frac{1}{6} \cdot \pi R^2 \cdot H_{sil.} = \frac{1}{3} \cdot \pi R^2 \cdot H_{kon.}$

$$H_{sil.} = 2 \cdot H_{kon.}, \quad H_{kon.} = x, \quad H_{sil.} = 2x, \quad x + 2x = 36, \quad x = 12. \quad \text{Buradan silindrin hündürlüyü } H_{sil.} = 24 \text{ sm olur.}$$

Doğru cavab: 24 sm

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Həll üsulu yazılmaqla tapşırığın doğru cavabı tapılıb.
$\frac{2}{3}$ bal	b. Həll üsulu düzgün yazılıb, lakin hesablama zamanı mexaniki səhvə yol verilərək yanlış cavab tapılıb.
$\frac{1}{3}$ bal	c. Silindrin həcminin $\frac{1}{6}$ hissəsinin konusun həcminə bərabər olduğu və $\frac{1}{6} \cdot \pi R^2 \cdot H_{sil.} = \frac{1}{3} \cdot \pi R^2 \cdot H_{kon.}$ olduğu yazılıb. Bundan sonraki mərhələ isə yoxdur.
0 bal	d. a-c bəndlərində sadalanan hallardan başqa digər bütün hallar.

1 ballıq nümunə:

23.

$$\frac{1}{6} V_{sil} = V_{kon}$$

$$\frac{1}{6} \pi R^2 \cdot H_{sil} = \frac{1}{3} \pi R^2 \cdot H_{kon}$$

$$H_{sil} = 2 \cdot H_{kon}$$

$$H_{sil} + H_{kon} = 36$$

$$2 \cdot H_{kon} + H_{kon} = 36$$

$$3 \cdot H_{kon} = 36$$

$$H_{kon} = 36 : 3$$

$$H_{kon} = 12$$

$$H_{sil} = 2 \cdot 12 = 24$$

Cavab: 24 sm

$\frac{2}{3}$ ballıq nümunə:

23.

$$\frac{1}{3} \pi R^2 \cdot H_s = \frac{1}{6} \pi R^2 \cdot H_k$$

$$H_s = 3 H_k$$

$$3 H_k + H_k = 36$$

$$H_k = 9$$

$$H_s = 3 \cdot H_k = 27$$

Cavab:

Şərh: $H_{sil} = 2H_{kon}$ əvəzinə $H_{sil} = 3H_{kon}$ tapılıb və buna uyğun hesablamada doğru aparıldığı üçün $\frac{2}{3}$ balla qiymətləndirilib.

$\frac{1}{3}$ ballıq nümunə:

23.

$$\frac{1}{6} V_{\text{kon}} = V_{\text{kon}}$$

$$\frac{1}{6} \cdot 6R^2 H_s = 6R^2 H_k$$

$$H_s = 6 H_k$$

$$H_s + H_k = 36$$

$$6H_k + H_k = 36$$

$$H_k = \frac{36}{7}$$

$$H_s = 6 \cdot \frac{36}{7} = \frac{216}{7}$$

Cavab: _____

Şərh: Konusun həcmi düsturunda $\frac{1}{3}$ vuruğu yazılmayıb, lakin buna uyğun hesablama doğru aparıldığı üçün $\frac{1}{3}$ qiymətləndirilib.

0 ballıq nümunə:

23.

24 sm

Cavab: 24 sm

Şərh: Hesablama aparılmadan birbaşa cavab yazıldığı üçün 0 balla qiymətləndirilib.

Tapşırıq 24.

Həlli: Şərtə əsasən alma – $2x$, armud – $3x$, üzüm – ax olsun. Onda, $2x+100=3x+50=ax-150$ olur. Burada $x=50$ alınır.

Doğru cavab: 7

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Həll üsulu yazılmaqla tapşırıqın doğru cavabı tapılıb.
$\frac{2}{3}$ bal	b. Həll üsulu düzgün yazılıb, lakin hesablama zamanı mexaniki səhvə yol verilərək yanlış cavab tapılıb.
$\frac{1}{3}$ bal	c. $2x+100=3x+50$ bərabərliyindən $x=50$ tapılıb. Bundan sonrakı mərhələ isə yoxdur.
0 bal	d. a-c bəndlərində sadalanan hallardan başqa digər bütün hallar.

1 bəliq nümunə:

24.

alma – $2x$	$2x+100 = 3x+50 = ax-150$
armud – $3x$	$x=50$
üzüm – ax	$50a-150=200$
	$50a=350$
	$a=7$

Cavab: 7

$\frac{2}{3}$ ballıq nümunə:

24.

alma $\rightarrow 2k$ $2k + 100 = 50 + 3k$
 armud $\rightarrow 3k$ $k = 50$
 üzüm $\rightarrow a \cdot k$ $a \cdot 50 - 150 = 2 \cdot 50 + 100$
 $a \cdot 50 = 300$
 $a = 6$

Cavab: _____

Şərh: Uyğun tənlik doğru qurulub, lakin hesablama zamanı 350 yazma 300 yazıldığı üçün $\frac{2}{3}$ balla qiymətləndirilib.

$\frac{1}{3}$ ballıq nümunə:

24.

alma - $2k$ $2k + 100 = 3k + 50 = a \cdot k - 150$
 armud - $3k$ $k = 50$
 üzüm - $a \cdot k$

Cavab: 50

Şərh: $k=50$ tapılıb, lakin həllin davamı olmadığı üçün $\frac{1}{3}$ balla qiymətləndirilib.

24.

$$a \rightarrow 2x$$

$$az \rightarrow 3x$$

$$kz \rightarrow a \cdot x$$

$$2x + 100 = 3x - 50$$

$$x = -50$$

Cavab:

Şərh: Uyğun tənlik səhv yazıldığı üçün 0 balla qiymətləndirilib.

Tapşırıq 25.

Həlli: Mümkün halların sayı $n = 20$ $C_2 = \frac{20!}{18!2!} = 19 \cdot 10 = 190$, əlverişli halların sayı

$m = {}_5C_1 + {}_7C_1 + {}_5C_1 + {}_8C_1 + {}_7C_1 + {}_8C_1 = 35 + 40 + 56 = 131$ olur. Buradan $P = \frac{m}{n} = \frac{131}{190}$ alınır.

Doğru cavab: $\frac{131}{190}$

Bal	Meyarlar
1 bal	a. Həll üsulu yazılmaqla tapşırığın doğru cavabı tapılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Həll üsulu düzgün yazılıb, lakin hesablama zamanı mexaniki səhvə yol verilərək yanlış cavab tapılıb.
0 bal	c. a-b bəndlərində sadalanan hallardan başqa digər bütün hallar.

$\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

25.

Mümkün halların sayı: $n = {}_{20}C_2 = \frac{20!}{18! \cdot 2!} = 190$

Əlverişli halların sayı

$$m = {}_5C_1 \cdot {}_2C_1 + {}_5C_1 \cdot {}_8C_1 + {}_7C_1 \cdot {}_8C_1 = 5 \cdot 2 + 5 \cdot 8 + 7 \cdot 8 =$$

$$= 35 + 40 + 56 = 131$$

$$P = \frac{m}{n} = \frac{131}{190}$$

Cavab: $\frac{131}{190}$ $\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

25.

Bütün kürsülərin sayı $\rightarrow 20$

$${}_{20}C_2 = \frac{20!}{18!} = 380$$

$$\text{Əlverişli} = {}_5C_1 \cdot {}_2C_1 + {}_5C_1 \cdot {}_8C_1 + {}_7C_1 \cdot {}_8C_1 = 131$$

$$P = \frac{131}{380}$$

Cavab: _____

Şərh: Mümkün halların sayı $n = {}_{20}C_2 = \frac{20!}{18! \cdot 2!} = 19 \cdot 10 = 190$ deyil, $n = {}_{20}C_2 = \frac{20!}{18!} = 19 \cdot 20 = 380$ tapıldığından $\frac{1}{2}$ ballıq qiymətləndirilib.

0 ballıq nümunə:

25. K l ü S → 5 P 8 P P = 20

$${}_{20}C_2 = \frac{20!}{18! \cdot 2!} = 190$$

Cavab: _____

Sərh: Yalnız mümkün halların sayı doğru olaraq 190 tapılıb, lakin həllin davamı olmadığı üçün 0 balla qiymətləndirilib.

Riyaziyyat fənni üzrə tapşırıq nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	C	E	D	B	B	D	A	B	C
11	12	13	14	15	16	17	18		
D	D	E	12	12	7	32	1		

Qeyd: 1-13 sayılı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli, 14-18 sayılı test tapşırıqları isə açıq (cavabı kodlaşdırıla bilən) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir və yekun nəticəyə təsir göstərmir.

XARİCİ DİL

(İngilis, alman, fransız, rus, ərəb və fars dilləri)

İNGİLİS DİLİ

Tapşırıq 4.

Doğru cavab: 1. For sharing daily adventures
2. For resting with friends

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Hər f səhvləri nəticəsində yeni məna kəsb edən söz yaranmışsa, cavab qəbul edilir.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da yazılıb.
0 bal	Digər hallarda.

Tapşırıq 5.

Doğru cavab: *prefer staying there*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Hər f səhvləri nəticəsində yeni məna kəsb edən söz yaranmışsa, cavab qəbul edilir.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub.
0 bal	Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

5. *prefer staying there*

$\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

5. *stay there and at hotels*

Şərh: Şagird düzgün cavabla yanaşı bir səhv cavab yazıb.

0 ballıq nümunə:

5. *stay at hotels*

Şərh: Şagird mətnin məzmununa uyğun olmayan cavab yazıb.

Tapşırıq 6.

Doğru cavab: *popular*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Sözün yazılışında 1 hərf səhvə yol verilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 2 hərf səhvə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 2-dən çox hərf səhvə yol verilib. Digər hallarda.

Təpşiriq 27.
Doğru cavab:

- 1) **circled** Shusha plateau, so Shusha **castle** was constructed there.
- 2) **encircled** Shusha plateau which was a natural **castle**.
- 3) were **natural defence** for Shusha **castle**.
- 4) **made** Shusha **castle** impassable.
- 5) **made** Shusha **castle** a natural fort.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab iki söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	Cavab bir söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
0 bal	Cavab söz dəyişmədən yazılıb. Cavab bir sözü düzgün, digərini isə səhv dəyişərək yazılıb. Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

27. *circled Shusha plateau, so Shusha castle was constructed there.*

$\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

27. *encircled Shusha plateau*

Şərh: Şagird 1 söz dəyişərək cümləni düzgün tamamlayıb.

0 ballıq nümunə:

27. *surrounded this place.*

Şərh: Şagird cümləni söz dəyişmədən mətdə olduğu kimi tamamlayıb.

Təpşiriq 28.

Doğru cavab:

- 1) I think Shusha's development plan includes the construction of new buildings, schools, universities and work places. All the Azerbaijani people want to visit and even reside in this beautiful city. Also different kinds of cultural festivals, poetry days and fairs are being organized to draw international attention and develop the city's economy.
- 2) Modern education centres, universities and culture centres are being built there. The building of new tourism centres influences the country's economy. It has attracted a lot of tourists to this city. With the assistance of modern technological devices our authority is doing a lot of work to transform Shusha into a smart city.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab ən azı 3 cümlə ilə düzgün yazılıb. - birləşdirici vasitələrin köməyi ilə fikirlərini əlaqəli və ardıcıl şəkildə ifadə edir; fikirlər arasında məntiqi rabitə vardır. - müxtəlif qrammatik forma və strukturlardan (səad və mürəkkəb cümlələr) düzgün və yerində istifadə edir; zaman uzlaşmasını gözləyir; - mövzuya uyğun söz və söz birləşmələrini yerində və düzgün şəkildə işlədir.

Bal şkalası	Meyarlar
2/3 bal	<p>Cavab 2 cümlə ilə düzgün yazılıb.</p> <p>Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub.</p> <p>-fikirlər arasında əlaqə pozulmuşdur; fikirlər əsasən durğu işarələrinin (vergül) köməyi ilə ayrılır və ya birləşir; zaman uzlaşmasını gözləyir;</p> <p>- çox sadə qrammatik strukturlardan istifadə edir;</p> <p>- söz bazası tapşırığı yerinə yetirməyə mane olur.</p>
1/3 bal	<p>Cavab 1 cümlə ilə düzgün yazılıb.</p> <p>- zaman uzlaşması pozulur.</p>
0 bal	<p>Cavab mətdən müəyyən cümlələr köçürülərək yazılıb.</p> <p>Qısa, şablon və ya yarımçıq cümlələr qurur;</p> <p>-cavab tamamilə yarımçıq cümlələrdən ibarətdir, anlaşılan deyil (söz yığımından ibarətdir).</p> <p>-leksik və qrammatik səhvlərə görə cümlə mənasını itirib.</p> <p>Digər hallarda.</p>

1 ballıq nümunə:

28. I think Shusha's development plan includes the construction of new buildings, schools, universities and workplaces. All the Azerbaijani people want to visit and even to reside in this beautiful city. Also different kinds of cultural festivals, poetry days and fairs are being organized to draw international attention.

2/3 ballıq nümunə:

28. In Shusha international trade is being restored. Big cultural events organized in Shusha have made it more popular.

Şərh: Şagird suala iki cümlə ilə düzgün cavab verib.

1/3 ballıq nümunə:

28. The international festivals have improved the tourism in the city.

Şərh: Şagird suala bir cümlə ilə düzgün cavab verib.

0 ballıq nümunə:

28. The city of Shusha has always been one of the important centres of the historical, cultural, social, and political life of Azerbaijan.

Şərh: Şagird suala mətdəki məlumatdan istifadə edərək səhv cavab verib.

Tapşırıq 29.

Doğru cavab: integrity

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. "integrity" sözü cümlə daxilində fərqləndirilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 1 hərf səhvinə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 1-dən çox hərf səhvinə yol verilib. Digər hallarda.

Tapşırıq 30.

Doğru cavab: to maintain

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. "to maintain" sözləri cümlə daxilində fərqləndirilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 1 hərf səhvinə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 1-dən çox hərf səhvinə yol verilib. Digər hallarda.

İngilis dili fənni üzrə qapalı tipli test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3				7	8	9	10
E	C	C				B	C	A	E
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	D	B	C	A	D	A	A	A	A
21	22	23	24	25	26				
E	B	C	C	E	A				

Qeyd: 1-3 və 7-26 sayılı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir və yekun nəticəyə təsir göstərmir.

ALMAN DİLİ

Tapşırıq 4.

Doğru cavab: *ausländisch(er) Rasierapparat*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Sözün yazılışında 1 hərf səhvinə yol verilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 2 hərf səhvinə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 2-dən çox hərf səhvinə yol verilib. Digər hallarda.

Tapşırıq 5.

Doğru cavab: *imitierte er die Sprechweise anderer Menschen*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Hərf səhvləri nəticəsində yeni məna kəsb edən söz yaranmırsa, cavab qəbul edilir.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub.
0 bal	Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

5.

imitierte er die Sprechweise anderer Menschen $\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

5.

Imitierte er die Sprechweise durch Mimik und Gestik

Şərh: Şagird düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab yazıb.

0 ballıq nümunə:

5.

übersetzte er die Sätze der Menschen

Şərh: Şagird mətnin məzmununa uyğun olmayan cavab yazıb.

Tapşırıq 6.

Doğru cavab: Nach dem Vorbild des berühmten deutschen Philologen Heinrich Schliemann.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Hərflər səhvləri nəticəsində yeni məna kəsb edən söz yaranmışsa, cavab qəbul edilir.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavablara yanaşı bir yanlış cavab da yazılıb.
0 bal	Digər hallarda.

Tapşırıq 27.

Doğru cavab: Fröhlich klingende Musik wirkt immer positiv. Bei Musik geht es um Schönheit und bedeutet für mich Spaß. Und auch Musik kann Brücken zwischen unterschiedlichen Lebensformen und Kulturen bauen.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab ən azı 3 cümlə ilə düzgün yazılıb. -birləşdirici vasitələrin köməyi ilə fikirlərini əlaqəli və ardıcıl şəkildə ifadə edir; fikirlər arasında məntiqi rabitə vardır. - müxtəlif qrammatik forma və strukturlardan (sadə və mürəkkəb cümlələr) düzgün və yerində istifadə edir; zaman uzlaşmasını gözləyir; -mövzuya uyğun söz və söz birləşmələrini yerində və düzgün şəkildə işlədir.
$\frac{2}{3}$ bal	Cavab 2 cümlə ilə düzgün yazılıb. Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. -fikirlər arasında əlaqə pozulmuşdur; fikirlər əsasən durğu işarələrinin (vergül) köməyi ilə ayrılır və ya birləşir; zaman uzlaşmasını gözləyir; - çox sadə qrammatik strukturlardan istifadə edir; - söz bazası tapşırığı yerinə yetirməyə mane olur.
$\frac{1}{3}$ bal	Cavab 1 cümlə ilə düzgün yazılıb. - zaman uzlaşması pozulur.
0 bal	Cavab mətdən müəyyən cümlələr köçürülərək yazılıb. Qısa, şablon və ya yarımçıq cümlələr qurur; -cavab tamamilə yarımçıq cümlələrdən ibarətdir, anlaşılan deyil (söz yığınının ibarətdir). -leksik və qrammatik səhvlərə görə cümlə mənasını itirib. Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

27.
Fröhlich klingende Musik wirkt immer positiv. Bei Musik geht es um Schönheit und bedeutet für mich Spaß. Und auch Musik kann Brücken zwischen unterschiedlichen Lebensformen und Kulturen bauen.

 $\frac{2}{3}$ ballıq nümunə:

27. Musik fördert Gesundheit. Musik weckt Energie.

Şərh: Şagird suala iki cümlə ilə düzgün cavab verib.

$\frac{1}{3}$ ballıq nümunə:

27.

Ich liebe die klassische Musik sehr und sie macht Spaß.

Şərh: Şagird suala bir cümlə ilə düzgün cavab verib.

0 ballıq nümunə:

27.

Die Musik spielt keine Rolle.

Şərh: Şagird suala səhv cavab verib.

Tapşırıq 28.

Doğru cavab: ihre Söhne talentiert und begabt sind

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab iki söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	Cavab bir söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
0 bal	Cavab söz dəyişmədən yazılıb. Cavab bir sözü düzgün, digərini isə səhv dəyişərək yazılıb. Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

28. ihre Söhne talentiert und begabt sind

$\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

28. ihre Söhne sind talentiert

Şərh: Şagird 1 söz dəyişərək cümləni düzgün tamamlayıb.

0 ballıq nümunə:

28. Die Musik gefällt allen

Şərh: Şagird cümləni söz dəyişməyərək mətdən olduğu kimi köçürüb.

Tapşırıq 29.

Doğru cavab: *das Talent*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. "das Talent" sözləri cümlə daxilində fərqləndirilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 1 hərf səhvə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 1-dən çox hərf səhvə yol verilib. Digər hallarda.

Tapşırıq 30.

Doğru cavab: *lustige Musik*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. "lustige Musik" sözləri cümlə daxilində fərqləndirilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 1 hərf səhvə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 1-dən çox hərf səhvə yol verilib. Digər hallarda.

Alman dili fənni üzrə qapalı tipli test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3				7	8	9	10
D	A	E				B	C	D	A
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	C	A	E	B	D	C	B	A	D
21	22	23	24	25	26				
E	A	E	C	B	D				

Qeyd: 1-3 və 7-26 sayılı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir və yekun nəticəyə təsir göstərmir.

FRANSIZ DİLİ

Tapşırıq 4.

Doğru cavab: *premier*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Sözün yazılışında 1 hərf səhvə yol verilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 2 hərf səhvə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 2-dən çox hərf səhvə yol verilib. Digər hallarda.

Tapşırıq 5.

Doğru cavab: *faire du karaté*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Hərf səhvləri nəticəsində yeni mənə kəsb edən söz yaranmışsa, cavab qəbul edilir.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavablara yanaşı bir yanlış cavab da yazılıb.
0 bal	Digər hallarda.

Tapşırıq 6.

Doğru cavab: *sur son ordinateur
quand elle est seule*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. Hərflər səhvləri nəticəsində yeni məna kəsb edən söz yaranmışsa, cavab qəbul edilir.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub.
0 bal	Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

6.

sur son ordinateur

 $\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

6.

quand elle est libre

Şərh: Cavab tam deyil.

0 ballıq nümunə:

6.

pendant le travail

Şərh: Şagird mətnin məzmununa uyğun olmayan cavab yazıb.

Tapşırıq 27.

Doğru cavab: *aller d'un lieu à l'autre*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. "aller d'un lieu à l'autre" sözləri cümlə daxilində fərqləndirilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 1 hərflər səhvə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 1-dən çox hərflər səhvə yol verilib. Digər hallarda.

Tapşırıq 28.

Doğru cavab: *Parce que les conséquences des problèmes écologiques vont toucher tous les habitants de la Planète. Le manque d'eau pure et l'existence de l'air pollué peuvent avoir une influence négative non seulement sur notre santé, mais aussi sur la vie de la jeune génération. Si on ne s'occupe pas de ce problème aujourd'hui, demain ce sera très tard.*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab ən azı 3 cümlə ilə düzgün yazılıb. - birləşdirici vasitələrin köməyi ilə fikirlərini əlaqəli və ardıcıl şəkildə ifadə edir; fikirlər arasında məntiqi rəhbərlik vardır. - müxtəlif qrammatik forma və strukturlardan (sadə və mürəkkəb cümlələr) düzgün və yerində istifadə edir; zaman uzlaşmasını gözləyir; - mövzuya uyğun söz və söz birləşmələrini yerində və düzgün şəkildə işlədir.
$\frac{2}{3}$ bal	Cavab 2 cümlə ilə düzgün yazılıb. Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. - fikirlər arasında əlaqə pozulmuşdur; fikirlər əsasən durğu işarələrinin (vergül) köməyi ilə ayrılır və ya birləşir; zaman uzlaşmasını gözləyir; - çox sadə qrammatik strukturlardan istifadə edir; - söz bazası tapşırığı yerinə yetirməyə mane olur.

Bal şkalası	Meyarlar
$\frac{1}{3}$ bal	Cavab 1 cümlə ilə düzgün yazılıb. - zaman uzaşması pozulur.
0 bal	Cavab mətdən müəyyən cümlələr köçürülərək yazılıb. Qısa, şablon və ya yarımçıq cümlələr qurur; -cavab tamamilə yarımçıq cümlələrdən ibarətdir, anlaşılan deyil (söz yığınından ibarətdir). -leksik və qrammatik səhvlərə görə cümlə mənasını itirib. Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

28. Parce que les conséquences des problèmes écologiques vont toucher tous les habitants de la planète. Le manque d'eau pure et l'existence de l'air pollué peuvent avoir une influence négative non seulement sur notre santé mais aussi sur la vie de la jeune génération. Si on ne s'occupe pas de ce problème aujourd'hui, demain ce sera très tard.

 $\frac{2}{3}$ ballıq nümunə:

28.
Il ne faut pas créer des difficultés dans le monde. Il faut soulever les problèmes écologiques.

Şərh: Şagird suala iki cümlə ilə düzgün cavab verib.

 $\frac{1}{3}$ ballıq nümunə:

28.
Il faut soulever les problèmes écologiques.

Şərh: Şagird suala bir cümlə ilə düzgün cavab verib.

1 ballıq nümunə:

28.
Nous devons tous penser à la protection de la planète.

Şərh: Şagird suala mətdəki məlumatdan istifadə edərək səliqə cavab verib.

Tapşırıq 29.

Doğru cavab: *pour que notre Planète reste vivable
pour sauver la nature*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab iki söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	Cavab bir söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
0 bal	Cavab söz dəyişmədən yazılıb. Cavab bir sözü düzgün, digərini isə səhv dəyişərək yazılıb. Digər hallarda.

1 ballıq nümunə:

29.

pour que notre Planète reste vivable

 $\frac{1}{2}$ ballıq nümunə:

29.

pour sauver la Planète.

Şərh: Şagird 1 söz dəyişərək cümləni düzgün tamamlayıb.

0 ballıq nümunə:

29.

pour réduire les déchets

Şərh: Şagird cümləni söz dəyişmədən məndə olduğu kimi tamamlayıb.

Tapşırıq 30.

Doğru cavab: *une poubelle*

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab düzgün yazılıb. "la cantine" və ya "le réfectoire" sözləri cümlə daxilində fərqləndirilib.
$\frac{1}{2}$ bal	Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. Sözün yazılışında 1 hərf səhvə yol verilib.
0 bal	Sözün yazılışında 1-dən çox hərf səhvə yol verilib. Digər hallarda.

Fransız dili fənni üzrə qapalı tipli test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3				7	8	9	10
E	D	B				B	A	C	C
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
B	B	A	E	C	E	B	B	B	E
21	22	23	24	25	26				
D	A	C	A	B	D				

Qeyd: 1-3 və 7-26 sayılı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir və yekun nəticəyə təsir göstərmir.

RUS DİLİ

Задание 4.

Верный ответ: некоторые языки умирали

Шкала баллов	Критерии
1 балл	Ответ написан верно. Если вследствие буквенных ошибок не образуются слова с другим значением.
$\frac{1}{2}$ балла	Наряду с верным ответом присутствует 1 неверный ответ.
0 баллов	Во всех остальных случаях.

Задание 5.

Верный ответ: использовался государственный язык и забывался родной язык

Шкала баллов	Критерии
1 балл	Ответ написан верно. Если вследствие буквенных ошибок не образуются слова с другим значением.
$\frac{1}{2}$ балла	Наряду с верными ответом присутствует 1 неверный ответ.
0 баллов	Во всех остальных случаях.

Образец в 1 балл:

5.
Используется государственной язык
и забывался родной язык

Образец в $\frac{1}{2}$ балли:

5.
Используется государственной язык

Комментарий: Ученик написал неполный ответ.

Образец в 0 баллов:

5.
Забывался родной язык и использовались
и другие языки

Комментарий: Ученик написал ответ, не соответствующий содержанию текста.

Задание 6.

Верный ответ: *живой*

Шкала баллов	Критерии
1 балл	Ответ написан верно. При написании слова допущена 1 буквенная ошибка.
$\frac{1}{2}$ балла	Наряду с верным ответом присутствует 1 неверный ответ. При написании слова допущены 2 буквенные ошибки.
0 баллов	При написании слова допущено более 2-х буквенных ошибок. Во всех остальных случаях.

Задание 27.

Верный ответ: *значительная часть города средних веков*

Шкала баллов	Критерии
1 балл	Если учащийся даёт верный ответ, заменив 2 слова.
$\frac{1}{2}$ балла	Если учащийся даёт верный ответ, заменив 1 слово.
0 баллов	Если учащийся пишет ответ, не заменив ни слова. Если в ответе из двух заменённых слов, одно заменено верно, а другое – неверно. Во всех остальных случаях.

Образец в 1 балл:

27.

*Значительная часть города
средних веков*

Образец в $\frac{1}{2}$ балла:

27.

*Большая часть города средних
веков*

Комментарий: Ученик написал верный ответ, заменив 1 слово.

Образец в 0 баллов:

27.

Большая часть средневекового города

Комментарий: Ученик переписал ответ из текста, не заменив ни слова.

Задание 28.

Верный ответ: *Я считаю, что после восстановления этот древний регион станет популярным местом для туризма. Также здесь будут работать разные государственные организации. Люди в этом регионе будут жить в новых современных домах.*

Шкала баллов	Критерии
1 балл	Если учащийся даёт верный ответ не менее, чем 3-мя предложениями: - связно и последовательно выражает мысли при помощи соединительных средств; мысли логически связаны; - правильно и уместно использует различные грамматические формы и структуры (простые и сложные предложения); соблюдает согласование времён; - правильно и уместно использует слова и словосочетания по заданной теме.

Шкала баллов	Критерии
2/3 балла	<p>Если учащийся даёт верный ответ 2-мя предложениями. Если наряду с верным ответом присутствует 1 неверный ответ. Если:</p> <ul style="list-style-type: none"> - не прослеживается связь между мыслями; мысли отделены или связываются между собой в основном посредством знаков препинания (запятой); соблюдается согласование времён; - используются очень простые грамматические структуры; - лексическая база (словарный запас) препятствует выполнению задания.
1/3 балла	<p>Если учащийся даёт верный ответ одним предложением. Если не соблюдается согласование времён.</p>
0 баллов	<p>Если учащийся использует предложения, переписанные из текста. Если учащийся строит короткие, шаблонные или незавершённые предложения. Если:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ответ полностью состоит из незавершённых предложений, непонятен (состоит из набора слов); - если предложение теряет смысл из-за допущенных лексических и грамматических ошибок; <p>Во всех остальных случаях.</p>

Образец в 1 балл:

28. Я считаю, что наше восстановление этого древнего решения станет популяризации искусства для молодежи. Также здесь будут работать разные государственные организации. Кроме в этом решении будут жить в новых современных домах.

Образец в 2/3 балла:

28. Я считаю, что в будущем Ризушкинский район и дальше будет развиваться. Он будет очень популярен для молодежи.

Комментарий: Ученик верно ответил на вопрос двумя предложениями.

Образец в 1/3 балла:

28. Я считаю, что в будущем Ризушкинский район будет восстановлен.

Комментарий: Ученик верно ответил на вопрос одним предложением.

Образец в 0 баллов

28. Я считаю, что в будущем здесь будут приезжать туристы из разных стран.

Комментарий: Ученик не обосновал своё мнение, ответ состоит из одного предложения.

Задание 29.

Верный ответ: оккупация

Шкала баллов	Критерии
1 балл	Если ответ написан верно. Если слово "оккупация" выделено в предложении.
$\frac{1}{2}$ балла	Если наряду с верным ответом присутствует 1 неверный ответ. Если в написании слова допущена 1 буквенная ошибка.
0 баллов	Если в написании слова допущено более 1-ой буквенной ошибки. Во всех остальных случаях.

Задание 30.

Верный ответ: иностранный

Шкала баллов	Критерии
1 балл	Ответ написан верно. Если слово "иностраный" выделено в предложении.
$\frac{1}{2}$ балла	Наряду с верным ответом присутствует 1 неверный ответ. В написании слова допущена 1 буквенная ошибка.
0 баллов	В написании слова допущено более 1-ой буквенной ошибки. Во всех остальных случаях.

Rus dili (xarici dil) fənni üzrə qapalı tipli test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3				7	8	9	10
D	C	A				C	E	D	A
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
C	D	C	B	D	E	A	B	D	B
21	22	23	24	25	26				
D	B	E	B	D	E				

Qeyd: 1-3 və 7-26 saylı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir və yekun nəticəyə təsir göstərmir.

ƏRƏB DİLİ

Tapşırıq 4.

Düzgün cavab: المواطن والام

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cümlə mətnə uyğun tamamlanır, uyğun olmayan fikir yazılır.
0 bal	b. Cümlə mətnə uyğun tamamlanır, yaxud yazılanların heç biri uyğun olmur.

Tapşırıq 5.

Düzgün cavab: كير

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Sözüün mənası düzgün yazılıb.
0 bal	b. Sözüün mənası düzgün yazılmayıb və ya cavab yazılmayıb.

Tapşırıq 6.

Düzgün cavab: المسئلة، قصير، وطني والسخ

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Hər iki sifət düzgün yazılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Bir sifət düzgün yazılıb, digəri səhv yazılıb və ya yazılmayıb.
0 bal	c. Hər iki cavab səhvdir və ya cavab yazılmayıb.

Tapşırıq 27.

Düzgün cavab: عاصمتا

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Sözüün hansı mənada işləndiyi düzgün yazılıb.
0 bal	b. Sözüün hansı mənada işləndiyi səhv yazılıb və ya cavab yazılmayıb.

Tapşırıq 28.

Düzgün cavab:

يزورون قلعة الفتاة الواقعة في مركز باكو. وكذلك يزورون المراكز الثقافية. يطوب للضيوف الأجانب التتزه في الحديقة قرب البحر

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab ən azı 3 cümlə ilə düzgün yazılıb. -birləşdirici vasitələrin köməyi ilə fikirlərini əlaqəli və ardıcıl şəkildə ifadə edir; fikirlər arasında məntiqi rabitə vardır. - müxtəlif qrammatik forma və strukturlardan (sadə və ya mürəkkəb cümlələr) düzgün və yerində istifadə edir; zaman uzlaşmasını gözləyir; -mövzuya uyğun söz və söz birləşmələrini yerində və düzgün şəkildə işlədir.
$\frac{2}{3}$ bal	Cavab 2 cümlə ilə düzgün yazılıb. Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. - fikirlər əsasən durğu işarələrinin (vergül) köməyi ilə ayrılır və ya birləşir; zaman uzlaşmasını gözləyir; - müxtəlif qrammatik strukturlardan istifadə edir; - söz bazası tapşırığı yerinə yetirməyə mane olmur.
$\frac{1}{3}$ bal	Cavab 1 cümlə ilə düzgün yazılıb.
0 bal	Cavab mətndən müəyyən cümlələr köçürülərək yazılıb. Qısa, şablon və ya yarımçıq cümlələr qurur; -cavab tamamilə yarımçıq cümlələrdən ibarətdir, anlaşılan deyil (söz yığınınından ibarətdir). -leksik və qrammatik səhvlərə görə cümlə mənasını itirib. Digər hallarda.

Tapşırıq 29.

Düzgün cavab: أكاديمية العلوم والجامعات والمعاهد العلمية / المصانع والمعامل

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab iki söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	Cavab bir söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
0 bal	Cavab söz dəyişmədən yazılıb. Cavab bir sözü düzgün, digərini isə səhv dəyişərək yazılıb. Digər hallarda.

Tapşırıq 30.

Düzgün cavab: قديم، مفتوح، غني والخ

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Hər iki təyin düzgün yazılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Bir təyin düzgün yazılıb, digəri səhv yazılıb və ya yazılmayıb.
0 bal	c. Hər iki cavab səhvdir və ya cavab yazılmayıb.

Ərəb dili fənni üzrə qapalı tipli test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3				7	8	9	10
C	D	A				A	E	A	B
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
C	D	B	B	C	E	D	B	D	C
21	22	23	24	25	26				
A	B	D	E	A	D				

Qeyd: 1-3 və 7-26 sayılı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir və yekun nəticəyə təsir göstərmir.

FARS DİLİ

Tapşırıq 4.

Düzgün cavab: سراز خاک

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Cümlə mətnə uyğun tamamlanıb.
0 bal	b. Cümlə mətnə uyğun tamamlanmayıb və ya cavab yazılmayıb.

Tapşırıq 5

Düzgün cavab: باران زندگی بخش موجودات است.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Sual mətnə uyğun düzgün cavablandırılıb.
0 bal	b. Sual cavablandırılmayıb və ya səhv cavablandırılıb.

Tapşırıq 6.

Düzgün cavab: پاک، ارزشمند

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Hər iki sifət düzgün seçilib.
$\frac{1}{2}$ bal	b. Bir sifət düzgün seçilib, digəri seçilməyib.
0 bal	c. Cavab(lar) səhvdir və ya cavab yazılmayıb.

Tapşırıq 27

Düzgün cavab: داستان های زیادی، کمک

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab iki söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
$\frac{1}{2}$ bal	Cavab bir söz dəyişməklə düzgün yazılıb.
0 bal	Cavab söz dəyişmədən yazılıb. Cavab bir sözü düzgün, digərini isə səhv dəyişərək yazılıb. Digər hallarda.

Tapşırıq 28

Düzgün cavab: در زمان گذشته از کبوتر به عنوان نامه رسان استفاده می شود.
به برخی کبوتر ها در طول جنگ مدال شجاعت اهدا شد.
انسان ها از سالهای خیلی دور تر ویژگی ها و فواید کبوتر آگاهی یافته اند.

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	Cavab ən azı 3 cümlə ilə düzgün yazılıb. -birləşdirici vasitələrin köməyi ilə fikirlərini əlaqəli və ardıcıl şəkildə ifadə edir; fikirlər arasında məntiqi rabitə vardır. - müxtəlif qrammatik forma və strukturlardan (sadə və ya mürəkkəb cümlələr) düzgün və yerində istifadə edir; zaman uzlaşmasını gözləyir; -mövzuya uyğun söz və söz birləşmələrini yerində və düzgün şəkildə işlədir.
$\frac{2}{3}$ bal	Cavab 2 cümlə ilə düzgün yazılıb. Düzgün cavabla yanaşı bir yanlış cavab da qeyd olunub. - fikirlər əsasən durğu işarələrinin (vergül) köməyi ilə ayrılır və ya birləşir; zaman uzlaşmasını gözləyir; - müxtəlif qrammatik strukturlardan istifadə edir; - söz bazası tapşırığı yerinə yetirməyə mane olmur.
$\frac{1}{3}$ bal	Cavab 1 cümlə ilə düzgün yazılıb.
0 bal	Cavab mətdən müəyyən cümlələr köçürülərək yazılıb. Qısa, şablon və ya yarımçıq cümlələr qurur; -cavab tamamilə yarımçıq cümlələrdən ibarətdir, anlaşılan deyil (söz yığımindan ibarətdir). -leksik və qrammatik səhvlərə görə cümlə mənasını itirib. Digər hallarda.

Tapşırıq 29

Düzgün cavab: کبوتر را

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Sual mətnə uyğun düzgün cavablandırılıb.
0 bal	b. Sual cavablandırılmayıb və ya səhv cavablandırılıb.

Tapşırıq 30

Düzgün cavab: بال ها

Bal şkalası	Meyarlar
1 bal	a. Sual mətnə uyğun düzgün cavablandırılıb.
0 bal	b. Sual cavablandırılmayıb və ya səhv cavablandırılıb.

Fars dili fənni üzrə qapalı tipli test tapşırığı nümunələrinin düzgün cavabları

1	2	3				7	8	9	10
D	C	A				E	A	B	D
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	B	C	C	A	B	A	D	A	E
21	22	23	24	25	26				
C	D	A	D	E	B				

Qeyd: 1-3 və 7-26 sayılı test tapşırıqları qapalı (verilən cavab variantlarından bir doğru cavabın seçilməsi) tipli test tapşırıqlarıdır. Bu tapşırıqlarda hər düzgün cavab 1 balla qiymətləndirilir. Səhv cavablar isə 0 balla qiymətləndirilir və yekun nəticəyə təsir göstərmir.

Materialların hazırlanmasında iştirak edən işçi qrupunun tərkibi:

Batıyeva Afiqə Həsən qızı

Dövlət İmtahan Mərkəzinin şöbə müdiri

Yaqublu Vəfa Misir qızı

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin şöbə müdiri

Şelaginov Oleq Yevgeniyeviç

Dövlət İmtahan Mərkəzinin departament müdiri

Əliyev Natiq Lətif oğlu

Dövlət İmtahan Mərkəzinin departament müdiri

Hacıyeva Könül Xanlar qızı

Dövlət İmtahan Mərkəzinin şöbə müdiri

Qulusoy Royal Eliş oğlu

Dövlət İmtahan Mərkəzinin sektor müdiri

Rüstəmzadə Günay İldırım qızı

Dövlət İmtahan Mərkəzinin sektor müdiri

Yaqubov Məmməd Haqverdi oğlu

*BDU-nun professoru, fizika-riyaziyyat elmlər doktoru,
Əməkdar elm xadimi*

Abdullayev İmran Məmmədəli oğlu

*BDU-nun dosenti, fizika-riyaziyyat elmləri namizədi,
Əməkdar müəllim*

Tapşırıqları tərtib etdilər:

AZƏRBAYCAN DİLİ

Hacıyev Tofiq Müzəffər oğlu

BDU-nun professoru, filologiya elmləri doktoru

İbrahimov Saməddin Həsən oğlu

*Türkiyə Dəyanət Vəqfi Bakı-Türk liseyinin müəllimi,
Əməkdar müəllim*

Məmmədov Tahir Şakir oğlu

Hacıyeva Sevinc Əşrəf qızı

Dövlət İmtahan Mərkəzinin baş məsləhətçisi

RİYAZİYYAT

Bayramov Paşa Allahverdi oğlu

AZ1141, Bakı, Ş.Mehdiyev küç., 133
Tel.: (+994 12) 596 17 12 / 13 / 14
Mob.: (+994 50) 532 12 22 | (+994 55) 213 22 73
E-mail: info@indigo.az

İNGİLİS DİLİ

Musayeva Şahla Avil qızı

*Bakı şəhəri 115 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru*

Əhmədova Rəna Bəylər qızı

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Haqverdiyeva Solmaz Nəriman qızı

Səfərova Nüşabə Nadir qızı

Hüseynova Təzəgül Hüseyn qızı

Bakı şəhəri 82 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi

Həsənova Gülşən Həmzə qızı

Bakı şəhəri 282 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi

Məmmədova Mələk Məcid qızı

*Bakı şəhəri 291 nömrəli "Ekologiya" liseyinin müəllimi,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru*

Kərimova Nəzrin Gündüz qızı

Dövlət İmtahan Mərkəzinin aparıcı məsləhətçisi

Abbaslı İlahə Məhərrəm qızı

Dövlət İmtahan Mərkəzinin aparıcı məsləhətçisi

ALMAN DİLİ

Həsənova Raya Təbriz qızı

ADU-nun dosenti

Quliyeva Manica Baba qızı

Heydər Əliyev adına MTK-nin müəllimi

FRANSIZ DİLİ

Babaxanova Cəməm Oruc qızı

ADU-nun professoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Cəfərova Ülvyyə Məhərrəm qızı

Bakı şəhəri 232 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi

İsayeva Rəfiqə Məcid qızı

ADU-nun dosenti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

RUS DİLİ

Bədəlova Nailə Çingiz qızı

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

Əliyeva Aytən Arif qızı

ADBTİA-nın dosenti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Mürsəliyeva Afət Ağa Musa qızı

ATMU-nun baş müəllimi

Məlikova Səkinə Əziz qızı

BSU nəzdində məktəb-liseyin müəllimi

ƏRƏB DİLİ

Şükürov Aydın Süleyman oğlu

*Səttar Bəhlulzadə adına Xarici Dillər Təmayüllü
Gimnaziyasının müəllimi, Əməkdar müəllim*

FARS DİLİ

Məhərrəmovə Elza Barxudar qızı

Sumqayıt şəhər internat tipli gimnaziyasının müəllimi

DİM nəşrlərinin PDF formatında satışı

Hörmətli istifadəçilər!

Siz bank kartı vasitəsilə ödəniş etməklə DİM nəşrlərinin elektron versiyalarını (pdf formatda) əldə edə bilərsiniz.

Bu sistem vasitəsilə jurnalın bütün sayları və xüsusi buraxılışlarını əldə etmək mümkündür. Bunun üçün istifadəçi **abiturient.az** saytında "DİM nəşrlərinin PDF formatda satışı" düyməsindən istifadə edərək onlayn rejimdə jurnalın almaq istədiyi buraxılışını seçib, bank kartı vasitəsilə ödəniş edir, sonra isə həmin buraxılışın elektron versiyasını (pdf formatda) kompüterinə yükləyərək ondan istifadə edir.

DİM nəşrlərinin onlayn sifariş ilə satışı

Hörmətli istifadəçilər!

Siz bank kartı vasitəsilə ödəniş etməklə DİM nəşrlərinin poçt ünvanınıza çatdırılmasını sifariş edə bilərsiniz.

Bu sistem vasitəsilə jurnalın bütün sayları və xüsusi buraxılışlarını, qiymətləndirmə tapşırıqları kitablarını, test toplularını və metodiki vəsaitləri əldə etmək mümkündür. Bunun üçün istifadəçi **abiturient.az** saytında "DİM nəşrlərinin onlayn sifariş ilə satışı" düyməsindən istifadə edərək onlayn rejimdə jurnalın almaq istədiyi buraxılışını seçib bank kartı vasitəsilə ödəniş edir. Bundan sonra həmin buraxılış poçt vasitəsilə sifarişçinin ünvanına çatdırılır.

BİZİ SOSIAL ŞƏBƏKƏLƏRDƏ İZLƏYİN

Pərakəndə satış qiyməti
6 manatdan çox olmamalıdır

SINIFLƏR ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ TAPŞIQLARI KİTABLARI 2023

5-11-ci siniflər

5-11-ci siniflər

6-11-ci siniflər

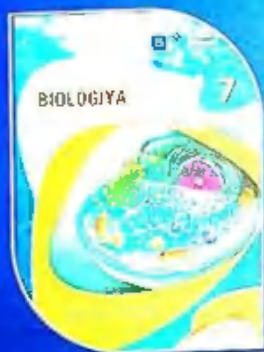
6-11-ci siniflər

6-11-ci siniflər

5-11-ci siniflər

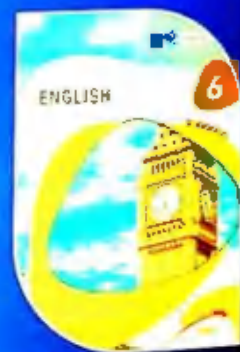
7-11-ci siniflər

7-11-ci siniflər

7-11-ci siniflər

5-11-ci siniflər

İBTİDAİ SINIFLƏR ÜÇÜN
QIYMƏTLƏNDİRMƏ
TAPŞIQLARI
KİTABLARI

1-4-cü siniflər

1-4-cü siniflər

3-4-cü siniflər

ONLAYN
sınaq imtahanları

www.otk.az